

CHOV OVIEC a KÔŹ

Aktuálne informácie pre chovateľov a priaznivcov chovu

číslo 1 / 2006

AGROSTAR s.r.o., 913 04 CHOCHOLNÁ VELČICE 268

Tel.: 032-6484428, fax: 032-6484505,

e-mail: agrostar.ba@nextra.sk

**s využívaním Sektorového operačného programu zabezpečuje:
projektovanie, dodávky a montáž**

- dojacej techniky pre ovce – stabilné a prevozné dojárne,
- napájacích automatov pre jahňatá, kozľatá a teľatá firmy Forster Technik,
- napájačiek pre ovce, dojnice a ošípané,
- dojacej techniky pre kravy firmy Strangko,
- ceckové gumené, mliekovodné a podtlakové hadice, pulzátory, rozdeľovače, filtre na mlieko pre všetky typy dojacích zariadení od firiem Spaggiari, Interpuls a Mattei,
- technológie pre ustajnenie, kŕmenie a vetranie všetkých kategórií ošípaných od firiem Skiold – Echberg, Agrico, Ikadan, Fog Agentur, a Prosagri.

ZABEZPEČUJEME KOMPLETNÉ VYPRACOVANIE ŽIADOSTÍ NA SOP

Stroje z firmy Agrostar – to je pre Vás pravý dar

Obsah

- 5** Správa zo zasadnutia poradnej skupiny pre „Ovčie a kozie mäso“.
- 6** Nariadenie vlády SR o správnej farmárskej praxi
- 12** Veľmi skorý odstav jahniat v PD Belá - Dulice
- 14** Odchov jahniat a straty z hynutia
- 16** Hodnotenie plemenných oviec v roku 2006
- 18** Stretnutie chovateľov v Papradne
- 19** Stretnutie ovčiarov - Demeter 2005
- 23** Vyhláška o klasifikácii jatočných oviec na Slovensku
- 26** Stretnutie chovateľov oviec a kôz v ČR – Seč 2005
- 27** Program obnovy a rozvoje chovu ovci na Ukrajine ...
- 30** Elektronická identifikácia u oviec a kôz
- 31** Jahniatka sa môžu stať symbolom jari i zimy
- 33** Čože je to za pisko?
- 34** Infekčná epididymitída oviec

Važení priatelia!

Prichádzame k Vám s novým ročníkom Vášho časopisu Chov oviec a kôz. Na začiatku každého chovateľského obdobia sa Vám budeme prihovárať s novými aktuálnymi informáciami v danom čase. Je veľa možností ako náš časopis zatraktívniť a zároveň zachovať jeho podstatu

- byť pre nás informátorom, vodítkom, školiteľom a spoločníkom pri práci v chove oviec a kôz

Sme v období intenzívneho rodenia sa jahniat, vykonávame prvé úkony spojené so starostlivosťou o novonarodené jahňatá, pripravujeme sa na výber jahničiek a baránkov pre skvalitňovanie našich chovov. Nesmieme zabudnúť ani na blížiac sa veľkonočné sviatky spojené s predajom veľkonočných jahniat a dôsledne ich na trh pripravujeme. Pri výbere obchodného partnera majte na zreteli jeho serióznosť, spoľahlivosť a dĺžku obchodovania na Slovensku.

Prichádza k nám dôležitá časť nášho podnikania, kedy otvárame hygienický balíček pri získavaní a spracovaní ovčieho mlieka a výroby ovčieho hrudkového syra. Sú na nás kladené vyššie nároky, ako doposiaľ. Veď znovu musíme schvaľovať salaše, pripravovať dojárne, syrárne a pripraviť ovčiarov na získavanie mlieka a výrobu syra.

Ovčiar si musia byť vedomí, že je tu čas, kedy musia dávať dôraz na kvalitu a nielen na kvantitu. Táto zásada platí pre akúkoľvek činnosť v chove oviec v každom období. Veď načo nám je veľké množstvo zle odchovaných jahniat, keď nám ich odberateľ neodoberie? Načo nám budú tony syra, keď nebudú dodržané zásady hygieny a technologický postup. Domnievam sa, že kvalitné produkty z chovu oviec môžeme zabezpečiť predovšetkým my, dôslednou a poctivou prácou. V tomto úsilí Vám prajem veľa síl a trpezlivosti, aby výsledný efekt z chovu bol čo najvyšší.

Edo Janíček

Chov oviec a kôz - aktuálne informácie pre chovateľov a priaznivcov chovu • ročník XXVI, č. 1/2006 • **Vydáva:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku Banská Bystrica • **Šéfredaktor:** RNDr. Jana Margetinová • **Redakčná rada:** Eduard Janíček, Dipl. Ing. Pavel Srpoň, Ing. Jarmila Dúbravská, PhD., RNDr. Milan Margetín, PhD. • **Adresa redakcie:** SCPV NR - pracovisko Trenčianska Teplá, Teplická 103, 914 01 Trenčianska Teplá, tel.: 032/6556919, e-mail:ttvuzv@ttvuzv.sk, **Pre-press a tlač:** KURIÉR plus REKLAMA, tel./fax: 053/4414 058 Odborárov 49, 052 01 Spišská Nová Ves • Redakcia nezodpovedá za obsahovú a jazykovú správnosť príspevkov • **ISSN 1336-4715**

Máme za sebou náročný rok, v ktorom sa udialo nemálo zmien dotýkajúcich sa priamo Vašej práce, Vašich aktivít a tiež funkčných zmien, ktoré nastali priamo v ZCHOK. Činnosť Zväzu bola aj v uplynulom roku zameraná najmä na záujmy chovateľov a hájila ich vo vzťahu k rôznym orgánom a organizáciám štátnej správy a subjektom pôsobiacim v oblasti chovu oviec a kôz.

V roku 2005 sme sa snažili užšie spolupracovať so všetkými zainteresovanými inštitúciami, či už s MP SR, ŠVPS SR, VÚŽV NR alebo so ŠPÚ SR. Výsledkom tejto spolupráce bolo vydávanie publikácií a postupné riešenie hygienických požiadaviek v rámci nových nariadení EK. V uplynulom roku sme chovateľom tiež umožni-

li novú formu komunikácie zo Zväzom zriadením webových stránok a e-mailovej pošty.

Okrem tradičných podujatí, ktoré pravidelne organizujeme, alebo sa na ich organizácii podieľame - Ovčiarica nedeľa v Pribyline, Nákupné trhy pre plemenné barany, Agrokomplex 2005, snažili sme sa v rámci Slovenska oživiť aj Stretnutie ovčiarov na Demetera. Toto podujatie sme organizovali pri príležitosti 10. výročia založenia ZCHOK v spolupráci so ŠPÚ SR (70. výročie výkonu KÚ oviec). Spoločnou oslavou sme zdôraznili prácu oboch organizácií pre rozvoj ovčiarstva a koziarstva na Slovensku a deklarovali sme vzájomnú spoluprácu, ktorá je tak prepotrebná v týchto ťažkých časoch pre ďalšie efektívne napredovanie slovenského ovčiarstva v podmienkach EÚ.

Taktiež si myslím, že naše vzájomné stretnutia a výmena osobných skúseností je tá najväčšia devíza a najlepším poslaním.

Vstúpili sme do ďalšieho roka. Máme za sebou niekoľko dní a pred sebou veľký kus práce. Zväz bude i naďalej hájiť Vaše záujmy. Opäť budeme spolu bojovať o aktivity pre Vás tak potrebné, ktoré si vyžadujú väčší časový priestor a sú nevyhnutné pre prax. Myslím na vypracovanie podmienok HACCP podľa Nariadenia komisie ES č. 2073/2005, 2074/2005, 2076/2005 pri získavaní ovčieho mlieka v salašnických podmienkach a uvedenie ich platnosti do praxe. Budeme tiež vyvíjať aktivity v oblasti odborného školenia pracovníkov pôsobiacich v ovčiarstve.

Naším cieľom v tomto roku je prostredníctvom nášho časopisu v „novom šate“ Vás čo najviac informovať o spoločných aktivitách. V rámci AX 2006 chceme verejnosti ukázať všetky plemená oviec a kôz chovaných v súčasnosti v SR.

Verím, a je to mojím osobným priáním, že naša členská základňa chovateľov a priaznivcov ovčiarstva a koziarstva na Slovensku zaznamená početný nárast oproti rovnakému obdobiu minulého roka. Na ovčiarskom stretnutí Demeter 2006 budeme môcť s radosťou konštatovať nárast členskej základne, pri vyhodnotení našej vzájomnej spolupráce pocítíme na oboch stranách spokojnosť a spoločne prijmeme ďalšie doporučená pre zlepšenie našej činnosti vo Váš prospech.

Vážení chovatelia,

pracovníci Zväzu, i ja osobne, Vám prajeme úspešný chovateľský rok, kvalitný chovný materiál, bezproblémový odchov, výhodný predaj produktov, dostatok finančných prostriedkov a chovateľskú pohodu.

V osobnom živote pevné zdravie, dobré rodinné zázemie a snáď aj trocha toho šťastia, ktoré všetci tak potrebujeme.

Všetko dobré.

Ing. Pavol Srpoň

Čas priniesol zmenu

Už 25 rokov sa stretávame na stránkach ovčiarkeho časopisu, ktorý s plynúcimi rokmi postupne prechádzal viacerými zmenami vo formáte (z A5 na A4) i v názve.

Predchodcom toho dnešného bol „Spravodaj Vedecko-výrobného združenia pre chov oviec na Slovensku“, ktorý vychádzal od januára 1979. Vydávalo ho Vedecko-výrobné združenie pre chov oviec na Slovensku v snahe zabezpečiť pre svojich členov i pre širokú verejnosť trvalý prísun informácií potrebných v oblasti modernizácie a intenzifikácie chovu oviec. Spravodaj prestal vychádzať v roku 1993, krátko pred tým ako svoju činnosť ukončilo i Združenie.

V roku 1995 so vznikom novej organizácie - „Zväzu chovateľov oviec a kôz“ so sídlom v Banskej Bystrici, uzrelo svetlo sveta prvé číslo „Chovu oviec a kôz“ ako ho s malými úpravami poznáme do dnes. Časopisu, ktorý vznikol ako logický pokračovateľ Spravodaja, časopisu v ktorom sa vám snažíme dostupnou formou sprostredkovať najnovšie informácie a zaujímavosti z chovu oviec i kôz.

Prvá redakčná rada bola zložená z erudovaných pracovníkov, ktorí v ťažkých začiatkoch ale aj nasledujúcom období odvedli kus dobrej práce a pracovali pre časopis niekoľko rokov. Ing. Ochodnický, CSc., Ing. Rudolf Vlášil, CSc., Ing. Vladimír Boroš, CSc., Ing. František Kurila, Ing. Milan Páltik (v roku 2000 ho vystriedal pán Pavol Srpoň), i pán Štefan Rímovský urobili pre časopis maximum. V rôznych rubrikách chovateľov informovali o práci Zväzu, Nákupných trhoch, rôznych nariadeniach, vyhláškach, zákonoch, o nákupoch i odberateľoch. Dozvedeli sme sa čo to z histórie chovu oviec a kôz, zasmiali sme sa na vtípoch, zabavili s krížovkami, zaľahozelali sme jubilantom.

Páni, ďakujeme za Vašu prácu a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu s Vami.

Od októbra 2005 začala pre časopis pracovať nová redakčná rada. Predstavujeme vám jej členov:

Ing. Jarmila Dúbravská, PhD.

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky, Bratislava

Eduard Janíček

OVISFARMA s.r.o., Považská Bystrica

RNDr. Jana Margetinová

Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu (SCPV) so sídlom v Nitre, pracovisko Trenčianska Teplá

RNDr. Milan Margetín, PhD.

Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu (SCPV) so sídlom v Nitre, pracovisko Trenčianska Teplá

Dipl. Ing. Pavel Srpoň

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku, Banská Bystrica

Nová redakčná rada pri svojej práci čiastočne nadviaže na zabehnutý systém. Časopis bude vychádzať ako štvrťročník a naďalej tu bude najmä pre chovateľov. V ďalších rokoch chceme poskytnúť väčší priestor Vám chovateľom. Zaujímajú nás Vaše problémy i úspechy. To však záleží aj na Vás, preto nám píšete svoje názory, postrehy, podelte sa s ostatnými chovateľmi o svoje poznatky. Prispějete tak ku skvalitneniu časopisu ale aj chovu oviec. Možno pomôžete svojmu kolegovi a možno iný pomôže Vám. Naším cieľom je Vaša spokojnosť.

Tešíme sa na spoluprácu s Vami

Redakčná rada

Snímky: Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD

Správa zo zasadnutia poradnej skupiny pre „Ovčie a kozie mäso“

zo správy Ing. J. Dúbravskej, PhD. - zástupkyne SPKK pri COPA/COGECA, Brusel, 02.12.2005

Situácia na trhu s ovčím mäsom

V Grécku je pozitívna tendencia v cenách, zvýšil sa dovoz živých zvierat, a to najmä z Bulharska. Francúzsku môže reforma priniesť problémy. V Írsku a Veľkej Británii sú farmári znepokojení z cien a veľkého dovozu z Nového Zélandu. V Španielsku boli problémy s chorobami, podobne aj v Portugalsku.

Všeobecne sa znížil počet porážok oviec, ceny jatočných jahniat boli v roku 2005 vyššie u ľahkých jahniat, avšak nárast bol len pomalý. Podobné tendencie boli aj pri cenách ťažších jahniat, ktoré sa mierne zvýšili. Mierne poklesla spotreba ovčieho mäsa. Dovoz jahniat prevláda z Nového Zélandu (87 %), Austrálie (6 %) a Argentíny (4 %). Európska Komisia potvrdila veľmi výrazné zníženie cien u koží v roku 2005, cena mäsa sa však neznížila.

Prehľad legislatívy EÚ

v rámci identifikácie oviec a kôz

90/102/EEC – identifikácia a registrácia zvierat – zoznam fariem, identifikácia fariem, druhov zvierat, držiteľov

Nariadenie Rady (ES) č. 21/2004

Všetky zvieratá narodené po 9.7.2005 majú byť označené individuálne vo všetkých krajinách EÚ (dátum z dôvodu platnosti 18 mesiacov po schválení nariadenia). Ovce a kozy musia mať jedinečné číslo – kód krajiny (SK alebo trojciferné označenie) a individu-

álne číslo (max. 13 znakov) a to najneskôr do 6 mesiacov veku. Pri extenzívnom chove môže byť Komisiou udelená výnimka a to do 9 mesiacov.

Pri označení zvierat je povinná:

- jedna viditeľná ušná značka.
- druhá ušná značka musí byť identická s prvou

- elektronická identifikácia – bolus alebo elektronická ušná značka

- národný systém uznaný Komisiou (uznané systémy Írsko a UK)

- pre pohyb v rámci krajiny – tetovanie, označenie na sponke (len u kôz)

Všetky doterajšie skúsenosti s elektronickou identifikáciou budú zaslané EK vo forme správy v termíne do 30.6.2006. Zvieratá na jatočné účely v rámci daného členského štátu môžu použiť skupinovú značku, ktorá slúži na označenie stáda.

Register fariem vstúpil do platnosti 9.7.2005 a obsahuje nasledovné informácie:

- informácie o farme (ID farmy, adresa, geografické súradnice, typ produkcie, meno a adresa držiteľa)

- pohyby resp. presuny zvierat

- nahradenie ušnej značky alebo elektronickeho označenia

Od 1.1.2008 – register fariem bude obsahovať ďalšie údaje ako je ID kód, rok narodenia, dátum ID, mesiac a rok smrti na farme, plemeno a genotyp, pokiaľ je známy. Pri presune zvieratá bude potrebné meno a podpis inšpektora.

Pri presune zvierat budú požadované nasledovné dokumenty:

- ID farmy pôvodu, meno a adresa držiteľa
- počet zvierat presúvaných, ID farmy na ktorú sú presúvané a dátum prísunu
- od 1.1.2008 info o individuálnych zvieratách – ID kód

Počítačová databáza môže uznať elektronický transpondér ako druhý spôsob označenia. Ten bude obsahovať kód krajiny a 13 znakov (technické parametre – pasívny transpondér, HDX alebo FDX-B technológia, ISO 11784 a 11785, minimálna čítacia vzdialenosť – prenosné 12 cm pri ušnej značke, 20 cm pri boluse, stacionárne zariadenie ušná značka a bolus 50 cm).

Podľa COPA/COGECA by mali byť v EÚ prijaté nasledovné štandardy kvality

Je potrebné, aby boli rovnaké požiadavky a rovnaké pravidlá pri obchodovaní v rámci EÚ ako aj pri obchodovaní s tretími krajinami (napríklad identifikácia – systém je finančne nákladný).

EK – v roku 1960 bolo v Ženeve stretnutie, kde komisia (UN) hovorila o hydine. Nie je to chyba EÚ, je to chyba členských štátov, ktoré sú členmi Spojených národov (UN). Štandardy na červené mäso, podobne ako u iných komodít. Napr. u hydínového mäsa existujú spoločné štandardy. Komisia v Ženeve je tvorená mnohými zástupcami, z rôznych krajín – Austrálie, Nového Zélandu a pod.

Oznam

Oznamujeme svojim čitateľom, že rozhodnutím ministra pôdohospodárstva SR bola založená nová príspevková organizácia **Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu (SCPV)** so sídlom v Nitre, ktoré vzniklo k 1.1.2006 splynutím VÚŽV Nitra, VÚRV Piešťany a VÚVV Bratislava. Zároveň oznamujeme chovateľom, že pracovisko VÚŽV Trenčianska Teplá pracuje naďalej na tej istej adrese s novou hlavičkou:

- SCPV, VÚŽV- Účelové hospodárstvo Trenčianska Teplá, vedúci hospodárstva p. Jaroslav Hanko, č.t. 032 6556916
- SCPV, VÚŽV- pracovisko Trenčianska Teplá, vedúci výskumného kolektívu RNDr. Milan Margetín, PhD., č.t. 032 6556911

Prajeme veľa úspechov v práci.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky 389/2005 Z.z. z 24. augusta 2005 o správnej farmárskej praxi

pripravila Ing. Daniela Janíčková,
RPPK Považská Bystrica

Vláda Slovenskej republiky podľa § 2 ods. 1 písm. k) zákona č. 19/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podmienky vydávania aproximačných nariadení vlády Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov nariaďuje:

§ 1

Predmet úpravy

Toto nariadenie vlády upravuje v súlade s osobitnými predpismi1) správnu farmársku prax2)

Vyrovňavacie príspevky budú poskytnuté za hektár plochy obrábanej poľnohospodármi, ktorí:

- obrábajú minimálnu stanovenú plochu pôdy,
- sa zaviazu vykonávať svoje poľnohospodárske činnosti v menej priaznivej oblasti aspoň päť rokov od prvej platby vyrovnávacieho príspevku, a
- používajú zvyčajné dobré poľnohospodárske postupy zlučiteľné s potrebou chrániť životné prostredie a zachovávať vidiek, zvlášť prostredníctvom udržateľného hospodárenia.

Agoenvironmentálne záväzky si budú vyžadovať viac ako použitie zvyčajného dobrého poľnohospodárskeho postupu.

§ 2

Osoba žiadajúca o poskytovanie platieb

Na účely tohto nariadenia vlády sa osobou žiadajúcou o poskytovanie platieb rozumie osoba, ktorá požiadala o poskytnutie platieb z opatrení podľa osobitných predpisov3).

Podpora pre menej priaznivé oblasti a oblasti s obmedzeniami v život. prostredí napomôže týmto cieľom:

a/ vyrovnanie pre prírodné menej priaznivé oblasti

- zaistiť stále využitie poľnohospodárskej pôdy a tým prispieť k zachovaniu životaschopnosti vidieckej pospolitosti,
- zachovať vidiek,
- zachovať a podporiť udržateľné poľnohospodárske systémy, ktoré berú do úvahy najmä požiadavky ochrany životného prostredia

b/ vyrovnanie pre oblasti s obmedzeniami v životnom prostredí

- zaistiť plnenie environmentálnych požiadaviek a chrániť hospodárenie v oblastiach s obmedzeniami v životnom prostredí.

Čl.14

1. Poľnohospodárom v menej priaznivých oblastiach možno poskytnúť podporu vo forme vyrovnávacích príspevkov.

2. Vyrovnávacie príspevky budú poskytnuté za ha plochy obrábanej poľnohospodármi, ktorí:

- obrábajú minimálnu stanovenú plochu pôdy
- sa zaviazu vykonávať svoje poľnohospodárske činnosti v menej priaznivej oblasti aspoň päť rokov od prvej platby vyrovnávacieho príspevku, a
- používajú zvyčajné dobré poľnohospodárske postupy zlučiteľné s potrebou chrániť životné prostredie a zachovávať vidiek, zvlášť prostredníctvom udržateľného hospodárenia.

3. Kde sa zvyšky látok, ktoré sú zakázané na základe smernice č. 96/22/ES alebo zvyšky látok povolených na základe tejto smernice, ale použitých nezákonne, zistia v zhode s príslušnými ustanoveniami smernice rady č. 96/23/ES u zvierat patriacich do stáda hovädzieho dobytku výrobcu, alebo kde sa nájde nepovolená látka alebo výrobok, alebo látka alebo výrobok povolený na základe smernice č. 96/22/ES, ale nezákonne držaný v akejkoľvek forme na výrobcovej usadlosti, bude výrobca vylúčený z možnosti dostávať vyrovnávacie príspevky za kalendárny rok, v ktorom bolo urobené toto zistenie.

V prípade opakovaného priestupku sa dĺžka vylúčenia môže, podľa závažnosti priestupku, predĺžiť na päť rokov od roku, v ktorom bol opakovaný priestupok zistený.

V prípade obštrukcií zo strany vlastníka alebo držiteľa zvierat pri vykonávaní inšpekcie a brání potrebných vzoriek pri plnení národných plánov monitorovania reziduí, alebo pri vykonávaní šetrení a kontrol stanovených podľa smernice 96/23/ES, platia tresty stanovené v prvom pododseku.

Čl.15

1. Vyrovnávacie príspevky budú pevne stanovené na úrovni, ktorá:

- postačuje na to, aby účinne prispela na vyrovnanie existujúcich nevýhod a
- vyhýba sa nadmernému vyrovnaniu.

2. Vyrovnávacie príspevky musia byť náležite rozlíšené so zreteľom na:

- situáciu a ciele rozvoja charakteristické pre daný región
- vážnosť trvalého prírodného znevýhodnenia ovplyvňujúceho poľnohospodárske činnosti
- špecifické environmentálne problémy, ktoré majú byť vyriešené, kde je to vhodné,
- druh výroby a, kde je to vhodné, ekonomickú štruktúru usadlosti.

3. Vyrovnávacie príspevky budú pevne stanovené medzi minimálnou a maximálnou sumou určenou v dodatku.

Vyrovnávacie príspevky vyššie ako táto maximálna suma môžu byť poskytnuté za predpokladu, že priemerná suma všetkých vyrovnávacích príspevkov, poskytnutých na danej programovej úrovni, nepresahuje túto maximálnu sumu. Avšak v prípadoch riadne odôvodnených objektívnymi okolnosťami môžu členské štáty, za účelom vypočítania priemernej sumy, navrhnúť kombináciu niekoľkých regionálnych programov.

Čl.16

1 Platby na vyrovnanie vzniknutých výdavkov a ušlého príjmu môžu byť poskytnuté poľnohospodárom, ktorých sa týkajú obmedzenia poľnohospodárskeho využitia v oblastiach s obmedzeniami v životnom prostredí, ako výsledok uplatňovania obmedzenia poľnohospodárskeho využitia vychádzajúceho z pravidiel spoločenstva o ochrane životného prostredia, ak a do tej miery, že takéto platby sú potrebné na vyriešenie špecifických problémov, ktoré vznikli na základe týchto pravidiel.

2 Platby musia byť pevne stanovené na úrovni, ktorá sa vyhýba nadmernému vyrovnaníu, toto je zvlášť nevyhnutné v prípade platieb v menej priaznivých oblastiach.

3 Maximálne sumy, ktoré si možno nárokovat z finančnej podpory spoločenstva, sú stanovené v prílohe.

Čl. 17

Menej priaznivé oblasti zahŕňajú:

- horské oblasti /článok 18/
- ostatné menej priaznivé oblasti /článok 19/
- oblasti postihnuté zvláštnym znevýhodnením /článok 20/.

Čl. 18

1 Za horské oblasti sa považujú oblasti, pre ktoré je príznačné významné obmedzenie možnosti využitia pôdy a oceniteľný nárast nákladov na jej obrábanie kvôli:

- existencii veľmi ťažkých klimatických podmienok, vyplývajúcich z nadmorskej výšky, ktoré spôsobujú podstatné skrátenie vegetačného obdobia,
- výskytu príliš strmých svahov vo väčšej časti danej oblasti v nižších nadmorských výškach, čo znemožňuje použitie strojov, alebo si vyžaduje použitie veľmi drahých špeciálnych zariadení, alebo
- kombinácii oboch týchto faktorov, pričom je každé znevýhodnenie, keď ho berieme samostatne, menej naliehavé, ale ich kombináciou vzniká rovnocenné znevýhodnenie.

2 Oblasť severne od 62. Rovnobežky a určité priľahlé oblasti sa posudzujú rovnako ako horské oblasti.

Čl. 19

Menej priaznivé oblasti, v ktorých hrozí nebezpečenstvo, že sa tam prestane využívať pôda a v ktorých je potrebná starostlivosť o ochranu vidieka, budú zahŕňať poľnohospodárske oblasti, ktoré sú homogénne z hľadiska prírodných podmienok výroby a vykazujú všetky nasledujúce charakteristiky:

- prítomnosť pôdy s nízkou produktivitou, ťažkou kultiváciou a obmedzeným potenciálom, ktorý možno zvýšiť iba za cenu neprimeraných nákladov, a ktorá je vhodná prevažne na extenzívny chov dobytka,
- výroba, ktorá je výsledkom nízkej produktivity prírodného prostredia, ktorá je značne nižšia ako priemer, z hľadiska hlavných indexov hospodárskeho výkonu v poľnohospodárstve,
- nízka alebo znižujúca sa populácia závislá hlavne na poľnohospodárskej činnosti, ktorej zrýchlený úpadok by mohol ohroziť životaschopnosť danej oblasti a jej trvalé osídlenie.

Čl. 20

Menej priaznivé oblasti môžu zahŕňať iné oblasti postihnuté špeciálnymi znevýhodnenia-

mi, v ktorých by sa malo zachovať obrábanie pôdy, kde je to potrebné a podlieha určitým podmienkam, za účelom chrániť alebo zlepšiť životné prostredie, zachovať vidiek a chrániť turistický potenciál oblasti alebo za účelom ochrany pobrežia.

Čl. 21

Celkový rozsah oblastí, na ktoré sa odvoláva článok 16 a článok 20 nesmie presiahnuť 10% rozlohy daného členského štátu.

Čl. 22

Finančná podpora pre metódy poľnohospodárskej výroby vypracované na ochranu životného prostredia a zachovania vidieka prispeje k dosiahnutiu cieľov politiky spoločenstva týkajúcich sa poľnohospodárstva a životného prostredia.

Takáto pomoc bude podporovať:

- spôsoby využitia poľnohospodárskej pôdy, ktoré sú vzájomne zlučiteľné s ochranou a zlepšením životného prostredia, krajiny a jej charakteristických znakov, prírodných zdrojov, pôdy a genetickej rozmanitosti,
- environmentálne priaznivé rozširovanie poľnohospodárstva prevádzku pasienkových systémov s nízkou intenzitou,
- ochrana ohrozených poľnohospodárskych prostredí s vysokou prírodnou hodnotou,
- zachovávanie krajiny a historických črt poľnohospodárskej pôdy,
- využitie environmentálneho plánovania pri poľnohospodárskych postupoch.

Čl. 23

1 Finančná podpora sa poskytne poľnohospodárom, ktorí prijímajú agroenvironmentálne záväzky na aspoň päť rokov. Kde je to potrebné, určí sa dlhšie obdobie pre konkrétne druhy záväzkov s ohľadom na ich dopad na životné prostredie.

2 Agroenvironmentálne záväzky si budú vyžadovať viac ako použitie zvyčajného dobrého poľnohospodárskeho postupu.

3 Budú zabezpečovať služby, ktoré nie sú obsiahnuté v ostatných podporných opatreniach, ako je podpora trhu alebo vyrovnávacie príspevky.

Čl. 24

1 Podpora súvisiaca s agroenvironmentálnym záväzkom bude poskytovaná každoročne a vypočíta sa na základe:

- ušlého príjmu,
- dodatočných nákladov vyplývajúcich z daného záväzku a
- potreby poskytnúť podnet.

Pri vypočítavaní úrovne každoročnej podpory sa môžu brať do úvahy aj náklady na akékoľvek nevýnosné investičné práce potrebné na splnenie záväzku.

2 Maximálne sumy za rok nárokovateľné z podpory spoločenstva sú stanovené v prílohe. Tieto sumy budú vychádzať z tej plochy/časti

holdingu/usadlosti, ktorej sa týkajú agroenvironmentálne záväzky.

§ 3

Podmienky správnej farmárskej praxe

(1) Podmienky správnej farmárskej praxe je povinná dodržiavať osoba žiadajúca o poskytovanie platieb

a) na konkrétnych plochách podľa evidencie pôdných blokov4) /pôdny blok -základná jednotka evidencie, ktorá predstavuje súvislú plochu obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy,/ a dielov pôdných blokov, 5)/ diel pôdneho bloku - súvislá plocha obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy príslušného druhu pozemku obhospodarovaná v danom pôdnom bloku/. na ktoré poberá platby za znevýhodnené oblasti alebo platby za oblasti s environmentálnymi obmedzeniami, alebo

b) na všetkých plochách podľa evidencie pôdných blokov a dielov pôdných blokov, ktoré obhospodaruje, i keď vstúpila do agroenvironmentálneho záväzku len s časťou týchto plôch.

(2) Osoba žiadajúca o poskytovanie platieb musí spĺňať tieto podmienky správnej farmárskej praxe:

a) dodržiavať podmienky skladovania a evidencie hnojív,6)

1/ Fyzické osoby obhospodarujúce poľnohospodársku alebo lesnú pôdu, vykonávajúce poľnohospodársku alebo lesnú výrobu, evidované podľa osobitného predpisu a právnické osoby obhospodarujúce poľnohospodársku alebo lesnú výrobu, vykonávajúce poľnohospodársku alebo lesnú výrobu /ďalej len podnikatelia v pôdohospodárstve/, výrobcovia, dovozcovia, predajcovia alebo dodávatelia, ktorí skladujú hnojivá, sú povinní

a/ hnojivá uskladňovať oddelene a označiť ich trvalým a čitateľným spôsobom,

b/ zabezpečiť, aby nenastalo miešanie hnojív s inými látkami,

c/ priebežne viesť evidenciu o príjme, výdaji a množstve hnojív.

2/ Hospodárske hnojivá musia byť skladované tak, aby sa zamedzilo znečisteniu vody.

b) viesť a uchovávať evidenciu o množstve, druhu a čase použitia hnojív podľa pozemkov a plodín,7)

Podnikatelia v pôdohospodárstve sú povinní viesť trvalú evidenciu o príjme a použití hnojív na poľnohospodárskej pôde alebo na lesných pozemkoch. Na požiadanie kontrolného ústavu sú povinní predložiť evidenciu na preverenie.

Evidencia sa vedie o množstve, druhu a dobe použitia hnojív podľa pozemkov, plodín, dosiahnutých úrod a rokov a uschováva sa najmenej 10 rokov.

c) hnojiť hospodárskymi hnojivami najviac v takom množstve aby obsah dusíka obsiahnutého v týchto hospodárskych hnojivách neprekročil 170 kg na jeden hektár obhospodarovanej plochy ročne,

d) dodržiavať obmedzenia používania hnojív v ochrannom pásme, ktorého šírka je najmenej desať metrov od útvarov povrchovej vody a najmenej 50 metrov od útvarov podzemnej vody a ktorého účelom je zabrániť zmytiu hnojív,

e) dodržiavať zákaz hnojenia v prípadoch podľa osobitného predpisu,8)

§ 10 Hnojivá sa nesmú použiť na poľnohospodárskej pôde:

a/ ak osobitný predpis zakazuje alebo obmedzuje použitie hnojív

b/ ak je pôda zamokrená, pokrytá vrstvou snehu nad päť centimetrov alebo zamrznutá do hĺbky 8 centimetrov a viac,

c/ spôsobom ohrozujúcim životné prostredie okolia hnojeného pozemku.

f) používať len prípravky na ochranu rastlín alebo iné prípravky na plodiny alebo proti škodlivým organizmom zapísané do zoznamu registrovaných prípravkov na ochranu rastlín,9)

Registrácia prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov:

1/ Uvádzať na trh a používať možno len také prípravky na ochranu rastlín a iné prípravky, ktoré boli registrované kontrolným ústavom: používať ich možno v rozsahu a spôsobom uvedeným v rozhodnutí o registrácii.

2/ Kontrolný ústav zaregistruje prípravok na ochranu rastlín, ak je zaregistrovaný v inom členskom štáte alebo v štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, a jeho účinné látky sú zaradené do zoznamu povolených účinných látok /ďalej len „vzájomné uznávanie“/.

3/ Kontrolný ústav zaregistruje prípravok na ochranu rastlín, ak je zaregistrovaný v inom členskom štáte alebo v štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore /ďalej len súbežný prípravok/ a ak má identické zloženie ako prípravok na ochranu rastlín už zaregistrovaný v Slovenskej republike /ďalej len „referenčný prípravok“/.

4/ Držiteľ registrácie prípravku na ochranu rastlín alebo iného prípravku /ďalej len „držiteľ registrácie“/ môže požiadať kontrolný ústav o rozšírenie rozsahu jeho použitia, ak tento spĺňa podmienky uvedené v § 11 ods. 7 písm. a/c/ a e/.

5/ Každý, kto chce použiť registrovaný prípravok na ochranu rastlín alebo iný prípravok na plodiny alebo proti škodlivým organizmom, ktorých zoznam zverejní kontrolný ústav vo Vestníku MPSR /ďalej len „vestník“/, môže požiadať kontrolný ústav o rozšírenie rozsahu jeho použitia.

6/ Registrácii podľa odseku 1 nepodliehajú účinné látky a prípravky na ochranu rastlín alebo iné prípravky určené na účely výskumu a vývoja.

§ 17 Zoznam registrovaných prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov:

1/ Zoznam registrovaných prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov obsahuje najmä tieto údaje:

a/ obchodný názov registrovaného prípravku na ochranu rastlín a iného prípravku

b/ meno a priezvisko alebo obchodné meno držiteľa registrácie

c/ meno a priezvisko alebo obchodné meno výrobcu prípravku na ochranu rastlín alebo iného prípravku,

d/ typ formulácie,

e/ názov a množstvo každej účinnej látky,

f/ registračné číslo

g/ dobu platnosti registrácie

h/ rozsah ich použitia

i/ údaje potrebné na rozlíšenie vlastností prípravku.

2/ Kontrolný ústav zverejňuje zoznam registrovaných prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov najmenej raz ročne vo vestníku ministerstva.

g) používať len mechanizačné prostriedky zapísané do zoznamu mechanizačných prostriedkov,10)

Evidencia mechanizačných prostriedkov:

1/ používať pri podnikateľskej činnosti možno len také mechanizačné prostriedky, ktoré boli zapísané do zoznamu evidovaných typov mechanizačných prostriedkov pre aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín a iných prípravkov /ďalej len „zoznam mechanizačných prostriedkov“/.

2/ Zoznam mechanizačných prostriedkov vedie Technický a skúšobný ústav pôdohospodárskych SKTC-106 Rovinka /ďalej len „technický ústav“/.

3/ Žiadosť o zapísanie mechanizačného prostriedku do zoznamu mechanizačných prostriedkov predkladá ten, kto mechanizačný prostriedok uvádza na trh.

4/ Žiadateľ je povinný spolu so žiadosťou o zápis mechanizačného prostriedku do zoznamu mechanizačných prostriedkov predložiť aj dokumenty, ktoré osvedčujú, že mechanizačný prostriedok spĺňa technické a fytosanitárne požiadavky. Podmienkou zápisu do zoznamu mechanizačných prostriedkov je aj predloženie vyhlásenia o zhode vlastností mechanizačného prostriedku s technickými požiadavkami na jeho bezpečnosť podľa osobitného predpisu, alebo tej časti technickej dokumentácie, z ktorej je táto skutočnosť zrejmalá.

5/ Ak žiadateľ nepredloží dokumenty podľa odseku 4, technický ústav ho vyzve, aby ich predložil v lehote 30 dní. Ak žiadateľ v stanovenej lehote nepredloží potrebné dokumenty, technický ústav nezapíše mechanizačný prostriedok do zoznamu mechanizačných prostriedkov.

6/ Technický ústav zapíše mechanizačný prostriedok do zoznamu mechanizačných prostriedkov v lehote 60 dní a vydá žiadateľovi potvrdenie o evidencii mechanizačného prostriedku.

7/ Technický ústav zapíše do zoznamu mechanizačných prostriedkov tiež mechanizačný prostriedok, ktorý bo vyrobený a uvedený na trh v inom členskom štáte.

8/ Zápisu do zoznamu mechanizačných prostriedkov podľa odseku 1 nepodliehajú mechanizačné prostriedky určené na vedecké, výskumné a výstavné účely.

9/ Ministerstvo zverejňuje na návrh technického ústavu zoznam mechanizačných prostriedkov najmenej raz ročne vo vestníku ministerstva.

h) viesť evidenciu o prípravkoch na ochranu rastlín alebo o iných prípravkoch podľa osobitného predpisu,11)

Každý, kto v rámci podnikania používa prípravky na ochranu rastlín alebo iné prípravky, je okrem povinností ustanovených v odseku 1 povinný predkladať kontrolnému ústavu k 1. decembru každoročne evidenciu o ich:

a/ nákupe, skladovaní, spotrebe a spôsobe aplikácie,

b/ spôsobe likvidácie.

i) dodržiavať zákazy a obmedzenia podľa osobitných predpisov12)

Rozhodnutím o určení ochranných pásiem vodárenského zdroja sa určia ich hranice a spôsob ochrany, najmä zákazy alebo obmedzenia činností, ktoré poškodzujú alebo ohrozujú množstvo a kvalitu vody alebo zdravotnú bezpečnosť vody vodárenského zdroja, ako aj technické úpravy na ochranu vodárenského zdroja a iné opatrenia, ktoré sa majú v ochrannom pásme vykonať. Práva a povinnosti vyplývajúce z rozhodnutí o určení ochranných pásiem vodárenského zdroja prechádzajú na ďalšieho nadobúdateľa alebo užívateľa majetku, s ktorým sú tieto práva a povinnosti spojené. pri používaní prípravkov na ochranu rastlín v ochranných pásmach vodárenských zdrojov,

§ 35 Ochrana vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov:

1/ Ochrana vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov sa zabezpečuje na poľnohospodársky využívaných územíach najmä vykonaním potrebných opatrení pri skladovaní, manipulácii a aplikácii prírodných hnojív a priemyselných hnojív a vhodnými spôsobmi obrábania pôdy.

2/ Zabezpečenie všeobecne prijateľnej úrovne ochrany vôd pre znečisťovaním dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov upravuje Kódex správnej poľnohospodárskej praxe, ktorý vypracúva ministerstvo pôdohospodárstva. Základné požiadavky na vypracovanie Kódexu správnej poľnohospodárskej praxe sú uvedené v časti A prílohy č. 5 zákona č. 364/2004 Z.z.

3/ V zraniteľných oblastiach sa zabezpečuje zvýšená ochrana vôd pred poľnohospodárskym znečistením uplatňovaním najnovších vedeckých poznatkov a technických poznatkov, prírodných podmienok a potreby ochrany vôd podľa Programu poľnohospodárskych činností. Základné požiadavky na vypracovanie Programu poľnohospodárskych činností sú uvedené v časti B prílohy č. 5.

4/ Ministerstvo pôdohospodárstva vydá

a pravidelne prehodnocuje Program poľnohospodárskej činnosti v časových úsekoch nie dlhších ako štyri roky podľa výsledkov monitorovania kvality vôd.

§ 39 Zaobchádzanie s nebezpečnými látkami:

1/ Zaobchádzanie s nebezpečnými látkami sa na účely tohto zákona považuje výrobný proces alebo inú činnosť, pri ktorej sa tieto látky vyrábajú, spracúvajú, používajú, prepravujú a skladujú alebo sa s nimi zaobchádza iným spôsobom.

2/ Ten, kto zaobchádza s nebezpečnými látkami, je povinný dodržiavať osobitné predpisy, ktoré ustanovujú, za akých podmienok možno s takýmito látkami zaobchádzať z hľadiska ochrany kvality povrchových vôd a podzemných vôd. Ak zaobchádzanie s nebezpečnými látkami z hľadiska ochrany vôd neupravujú osobitné predpisy, je ten, kto s takýmito látkami zaobchádza, povinný urobiť potrebné opatrenia, aby pri zaobchádzaní s nimi nevnikli do povrchových vôd alebo do podzemných vôd alebo neohrozili ich kvalitu. Takýmito opatreniami sú najmä.

A/ umiestňovať stavby a zariadenia, v ktorých sa zaobchádza s nebezpečnými látkami tak, aby sa pri mimoriadnych okolnostiach mohlo účinne zabrániť nežiadúcemu úniku týchto látok do pôdy, podzemných vôd alebo do stokovej siete a aby sa tým zabránilo ich nežiadúcemu zmiešaniu s odpadovými vodami alebo s vodou z povrchového odtoku

B/ používať len také zariadenia, technologické postupy alebo iné spôsoby zaobchádzania s nebezpečnými látkami, ktoré sú vhodné aj z hľadiska ochrany vôd

C/ zabezpečovať prevádzku stavieb a zariadení zamestnancami oboznámenými s osobitnými predpismi, bezpečnostnými predpismi a s podmienkami určenými na zaobchádzanie s nebezpečnými látkami z hľadiska ochrany vôd,

D/ pravidelne vykonávať kontroly skladov a skládok, skúšky tesnosti potrubí, nádrží a prostriedkov na prepravu nebezpečných látok, ako aj vykonávať ich pravidelnú údržbu a opravu,

E/ vybudovať a riadne prevádzkovať účinné kontrolné systémy na včasné zistenie úniku nebezpečných látok, na pravidelné hodnotenie výsledkov sledovania a oznamovať výsledky orgánu štátnej vodnej správy,

F/ ďalšie opatrenia potrebné podľa charakteru nebezpečnej látky a spôsobu zaobchádzania s ňou.

3/ Ten, kto pravidelne zaobchádza v rámci výrobného procesu alebo inej činnosti s tuhými škodlivými látkami v množstve väčšom ako 1 t alebo s kvapalnými škodlivými látkami v množstve väčšom ako 1 m³ alebo zaobchádza s tuhými obzvlášť škodlivými látkami v množstve väčšom ako 0,3 t alebo s kvapalnými obzvlášť škodlivými látkami v množstve väčšom ako 0,3 m³, je povinný vykonať okrem opatrení uvedených v odseku 2 aj tieto opatrenia:

a/ zostaviť plán preventívnych opatrení na zamedzenie vzniku neovládateľného úniku nebezpečných látok do životného prostredia a na

postup v prípade ich úniku /ďalej len „havarijný plán“/ predložiť ho orgánu štátnej vodnej správy na schválenie a oboznámiť s ním zamestnancov,

b/ vybaviť pracoviská špeciálnymi prístrojmi a prostriedkami potrebnými na zneškodnenie úniku nebezpečných látok do vôd alebo prostredia súvisiaceho s vodou.

4/ Orgán štátnej vodnej správy môže uložiť tomu, kto zaobchádza s nebezpečnými látkami v množstve uvedenom v odseku 3, povinnosť monitorovať ich vplyv na podzemné vody a spôsob oznamovania jeho výsledkov.

5/ Ak je zaobchádzanie s nebezpečnými látkami spojené so zvýšeným nebezpečenstvom ohrozenia kvality povrchových vôd alebo podzemných vôd, môže orgán štátnej vodnej správy uložiť tomu, kto zaobchádza s nebezpečnými látkami v množstve menšom, ako je ustanovené v odseku 3 prvej vete, vykonať opatrenia podľa odseku 3 písm. a/ a b/, prípadne uložiť aj povinnosť monitorovať vplyv zaobchádzania s nebezpečnými látkami na podzemné vody.

6/ Kontrolu a skúšky tesnosti podľa odseku 2 písm. D/ môže vykonávať iba odborne spôsobilá osoba s certifikátom na kvalifikáciu na nedeštruktívne skúšanie.

7/ S použitými obalmi nebezpečných látok sa zaobchádza ako s nebezpečnými látkami.

8/ Ten, kto zaobchádza s obzvlášť škodlivými látkami, je povinný viesť záznamy o druhoch týchto látok, ich množstvách, časovej postupnosti zaobchádzania s nimi, obsahu ich účinných zložiek a ich vlastnostiach najmä vo vzťahu k vodám, k pôdnemu a horninovému prostrediu súvisiacemu s vodou, tieto informácie poskytne ročne orgánu štátnej vodnej správy najneskôr do 31. Marca nasledujúceho roka a na požiadanie poverenej osobe.

9/ Ak nedôjde k trvalému zhoršeniu kvality vôd, môže orgán štátnej vodnej správy povoliť použitie škodlivých látok v nevyhnutnej miere a na obmedzený čas

a/ na úpravu a udržiavanie vodného toku,

b/ na kŕmenie vodnej hydiny, rýb a iných vodných živočíchov,

c/ na dezinfekciu vody používanej na rekreačné kúpanie

d/ na odstránenie nežiadúcej vegetácie alebo škodlivých živočíchov vo vode,

e/ na odstránenie znečistenia z pôdy a podzemných vôd,

f/ ako indikátorové látky pri

- meraní prietoku vody a zisťovaní smeru prúdenia vody,

- hydrodynamických skúškach podzemných vôd.

10/ Umyvať motorové vozidlá a mechanizmy v povrchových vodách alebo odkrytých podzemných vodách, alebo na miestach, z ktorých by uniknuté pohonné látky alebo mazivá mohli vniknúť do povrchových vôd a do podzemných vôd, je zakázané.

j) mať odbornú spôsobilosť,¹³⁾ § 8 Požiadavky na odbornú spôsobilosť

Odbornú spôsobilosť na riadenie prác s jedova-

tými látkami a prípravkami a s veľmi jedovatými látkami a prípravkami má ten, kto ukončil:

A/ vysokoškolské štúdium v študijnom odbore lekárstvo, veterinárne lekárstvo, farmácia alebo chémia

B/ vysokoškolské štúdium v inom študijnom odbore, ako je uvedené v písmene a/, a absolvoval postgraduálne štúdium v špecializácii priemyselná toxikológia, a ak ide o iného zdravotníckeho pracovníka, ak získal špecializáciu v špecializačnom odbore vyšetrovacie metódy v klinickej biochémii, vyšetrovacie metódy v patológii a súdnom lekárstve, vyšetrovacie metódy v hygieene, vyšetrovacie metódy v hygieene výživy, vyšetrovacie metódy v preventívnom pracovnom lekárstve a toxikológii, vyšetrovacie metódy v hygieene životného prostredia a zabezpečovanie kvality liekov,

C/ vysokoškolské štúdium v inom študijnom odbore, ako je uvedené v písmene a/, alebo štúdium na strednej škole a získal osvedčenie o odbornej spôsobilosti na základe úspešne vykonanej skúšky pred komisiou na preskúšanie odbornej spôsobilosti zriadenou štátnym krajským hygienikom alebo

D/ štúdium na odbornom učilišti, má prax najmenej jeden rok a získal osvedčenie o odbornej spôsobilosti na základe úspešne vykonanej skúšky pred komisiou na preskúšanie odbornej spôsobilosti zriadenou štátnym krajským hygienikom. ak riadi alebo vykonáva práce s jedovatými látkami a prípravkami a s veľmi jedovatými látkami a prípravkami,

k) využívať poľnohospodársku pôdu spôsobom, pri ktorom nedochádza ku kontaminácii pôdy rizikovými látkami,¹⁴⁾ Rizikovými látkami v pôde sa rozumie prvky a zlúčeniny, ktorých prítomnosť z prírodných alebo antropických zdrojov v pôdach v určitej koncentrácii priamo alebo nepriamo vyvoláva alebo môže vyvolať nežiaduce zmeny fyzikálnych vlastností, chemických vlastností a biologických vlastností poľnohospodárskej pôdy.

l) dodržiavať podmienky aplikácie čistiarenských kalov alebo dnových sedimentov¹⁵⁾ Zákon 188/2003 Z.z. príkladám a

m) používať krmivá povolené podľa osobitného predpisu,¹⁶⁾

§ 6 – Požiadavky na krmivo, uvádzanie na trh a používanie krmiva:

1/ Krmivo musí okrem požiadaviek ustanovených záväznými právnymi aktmi Európskych spoločenstiev byť:

a/ v súlade s týmto zákonom,

b/ zapísané do zoznamu všeobecne používaných kŕmnych surovín okrem hospodárskych kŕmív, ak ide o kŕmne suroviny,

c/ povolené právne záväzným aktom Európskych spoločenstiev, ak ide o kŕmne doplnkové látky, geneticky modifikovaný organizmus na použitie ako krmivo a určité bielkovinové kŕmne suroviny,

d/ bez obsahu zakázaných látok a produktov.

2/ Krmivo možno uvádzať na trh a používať, ak spĺňa podmienky uvedené podľa odseku 1, je zabalené, označené a jeho obsah zodpovedá označeniu.

ak chová hospodárske zvieratá, a zabezpečiť chovaným hospodárskym zvieratám prístup len k zdravotne nezávadnému krmivu 16) a len k zdravotne nezávadnej vode 17).

Ochrana zvierat:

1/ Vlastník alebo držiteľ zvierat je povinný pri chove alebo držaní zvierat zabezpečiť ich ochranu a pohodu, ktorou sa rozumie dosiahnutie takého vzťahu medzi prostredím a každým individuálnym zvieratom, ktorý s ohľadom na druh zvierat, stupeň jeho vývoja, prispôsobenia sa a domestikácie zaručuje jeho dobrý zdravotný stav, fyziologické a etologické potreby, dostatočnú voľnosť pohybu, sociálne vzťahy, rozvíjanie jeho daností a fyziologické prejavy správania sa, a to dodržiavaním požiadaviek na:

a/ kontrolu zvierat,

b/ ustajnenie zvierat a na používané zariadenia,

c/ kŕmenie, napájanie a podávanie iných látok,

d/ chov zvierat a vykonávanie zákrokov na nich,

e/ vedenie záznamov

f/ prepravu zvierat,

g/ vykonávanie pokusov na zvieratách a na chov a dodávanie zvierat na vykonávanie pokusov na nich

h/ ochranu zvierat v čase ich usmrcovania alebo zabíjania

i/ ochranu divých zvierat a nebezpečných zvierat chovaných v zajatí,

j/ ochranu spoločenských zvierat.

2/ Zakazuje sa týranie zvierat, ktorým je každé konanie okrem odôvodneného zdravotného a schváleného pokusného dôvodu, ktorým sa:

a/ spôsobí zvieratú trvalé alebo dlhodobé poškodenie zdravia,

b/ spôsobí zvieratú trvalé alebo dlhodobé porušenie neobnoviteľných častí organizmu okrem sterilizácie samíc a kastrácie samcov,

c/ spôsobí zvieratú trvalú alebo dlhodobú poruchu správania,

d/ prekračujú biologické schopnosti zvierat alebo sa spôsobuje neprimeraná bolesť, poranenie alebo utrpenie,

e/ obmedzuje výživu a napájanie zvierat, čo poškodzuje jeho zdravotný stav,

f/ spôsobí zvieratú zbytočné utrpenie alebo bolesť tým, že sa nevyliciteľne choré, slabé alebo vyčerpané zviera, pre ktoré je ďalšie prežívanie spojené s trvalou bolesťou alebo utrpením, vydá na iný účel ako na neodkladné bezbolestné usmrcovanie,

g/ spôsobí zvieratú bolesť alebo utrpenie tým, že sa použije ako živá návnada.

3/ Ďalej sa zakazuje:

a/ dopovať zvieratá alebo im podávať omamné látky a chemické látky poškodzujúce ich zdravie alebo navodzujúce ich nefyziologický stav, alebo podávať im potravu obsahujúcu látky alebo predmety, ktoré im spôsobujú

bolesť, utrpenie alebo ich inak poškodzujú, okrem odôvodnených zdravotných a schválených pokusných dôvodov,

b/ používať podnety, predmety alebo pomôcky vyvolávajúce bolesť tak, že spôsobujú klinicky zjavné poranenie alebo klinicky preukázateľné negatívne zmeny v činnosti nervovej sústavy alebo iných orgánových sústav zvierat,

c/ zasahovať do priebehu pôrodu spôsobom, ktorý zväčšuje bolesť alebo poškodzuje zdravie zvierat,

d/ štváť zviera proti zvieratú, cvičiť alebo skúšať zviera na inom živom zvierati okrem poľovníckeho výcviku psa spôsobom vylučujúcim poranenie zvierat a používať živé zviera ako návnadu okrem schválených pokusných dôvodov,

e/ použiť živé zviera ako cenu alebo prémiiu v súťažiach,

f/ použiť živé zvieratá v umeleckej produkcii a v reklame bez oznámenia miestne príslušnému orgánu veterinárnej správy a bez povolenia na také použitie,

g/ propagovať týranie zvierat,

h/ opustiť zviera s úmyslom zbaviť sa ho, za opustenie sa nepovažuje vypustenie divého zvierat do jeho prirodzeného prostredia, ak to dovoľuje zdravotný stav zvierat charakteristika prostredia,

i/ usmrtiť zviera bez primeraného dôvodu.

4/ Primeraným dôvodom na usmrcovanie zvierat je:

a/ prípad nutnej obrany a krajnej núdze,

b/ usmrcovanie jatočného zvierat alebo iného zvierat využívaného na získavanie produktov živočíšneho pôvodu,

c/ usmrcovanie zvierat v schválenom pokuse,

d/ bezbolestné usmrcovanie zvierat z dôvodu jeho nevyliciteľnej choroby, závažného alebo rozsiahleho poranenia alebo jeho veku, ak je jeho ďalšie prežívanie spojené s nepretržitou bolesťou alebo utrpením, bezbolestné usmrcovanie zvierat po predchádzajúcom zbavení vedomia môže vykonať len veterinárny lekár okrem skončenia utrpenia zvierat v naliehavých prípadoch, ak nemožno rýchlo zabezpečiť pomoc veterinárneho lekára,

e/ usmrcovanie zvierat pri eradikácii, kontrole, prevencii a diagnostike chorôb a deratizácii,

f/ usmrcovanie nechcených zvierat, ak pre ne nie je možné zabezpečiť náhradnú starostlivosť,

g/ ulovenie zvierat povoleným spôsobom.

5/ Zákazy podľa odsekov 2 a 3 sa vzťahujú len na stavovce.

6/ Vlastník alebo držiteľ zvierat je povinný zabezpečiť opatrenia na zabránenie jeho úteku a neplánovaného alebo nežiadúceho rozmnožovania.

7/ Štát a obce podporujú zriaďovanie a prevádzku vhodného počtu útulkov a karantén pre zvieratá.

§ 4

Poskytovanie platieb

(1) Ak Pôdohospodárska platobná agen-

túra 18). /Platobná agentúra je orgán štátnej správy; organizačne sa člení na útvary zabezpečujúce implementáciu podporných schém z fondu predvstupovej pomoci, povstupovej pomoci a národnej podpory/ zistí, že osoba žiadajúca o poskytovanie platieb nedodrжала niektorú z podmienok správnej farmárskej praxe podľa § 3 ods. 2, túto osobu písomne upozorní na toto zistenie a v nasledujúcom kalendárnom roku vykoná u tejto osoby kontrolu dodržiavania podmienok správnej farmárskej praxe.

(2) Ak Pôdohospodárska platobná agentúra opakovane zistí, že osoba žiadajúca o poskytovanie platieb, ktorá bola písomne upozornená podľa odseku 1, nedodrжала podmienky správnej farmárskej praxe uvedené v § 3 ods. 2 písm. a), b), e) až g), i) a l), platby za príslušný kalendárny rok zníži o 25 % za nedodržanie každej jednej podmienky.

(3) Ak Pôdohospodárska platobná agentúra opakovane zistí, že osoba žiadajúca o poskytovanie platieb, ktorá bola písomne upozornená podľa odseku 1, nedodrжала podmienky správnej farmárskej praxe uvedené v § 3 ods. 2 písm. c), d), h) a k), platby za príslušný kalendárny rok zníži o 10 % za nedodržanie každej jednej podmienky.

(4) Ak Pôdohospodárska platobná agentúra zistí nedodržanie niektorej z podmienok správnej farmárskej praxe uvedených v § 3 ods. 2 u osoby žiadajúcej o poskytovanie platieb, ktorej už boli platby znížené, platby za príslušný kalendárny rok neposkytne.

(5) Zníženia platieb podľa odsekov 2 a 3 sa sčítujú, a to najviac do výšky 50 %.

§ 5

Spoločné a prechodné ustanovenie

(1) Písomné upozornenie za nedodržanie podmienok správnej farmárskej praxe, ktoré bolo adresované osobe žiadajúcej o poskytovanie platieb pred 1. septembrom 2005, považuje sa za písomné upozornenie podľa § 4 ods. 1.

(2) Týmto nariadením vlády sa vykonávajú právne akty Európskych spoločenstiev uvedené v prílohe.

§ 6

Účinnosť

Toto nariadenie vlády nadobúda účinnosť 1. septembra 2005. Mikuláš Dzurinda v.r.

1) Nariadenie Rady (ES) č. 1257/1999 zo 17. mája 1999 o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF) (Ú. v. ES L 160, 20. 6. 1999) v platnom znení, nariadenie Komisie (ES) č. 817/2004 z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú podrob-

- né pravidlá na uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 1257/1999 o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF) (Ú. v. EÚ L 153, 30. 4. 2004).
- 2) Čl. 14 ods. 2 a čl. 23 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1257/1999, čl. 35 ods. 1 nariadenia Komisie (ES) č. 817/2004.
 - 3) Čl. 13 až 24 nariadenia Rady (ES) č. 1257/1999, čl. 11 a čl. 13 až 21 nariadenia Komisie (ES) č. 817/2004.
 - 4) § 2 písm. f) zákona č. 473/2003 Z. z. o Pôdohospodárskej platobnej agentúre, o podpore podnikania v pôdohospodárstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
 - 5) § 2 písm. g) zákona č. 473/2003 Z. z.
 - 6) § 9 zákona č. 136/2000 Z. z. o hnojivách.
 - 7) § 10 ods. 5 a 6 zákona č. 136/2000 Z. z. v znení zákona č. 555/2004 Z. z.
 - 8) § 10 ods. 3 zákona č. 136/2000 Z. z.
 - 9) § 10 a § 17 zákona č. 193/2005 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti.
 - 10) § 15 zákona č. 193/2005 Z. z.
 - 11) § 3 ods. 2 zákona č. 193/2005 Z. z.
 - 12) § 32 ods. 5, § 35, § 39 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej

- národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon).
- 13) § 8 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 45/2002 Z. z. o ochrane zdravia pri práci s chemickými faktormi.
 - 14) § 2 písm. g) zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
 - 15) Zákon č. 188/2003 Z. z. o aplikácii čistiarenského kalu a dnových sedimentov do pôdy a o doplnení zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 364/2004 Z. z.
 - 16) § 6 zákona č. 271/2005 Z. z. o výrobe, uvádzaní na trh a používaní krmív (krmivársky zákon).
 - 17) § 21 zákona č. 488/2002 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
 - 18) § 5 ods. 2 a § 6 ods. 1 písm. n) zákona č. 473/2003 Z. z.

Príloha nariadeniu vlády č. 389/2005 Z. z. Zoznam vykonávaných právnych aktov európskych spoločenstiev

1. Nariadenie Rady (ES) č. 1257/1999 zo 17. mája 1999 o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF) (Ú. v. ES L 160, 20. 6. 1999) v znení: Aktu o podmienkach prístupu Slovenskej republiky k Európskej únii (Ú. v. L 236, 23. 9. 2003), nariadenia Rady (ES) č. 1783/2003 z 29. septembra 2003 (Ú. v. EÚ L 270, 21. 10. 2003), nariadenia Rady (ES) č. 567/2004 z 22. marca 2004 (Ú. v. EÚ L 90, 27. 3. 2004) a nariadenia Rady (ES) č. 583/2004 z 22. marca 2004 (Ú. v. EÚ L 91, 30. 3. 2004).

2. Nariadenie Komisie (ES) č. 817/2004 z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 1257/1999 o podpore rozvoja vidieka z Európskeho poľnohospodárskeho usmerňovacieho a záručného fondu (EPUZF) (Ú. v. EÚ L 153, 30. 4. 2004).

Inseminácia oviec má svojich priaznivcov.

Ing. Dušan Apolen¹, Ing. Jozef Chrastina, PhD.²

¹SCPV – pracovisko Trenčianska Teplá,

²ŠPÚ SR – účelové plemenárske zariadenie Nitra

Dôkazom je, že po dlhšej časovej odmlke sa pre desiatich záujemcov v decembri minulého roku realizoval Základný kurz inseminačných technikov oviec. Kurz organizoval Štátny plemenársky ústav SR na Účelovom plemenárskom zariadení v Nitre – Lužiankach v spolupráci s pracoviskom Výskumného ústavu živočíšnej výroby v Trenčianskej Tepłej, kde účastníci absolvovali praktickú časť kurzu.

Cieľom bolo naučiť absolventov teoreticky aj prakticky vykonávať insemináciu oviec so všetkými jej špecifikami. V teoretickej časti sa oboznámili so Zákonom o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a s jeho vykoná-

vacími vyhláškami, a tiež so šľachtiteľskými programami v chove oviec. Prehľadili si vedomosti v oblasti biológie a reprodukcie oviec.

Teoretické poznatky si mohli účastníci kurzu pri dodržaní všetkých hygienických, zooveterinárnych a bezpečnostných predpisov overiť v praktickej časti, kde si okrem samotného výkonu inseminácie osvojili úkony a metodické postupy spojené s odberom a riedením semena, prípravou inseminačnej dávky, oboznámili sa tiež s agendou, ktorú je povinný inseminačný technik viesť.

Počas kurzu účastníci mali možnosť s lektormi diskutovať o viacerých problémoch s ktorými sa v súčasnosti v chove oviec stretávajú. Veríme, že všetky získané poznatky v plnej miere uplatnia a praxou zdokonalia tak, aby si inseminácia aj v chove oviec na-

šla viac priaznivcov pre ktorých organizátori pripravujú obdobný kurz znova. Tento kurz je zatiaľ plánovaný na mesiac október, avšak pri dostatočnom počte prihlásených účastníkov môže uskutočniť aj v inom termíne. Kurz je plánovaný na týždeň.

snímky: Ing. Peter Borecký

Súťaž

Redakčná rada časopisu Chov oviec a kôz
na Slovensku vypisuje súťaž
o najkrajšiu fotografiu na tému:

1. Deti a ovce 2. Bača a ovce 3. Pes a ovce

Vaše fotografie budú postupne uverejňované v jednotlivých číslach časopisu v priebehu roka 2006. S ohľadom na personálne možnosti zaslané fotografie nebudú odosielateľom vrátené.

Pravidlá súťaže:

– rozmery foto minimálne 10 x 13 cm

Súťažné fotografie vyhodnotí Redakčná rada časopisu a výsledky uverejní v prvom čísle 2007. Autori víťaznej fotografie z každej kategórie získajú hodnotné ceny.

Zapojte sa do súťaže a svoje zábery zasielajte na adresu:

RNDr. Jana Margetinová
SCPV, Teplická 103, 914 01 Trenčianska Teplá

alebo vo formáte .jpg na e-mailovú adresu
ttvuzv@ttvuzv.sk,
do predmetu uviesť „súťaž“

Jednoduchý kŕmny automat

Veľmi skorý odstav jahniat – metóda zlepšenia úžitkových a ekonomických parametrov v chove mliečnych oviec na PD Belá - Dulice

Ovčiarstvo na Slovensku má svoje nezastupiteľné miesto v histórii vzniku poľnohospodárskej činnosti v našej oblasti. Už oddávna sa aj v ľudovej piesni spieva: „Ovečka, ovečka trojaký úžitok.“ V časoch socialistického hospodárenia tvorili jeho základ tržby za vlnu, jahňatá a syr resp. mlieko. Šľachtiteľské programy našich plemien boli zamerané hlavne na produkciu vlny a tak po prepade jej ceny sa dostali chovatelia oviec do ekonomických problémov. V dnešnej dobe je dosiahnutie rentability v chove oviec bez dotačnej pomoci pre chovateľov dosť veľký problém. Podniky sa musia špecializovať a začať realizovať nové postupy v chove, ktoré napomôžu dosiahnuť lepšie výsledky a tak obstáť v konkurencii s vyspelými európskymi farmármi.

Ing. František Krajča,
PD Belá Dulice

Jedným z nových postupov využívaných na našom PD je aj veľmi skorý odstav jahniat. S touto myšlienkou sme sa zaoberali už dlhší čas, realizovať nám ju však pomohol Ing. Roháček z firmy Milki s.r.o. tým, že nám dodal kvalitnú mliečnu náhradku. Veľmi skorý odstav robíme už od roku 2002 v dvoch cykloch bahnenia ročne. Jahňatá sme kŕmili chladným okysleným mliekom z bandasiiek, na ktoré sme namontovali cumlíky. Tohto roku, nám Doc.

Juríček z firmy Agrostar s.r.o. (firma ktorá dodáva technológie ŽV) ponúkol jednoduchý kŕmny automat a tak by som sa s výsledkami oboch postupov s Vami, chovateľmi, rád podelil.

Jahňatá sme od matiek odstavovali vo veku 4 – 7 dní v čase od 19.10. do 1.12. Priemerná hmotnosť naskladnených jahniat bola 4,8 kg. Celkovo sme na umelý odchov odstavili jahňatá od 180 ks bahníc. Tieto sme 2x denne dojili a mlieko sme predávali. Jahňatá sme vyskladňovali 14.12. v priemernej hmotnosti 14,7 kg.

Časť jahniat sme realizovali na jatočné účely, časť jahniciek od matiek, ktoré splňajú parametre mliečnej úžitkovosti, sme ponechali na ďalší chov.

Sledovali sme tieto vybrané náklady:

- spotreba sušeného mlieka OVIMILK – firma Milki
- spotreba kŕmnej zmesi ČOJ – 1 /doma miešaná – vlastný recept/, a TKŠ / Poľnonákup Turiec Martin, recept firma Tekro/
- spotreba ACILAMÍNU – potrebný na okyslenie mliečnej náhradky
- mzda vrátane odvodov – odchov realizovala 1 pracovníčka, samozrejme s pomocou zootechnika
- elektrická energia – ťažko merateľný náklad, lebo v objekte, kde sme realizovali skupinu jahniat chovaných na kyslom mlieku, sme malým jahňatám prikurovali ohrievačmi používanými v odchove prasiatok. Myslím, že uvedená čiastka by mala pokryť tieto náklady. Vzhľadom k tomu, že kŕmny automat máme eš-

tab. č.1

Parametre	Skupina A	Skupina B	Sumár
Naskladnenie ks/hm	85/373	192/950	277/1323
Vyskladnenie ks/hm	76/1116	179/2646	255/3762
Úhyn ks/hm priemerná hm	9/63 pr. 7kg	13/156 pr. 12kg	22/219
% úhynu	11.2	7	8.3
Kŕmne dni	4128	7817	11945
Váhový prírastok	806	1852	2658
Prírastok na ks/deň	0.195	0.237	0.222

skupina A – kŕmené chladným oksyleným mliekom

skupina B – kŕmené krmivom na kŕmnom automate

tab. č.2

Položka	Skupina A	Skupina B	Sumár
Ovimilk kg x cena	1100 x 58 = 63.800,-	2125 x 58 = 123.250,-	187.050,-
TKŠ	250 x 9 = 2.250,-	400 x 9 = 3.600,-	5.850,-
ČO3	200 x 14 = 2.800,-	300 x 14 = 4.200,-	7.000,-
Acilamin	3.488,-	-----	3.488,-
Mzda	10.000,-	14.300,-	24.300,-
Elektrická energia	9.600,-	9.600,-	19.200,-
SPOLU	91.938,-	154.950,-	246.888,-
Na 1 kg prírastku	114,-	84,-	93,-

te len krátko, nemáme odsledovanú energetickú náročnosť a tak som uvedený postup zaťažil rovnakým nákladom na energiu.

V tabuľke č.1 uvádzam sledované ukazovatele a vybrané náklady za skupinu A (jahňatá kŕmené chladným oksyleným mliekom) a skupinu B (kŕmené krmivom na kŕmnom automate).

Z uvedeného vyplýva, že jahňatá kŕmené na automate teplým čerstvým mliekom dosiahli lepší prírastok, ako jahňatá kŕmené chladným oksyleným mliekom. Rýchlejší návyk na cumle bol tiež v prospech automatu. Problém sa však vyskytol pri vyšších váhových kategóriách jahniat na automate. S tým súvisí aj vyššia priemerná hmotnosť uhynutých jedincov. Čo sa vlastne stalo? Žravé jahňatá cicali bez obmedzenia veľké množstvo mlieka, až kým im nepraskol slez. S týmto problémom sa budeme musieť v budúcnosti popasovať a nájsť vhodné riešenie.

V ďalšej tabuľke (č.2) uvádzam výšku sledovaných vybraných nákladov.

Vianočné jahňatá sme realizovali za cenu 120,- Sk/kg, takže sme dosiahli požadovaný efekt. To je však len jeden pohľad. Skúsme sa na zistené parametre pozrieť z iného uhla a porovnať sledované náklady s dosiahnutými tržbami.

TRŽBY:

- predané mlieko za uvedené obdobie
10 050 l x 30,- = 301.500,- Sk
- jahňatá
255ks /3762kg x 120,- = 451.440,- Sk
SPOLU 752.940,- Sk

Rozdiel medzi tržbami a nákladmi je suma 506.052,- Sk. Musíme mať na zreteli, že sa jedná o výsledok dosiahnutý na počte 180ks bahníc /2811,- Sk / bahnica/ iba do 14.12. a bahnice pokračujú v ďalšej laktácii.

Skúsme iný uhol pohľadu. Ak by sme nerobili veľmi skorý odstav, nezatažovali by sme sa nákladmi, ale tržba by bola iba za jahňatá (2508,- Sk/bahnicu).

Najvhodnejšie a najvýstižnejšie je však porovnanie tržieb za mlieko 301.500,- Sk a nákladov na umelý odchov 246.888,- Sk a z toho vyplývajúci záver. Veľmi skorým odstavom jahniat od 180ks bahníc, nám tieto za obdobie 19.10. až 14.12. vytvorili efekt vyčíslený sumou 54.612,- Sk.

Na uvedené priaznivé výsledky veľmi skorého odstavu jahniat u nás má rozhodne vplyv viac faktorov:

- synchronizácia bahníc – s tým súvisí vyššia plodnosť 1,54
- úroveň výživy bahníc
- genetický materiál schopný vyprodukovať množstvo mlieka
- vytvorené chovateľské podmienky

Je na každom chovateľovi, aby zvažil svoje možnosti a danosti ovplyvniť tieto faktory. Veľmi skorý odstav jahniat je jednou z možností ako zlepšiť efekt chovania bahníc mliekových plemien.

snímky: Doc. Ing. Ján Juríček, PhD.

Neprehliadnite

a nezabudnite sa včas pripraviť na nákupné trhy 2006

Nákupné trhy pre plemenné capy	
kedy	kde
28. 8. 2006	Jabloňovo
30. 8. 2006	PD Mestečko
31. 8. 2006	Haniska pri Prešove

Nákupné trhy pre plemenné barany		
kedy	aké plemená	kde
17.5.2006	M a mäsové plemená	PD Nová Bodva – Hostovce
31.5.2006	C, ZV, LC	SCPV (VÚŽV) NR – pracovisko Trenčianska Teplá
07.6.2006	C, VF	PD Jarovnice – Uzovské Pekľany
14.6.2006	ZV	AT Tatry Spišská Belá – Podhorany
21.-22.6. 2006	všetky plemená	SBS Kremnička Banská Bystrica

Odchov jahniat a straty z hynutia

V ostatných rokoch na Slovensku početné stavy oviec oscilujú okolo 320 tisíc, z toho možno usudzovať, že v chove oviec sa uplatňuje princíp jednoduchšej reprodukcie a nedochádza k zvyšovaniu početných stavov. Či chovatelia uplatňujú systém jednoduchšej, alebo rozšírenej reprodukcie, pri každej alternatíve má mimoriadny význam odchov jahniat. S ohľadom nato, že v súčasnom období je tento výrobný proces vysokoaktuálny, danej problematike sa venujeme aj v našom príspevku. Kladieme si za cieľ zhodnotiť odchov jahniat a poukázať na straty z úhynov jahniat do odstavu.

Ing. Rudolf Vláčil, CSC.

SCPV – pracovisko Trenčianska Teplá

Podkladový materiál sme získali z poľnohospodárskych podnikov s chovom oviec. Údaje zaznamenali obdobie rokov 1995-2004. Zároveň treba uviesť, že v priebehu desaťročného referenčného obdobia sa časť vybraných podnikov obmieňala z objektívnych dôvodov. Išlo najmä o požiadavky riešiteľa vyplývajúce z odporúčaní sekcie Vedeckej rady pri obhajobe prác, alebo o vôľu, resp. ochoť podniku s chovom oviec naďalej poskytovať údaje. V súlade s cieľom príspevku hodnotíme odchov jahniat do odstavu a nadväzne plodnosť bahniíc. Osobitnú pozornosť venujeme úhynom jahniat do odstavu z naturálneho i hodnotového hľadiska.

Pre odchov jahniat je veľmi dôležitý správny odstav. Existujú viaceré spôsoby odstavu. V minulosti v stádach s kontrolou úžitkovosti sa využíval klasický (normálny) spôsob odstavu v dĺžke 100 dní veku jahňaťa, v ostatných stádach to trvalo približne 3-4 mesiace, záviselo to od toho, kedy sa naskytla príležitosť ovce pásť. V chovoch dojných oviec vedeli, že v záujme predaja väčšieho podielu mlieka z vyrobenej produkcie možno odstav jahniat realizovať aj skôr, napr. v dĺžke 50, či 60 dní, prípadne i pred týmto obdobím. Dĺžka odstavu závisí tiež od toho, či sú jahňatá určené na využitie v procese reprodukcie stáda, alebo na jatočné účely. Jedince určené na ďalší

chov sa odstavujú neskoršie ako jatočné jahňatá. Práve v kategórii jatočných jahniat došlo po roku 1989 k značnej reštrukturalizácii. Upustilo sa od produkcie jahniat z intenzívneho výkrmu a začal sa uplatňovať predaj jatočných mliečnych jahniat pre zahraničných odberateľov. Len pre ilustráciu uvedieme vo vybranom súbore 20 podnikov s priemernou podnikovou koncentráciou cca 3 000 oviec v rokoch 1985-87, na štruktúre kategórií realizovaných zvierat participovali mliečne jahňatá podielom 2,5 % a jahňatá z intenzívneho a polointenzívneho výkrmu podielom 76,9 % (Vlačil, 1989). Diametrálne odlišná je situácia v súčasnosti, keď podiel mliečnych jahniat reprezentoval cca 98 % z trhovej produkcie jatočných jahniat (Vlačil, Mihina 2005).

Keďže u nás sa v prevažnej miere uplatňuje systém chovu oviec s trhovou produkciou hrudkového syra, resp. ovčieho mlieka a mliečnych jahniat, pri zabezpečovaní odchovu dominuje skorý odstav jahniat. Zatiaľ vo veľmi malom rozsahu sa uplatňuje systém chovu oviec zameraný na trhovú produkciu ťažších jahniat a tomu zodpovedá aj rozsah využívania odchovu jahniat pod bahnicami do veku 120 dní.

Z hľadiska systému ustajnenia sú jahňatá spolu s bahnicou po pôrode v individuálnych, prípadne menších demontovateľných kotercoch 2-5 dní, aby si na seba zvykli a vytvorilo sa medzi nimi puto. Potom sa matky s jahňatami ustajňujú v skupinách, spočiatku v menších, ktoré sa do

odstavu jahniat zväčšujú. Jahňatá do veku dvoch týždňov sú odchované len na materskom mlieku. Pri skorom odstave sa pre jahňatá vo veku 2-3 týždne zriaďujú demontovateľné skupinové škôlky, do ktorých nemajú prístup bahnice. Škôlky sú vybavené prebiehačkami, ktoré nadväzujú na skupinové koterce pre matky. V škôlkach je na prikrmovanie koncentrované krmivo a kvalitnejšie seno. Systém okrem toho, že umožňuje prikrmovanie jahniat, tiež poskytuje možnosť regulovať príjem materského mlieka (cez počet cicaní za deň, čiastočným vydojením bahniíc pred cicaním). Pri veľmi skorom odstave jahňatá po prijatí mledziva prakticky v prvých dňoch života sa začnú kŕmiť namiesto materského mlieka mliečnou kŕmnom zmesou.

Po charakteristike odchovu jahniat z technologicko-organizačného aspektu upriamime pozornosť na zhodnotenie vývoja odchovu jahniat v rokoch 1995-2004. Ako bolo predznačené, v priebehu tohto obdobia sa viackrát významnejšie menili sledované súbory podnikov s chovom oviec. Kvôli lepšej prehľadnosti uvádzame základné údaje pre výpočet reprodukčných ukazovateľov, ako aj dosiahnuté reprodukčné parametre v tabuľkách 1-3. Dosiahnuté parametre v oblasti reprodukcie chovu oviec vo vybranom súbore podnikov porovnávame s celoslovenským priemerom (tabuľka 4). V prvom rade hodnotíme vývoj odchovu jahniat a zároveň plodnosti bahniíc, od ktorej sa predovšetkým odchov odvíja. Keďže úhyn jahniat do odstavu predstavuje pre podnik istú stratu, hodnotíme vývoj hynutia osobitne.

Podľa údajov v tabuľke 1, v období rokov 1995-1997 odchov jahniat vo vybranom súbore vykazoval mierne klesajúcu tendenciu. Podobný vývoj v uvedených rokoch sa zaznamenal aj v priemere za Slovensko. Z hľadiska úrovne boli dosiahnuté vyššie parametre odchovu vo vybranom súbore. Plodnosť bahniíc vo vybranom súbore mierne kolísala, v celoslovenskom priemere klesala.

V období rokov 1999-2001 (tabuľka 2) odchov jahniat vo vybranom súbore výrazne vzrástol (o 19,5 %) v roku 2000, keď na 100 bahniíc sa odchovalo viac ako 100 jahniat. V ďalšom roku došlo k miernemu poklesu. V rámci Slovenska sa v odchove jahniat zaznamenal nárast o 16,8 ks na 100 bahniíc v roku 2001 oproti úrovni v roku 1999. Analogický vývoj ako pri odchove bol aj pri plodnosti bahniíc.

V priebehu rokov 2002-2004 (tabuľka 3) sa dosiahla vo vybranom súbore veľmi dobrá úroveň odchovu. Najvyššia úroveň 120,1 jahniat na 100 bahniíc sa dosiahla v roku 2003. Aj v celoslovenskom priemere počas týchto rokov bola najvyššia úroveň odchovu v roku 2003. Podobne ako odchov jahniat sa vyvíjala aj plodnosť bahniíc v sledovaných rokoch. Výsledky v odchove jahniat a v plodnosti bahniíc boli vyššie vo vybranom súbore v porovnaní s priemernými hodnotami týchto reprodukč-

Tab.1: Počty bahniíc, jahniat a reprodukčné ukazovatele

Údaje a ukazovatele	Merná jednotka	1995*	1996	1997
počet bahniíc	ks	4328	3515	3415
narodené jahňatá	ks	4107	3399	6234
uhynuté jahňatá	ks	235	286	267
plodnosť bahniíc	%	94,9	96,7	94,7
úhyn jahniat	%	5,7	8,4	8,3
odchov jahniat	ks.100 bah ⁻¹	89,5	88,6	86,8

Prameň: * Vláčil, R.: Ekonomické hodnotenie mäsovo-mliekového systému v chove oviec so zreteľom na ekológiu. Záv. správa VÚŽV (1997).

Vláčil, R.: Ekonomika chovu oviec pri mäsovo-mliekovom výrobnom zameraní. Poľnohosp. 45, 1999, č. 11-12, s. 780-791.

Tab. 2 Početné stavy a reprodukčné parametre v chovoch oviec

Údaje a ukazovatele	Merná jednotka	1999	2000	2001	Priemer 1999-2001
počet bahniíc	ks	9733	10183	10590	10169
narodené jahňatá	ks	8485	10806	11006	10099
uhynuté jahňatá	ks	575	541	735	617
plodnosť bahniíc	%	87,2	106,1	103,9	99,3
úhyn jahniat	%	6,8	5,0	6,7	6,1
odchov jahniat	ks.100 bah. ⁻¹	81,3	100,8	97,0	93,3

Prameň: Vláčil, R.: Zlepšovanie parametrov reprodukcie a úhynov v chove oviec je nevyhnutné. Slov. chov. VIII. 2003, č. 4, s. 55-56.

Tab. 3: Početné stavy a reprodukčné parametre oviec vo vybraných podnikoch

Údaje a ukazovatele	Merná jednotka	2002	2003	2004	Priemer 2002-2004
počet bahníc	ks	7740	7941	8815	8165
narodené jahňatá	ks	9379	10046	10938	10121
uhynuté jahňatá	ks	423	513	416	451
plodnosť bahníc	%	121,2	126,5	124,1	124,0
úhyn jahniat	%	4,5	5,1	3,8	4,5
odchov jahniat	ks.100 bah. ⁻¹	115,7	120,1	119,4	118,4

Tab. 4: Ukazovatele reprodukcie oviec v SR (len vybrané ukazovatele)

Ukazovateľ	Merná jednotka	Roky				
		1995	1996	1997	1998	1999
narodené jahňatá	ks.100 bahn. ⁻¹	88,0	85,7	82,8	82,4	89,9
narodené jahňatá	ks/100 bah.Ø stavu					
uhynuté jahňatá	% z nar.	9,0	11,1	11,2	11,8	8,4
odchované jahňatá	ks/100 bah. ⁻¹	80,8	76,2	73,5	72,7	82,3
odchované jahňatá	ks/100 bah.Ø stavu	.	.	.	.	.
		2000	2001	2002	2003	2004
narodené jahňatá	ks/100 bah. ⁻¹	101,1	107,1	109,0	117,9	109,2
narodené jahňatá	ks/100 bah.Ø stavu	.	102,8	103,8	108,4	102,7
uhynuté jahňatá	% z nar.	9,4	7,5	6,8	6,9	5,6
odchované jahňatá	ks/100 bah. ⁻¹	91,5	99,1	101,6	109,7	103,1
odchované jahňatá	ks/100 bah.Ø stavu	.	95,1	96,8	100,8	97,0

Prameň: Žatkovič, J.: *Ovce – Situačná a výhľadová správa, marec 2001 (roky 1995-1998), marec 2002 (roky 1999-2001).*

Borecká, S.: *Ovce – Situačná a výhľadová správa, marec 2005*

ných ukazovateľov, ktoré sa dosiahli v rámci Slovenska.

Počas desaťročného referenčného obdobia hodnoty parametra odchovu jahniat vo vybraných súboroch kolísali. V roku 2004 sa odchovalo na 100 bahníc 119,4 jahniat, čo bolo viac o 29,9 ks v porovnaní s rokom 1995. V celoslovenskom priemere odchov jahniat na 100 bahníc v roku 2004 predstavoval 103,1 jahniat, čo je zvýšenie o 22,3 ks. V hodnotených rokoch po prvýkrát sa odchovalo na Slovensku viac ako 100 jahniat na 100 bahníc v roku 2002.

V súlade s cieľom príspevku poukážeme v ďalšej časti na situáciu vo vývoji úhynov jahniat do odstavu. Podľa údajov v tabuľke 1 vo vybranom súbore v rokoch 1995-1997 úhyn jahniat kolísal. V celoslovenskom priemere (viď. tab. 4) došlo v týchto rokoch k nárastu úhynov jahniat, pričom boli až o niekoľko percent vyššie, ako úhyny jahniat zistené v nami sledovanom súbore (tab. 2).

V období rokov 1999-2001 hynutie jahniat vo vybranom súbore malo kolísavý charakter. Podobná situácia bola aj v rámci Slovenska, keď percento úhynov jahniat bolo aj v týchto rokoch vyššie, ako vo vybranom súbore.

Podľa údajov v tabuľke 3 v rokoch 2002-2004 vo vybranom súbore došlo k výraznému zníženiu úhynov jahniat. Aj v celoslovenskom priemere v tomto období boli zaznamenané nižšie úhyny i keď boli vyššie, ako vo vybranom súbore.

Ak hodnotíme vývoj úhynov jahniat do odstavu za obdobie rokov 1995-2004, vo vybraných podnikoch došlo k výraznému zníženiu priemerného percenta úhynov. Podobne sa znížilo priemerné percento hynutia jahniat aj v rámci Slovenska, ale celkovo boli úhyny väčšie, ako vo vybraných podnikoch.

Pozitívne treba hodnotiť tendencie znížovania úhynov jahniat do odstavu, či v rámci

sledovaných súborov, alebo v celoslovenskom priemere. Zároveň nemožno spúšťať zo zreteľa, že v jednotlivých podnikoch súboru sa nájdu aj podniky v ktorých úhyn jahniat do odstavu dosiahol napr. 10 % a v ostatných rokoch aj 15 %. Z toho vyplýva, že hľadanie rezerv v takých podnikoch má svoje opodstatnenie. Preto aj v minulosti venovali pozornosť otázkam úhynov jahniat viacerí autori. Problematikou chorobnosti jahniat v spádovej oblasti štátneho veterinárneho ústavu sa zaoberal Balaščík et al. (1975). Iní autori analyzovali príčiny úhynov jahniat, napríklad Pilko a Kuráň (1987) zistili, že najväčší podiel na stratách má bronchopneumónia (23,41 %), kokcidióza (10,76 %) a myodistrofia (6,58 %).

V rámci ekonomicko-organizačných analýz zistil Vláčil (1983, 1999) u 22 podnikov s chovom oviec úhyn jahniat do 3 mesiacov veku 9,0 % v roku 1980, v ponovembrovom období v ôsmich podnikoch v roku 1996 – 8,4 % a v roku 1997 – 8,3 %.

Koncom osemdesiatych rokov minulého storočia bola výskumu predložená celoslovenská objednávka na spracovanie normatífov, v rámci ktorých sa zahrnovali aj úhyny zvierat. V roku 1989 vydal Výskumný ústav živočíšnej výroby normatívy pre plánovanie intenzity živočíšnej výroby. Na nich sme spolupracovali pre druh zvierat – ovce. Podľa nich bol stanovený pre úhyn jahniat do odstavu normatív 7 %.

Otázky úhynov jahniat sú aktuálne aj v súčasnosti. Břeš (2001) kvantifikoval podiely na celkových stratách mláďat, z ktorých pre ilustráciu upozorníme aspoň na tie s najvyššími podielmi. Napríklad syndróm hypotermie a hladovania (podiel na perinatálnych stratách 35-50 %, podiel na stratách do odstavu 70-80 %). Autor tiež tvrdí, že ak u jahniat je úhyn vyšší ako tri percentá, treba hľadať príčiny úhynov. Uvedené

výsledky považujeme za cenné, pretože mnohé z nich, ani po rokoch nestratil na aktuálnosti.

Ako sme predznačili, v príspevku chceme poukázať na ekonomické straty, ktoré spôsobujú práve úhyny jahniat. V odbornej literatúre i v poľnohospodárskej praxi sa pod stratou rozumie nenávratný úbytok úžitkových hodnôt v jednotlivých fázach reprodukčného procesu a jeho finálnych efektoch. Pritom musíme brať na zreteľ, že z celkových úhynov napríklad u jahniat značnú časť predstavujú straty neodstrániteľné, nevyhnutné, ktoré v dohľadnom čase pri súčasnej úrovni poznania a technologického vybavenia musíme považovať za minimálne. Len druhú časť tvoria reálne odstrániteľné straty, ktorých výšku možno ovplyvniť.

Pre lepšiu predstavu to možno konkretizovať aj v hodnotovom vyjadrení. Ak vychádzame z hodnoty jahniata vo vnútro podnikových cenách napr. 650 SK, pri 5 %-nom úhyne je to strata 32 SK, ale pri 15 % je to 97 SK. Ak znížime úhyn jahniat do odstavu z 15 % na 5 % dosiahneme o 65 SK nižšiu stratu.

Záver

Na základe uvedených výsledkov možno konštatovať, že v desaťročnom referenčnom období sa pozitívne vyvíjal odchov jahniat. Zároveň výsledky vo vybraných súboroch a v celoslovenskom priemere poukázali na istú rezervu, ktorú treba využiť v prospech zvýšenia parametre odchovu jahniat do odstavu. V koncepcii rozvoja chovu oviec sa predpokladal v rámci Slovenska dosiahnuť v roku 2005 odchov 110,4 jahniat na 100 bahníc, zatiaľ čo skutočné priemerné celoslovenské výsledky sú nižšie. Zvyšovanie odchovu jahniat pri znížení odstrániteľnej časti straty z úhynov sú tiež významné kroky k zefektívňovaniu chovu oviec v najbližšom období.

Nákupcovia jahniat v roku 2006

Veľká noc sa blíži a s ňou i výkup veľkonočných jahniat. Je potrebné mať včas pripravené veľkonočné jahňatá na predaj. Prinášame Vám aktuálny zoznam nákupcov jahniat v roku 2006 s kontaktnými informáciami. Nezabudnite! Veľká noc je v tomto roku 16. a 17. apríla, Veľký piatok už 14. apríla. (jamar)

Pripravil Ing. Herich Stanislav
OVOD Banská Bystrica

AGROKOMBINÁT, a.s., Sabinov
– Karniš Juraj,
tel. 0905 456204, 051/4521495

AGROFARMA, s.r.o., Červený Kameň
– Gáborová Renáta,
tel. 0905 616019, 042/4464070

MOST, s.r.o., Rožňava
– Szendi Alexander,
tel. 0905 635594, 058/7881390

OVISFARMA, s.r.o., Považská Bystrica
– Janíček Eduard,
tel. 0905 320439, 042/4324838

POLYMEX, s.r.o., Zvolen
– Ing. Žiak Ondrej,
tel. 0905 802285, 045/5320620

TAURIS, a.s., Rimavská Sobota
– Adamčík Milan, tel. 0903 521365

QUEEN, s.r.o., Neded
– Ing. Felix Michal,
tel. 0905 254470

UNIVEX s.r.o. Košice
– Ing. Vaňo Jaroslav,
tel. 0905 459442

SLOVAKAGRICULTURAL INDUSTRY, s.r.o.
– Eugen Janíček,
tel. 0903 221285

PaT, v.o.s., Žilina
– Fučík František,
tel. 0907 812578

PPS Vrútky
– Ing. Čisár Ivan, tel. 0904 202372

Blížšie informácie o nákupe jatočných oviec a jahniat:
OVOD Banská Bystrica – Ing. Stanislav Herich,
tel. 0907 976618

Hodnotenie plemenných oviec v roku 2006

Doc. RNDr. M. Margetín¹,
PhD., Ing. M. Oravcová²,
PhD., Ing. Michal Milerski³,
Ing. P. Srpoň⁴,
Ing. M. Zvara⁴

¹SCPV – pracovisko Trenčianska Teplá,

²SCPV Nitra,

³VÚŽV Praha – Uhřetěves,

⁴Zväz chovateľov oviec a kôz, Banská Bystrica

Plemenné hodnoty pre produkciu mlieka a veľkosť vrhu odhadnuté pomocou BLUP-AM budú základom bonitačného kľúča

Výhody genetického hodnotenia oviec pomocou BLUP-AM v porovnaní s tradičným hodnotením, opierajúcim sa o úžitkové parametre nezohľadňujúce dostatočne vplyvy prostredia a tiež údaje o úžitkovosti príbuzných sú viac – menej známe. Už od r. 2003 si mohli chovatelia oviec vyberať na nákupných trhoch čistokrvné barany plemena cigája a zošľachtená valaška podľa plemennej hodnoty pre produkciu mlieka, obsah tuku a bielkovín. Údaje o plemenných hodnotách uvedených 3 ukazovateľov sa objavovali vo všetkých materiáloch potrebných pre účinnú selekciu a plemenitbu. Bohužiaľ

plemenné hodnoty pre produkciu mlieka sa nestali až doteraz súčasťou bonitačného kľúča, a nemali reálny vplyv na tzv. „výslednú triedu plemennej hodnoty“, ktorá rozhoduje aj o predajnej cene zvierat.

Na základe rozhodnutia Výberovej komisie pre chov oviec z konca minulého roku, ktorému predchádzali mnohé zložité diskusie zainteresovaných odborných pracovníkov, bude sa hodnotenie plemenných oviec (jariet, aukčných baranov i všetkých plemenných oviec evidovaných v plemenných knihách) uskutočňovať od r. 2006 výrazne odlišným spôsobom ako doteraz. **Zaradenie oviec do čiastkových tried plemennej hodnoty pre „mliekovú úžitkovosť“ a „plodnosť“ bude vychádzať z plemenných hodnôt pre produkciu mlieka a veľkosť vrhu, ktoré budú stanovené nielen pre čistokrvné zvieratá, ale aj pre krížence pôsobiacie najmä v šľachtiteľsko-experimentálnych chovoch.**

A. Produkcia mlieka – schválený postup pre zaradenie oviec do čiastkových tried plemennej hodnoty.

Plemenné hodnoty (PH) pre produkciu

mlieka odhadnuté na základe test-day AM budú zoradené zostupne od najvyšších plemenných hodnôt po najnižšie. Zaradenie aukčných baranov a jariet (ale aj všetkých ostatných plemenných oviec) do jednotlivých čiastkových tried za mliekovú úžitkovosť (v intenciách doteraz platného bonitačného kľúča) bude podľa tab.1.

Pri prideľovaní bodov jarkám a aukčným baranom sa nebude vychádzať z mliekovej úžitkovosti matiek (tak ako doteraz), ale vychádzať sa bude z vypočítaných plemenných hodnôt, kde sú patrične zohľadnené systematické vplyvy prostredia (vplyv stáda, kontrolného roku, poradia laktácie, atď.) a tiež údaje o úžitkovosti príbuzných. Plemenné hodnoty sú udávané v lítroch. Treba si pritom uvedomiť, že v každom kontrolnom roku bude rozpätie plemenných hodnôt pre aukčné barany a aj jarky iné. Pri uvedenom systéme získajú body za mliekovú úžitkovosť aj jedince s podpriemernou plemennou hodnotou (t.j. s „N“ plemennou hodnotou), na druhej strane až 20% jedincov s najvyššou plemennou hodnotou získajú maximálny počet bodov. Niektorým chovateľom a šľachtiteľom sa môže zdať, že selekčný tlak na špičkové zvieratá je podľa uvedeného návrhu nedostatočný (slabý). Výberová komisia pri uvedenom návrhu zohľadňovala aktuálnu situáciu na trhu s plemennými ovcami, doterajší spôsob výberu plemenných zvierat i prísne požiadavky zooveterinárne (napr. scrapia). Nie je pritom vylúčené, že po krátkom čase môže byť uvedený návrh Výberovou komisiou prehodnotený. Veľmi žiaduce bude, aby aukčné barany s označením „+++“ pôsobili na základe tohto systému **takmer výhradne v šľachtiteľských chovoch a insemináčnych staniách (punktoch)**, tak aby sme mohli po

tab. 1

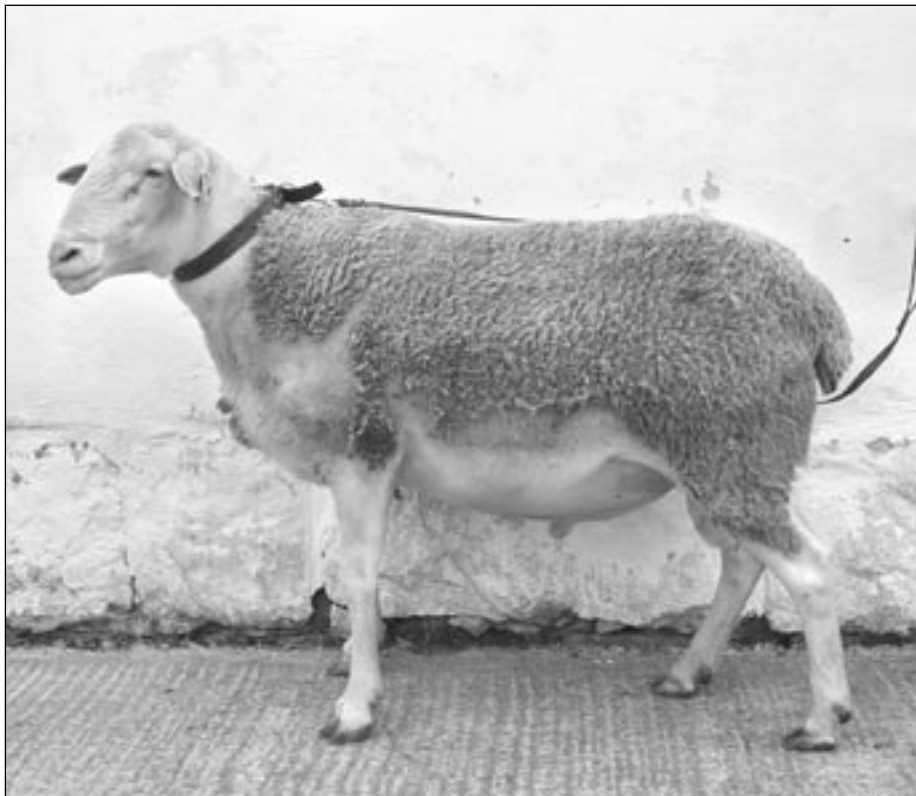
Označenie zvieratá (čiastková trieda plemennej hodnoty)	Zaradenie podľa plemennej hodnoty	Počet pridelených bodov za „mliekovú úžitkovosť“	
		Plemená s kombino- vanou úžitkovosťou	Špecializované dojné plemená
+++	20 % jedincov s naj- vyššou PH (20)	25	40
++	21 – 60 % jedincov (40)	20	30
+	61 – 90 % jedincov (30)	15	20
N	91 – 100 % jedincov (10)	5	5

tab. 2

Označenie zvieratá (čiastková trieda plemennej hodnoty)	Zaradenie podľa plemennej hodnoty	Počet pridelených bodov	
		Plemená s kombinova- nou úžitkovosťou a dojnú	Mäsové a nedojné
+++	20 % jedincov s naj- vyššou PH	25	30
++	21 – 60 % jedincov	20	20
+	61 – 90 % jedincov	15	10
N	91 – 100 % jedincov	5	5

Baran plemena VF pôsobiaci v Inseminačnej stanici ÚH Trenčianska Teplá

Baran plemena LC pôsobiaci v Inseminačnej stanici ÚH Trenčianska Teplá
Snímky: Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD

takýchto baranoch odchováť každoročne čo najviac potomstva.

Plemená zaradené do tohto systému hodnotenia:

- Čistokrvné cigájske aukčné barany a jarky.
- Čistokrvné aukčné barany a jarky plemena zošľachtená.
- Čistokrvné aukčné barany a jarky plemena lacaune (LC)
- Čistokrvné aukčné barany a jarky východo-frízkeho plemena (VF).
- Krížence oviec plemena cigája s plemenom LC a VF.
- Krížence oviec plemena zošľachtená valaška s plemenom LC a VF.
- Merino a krížence merinských oviec s plemenom LC a VF.

Ostatné čistokrvné plemená dojných oviec chovaných na Slovensku (bergschaf, možno aj merino a krížence s M) sa budú hodnotiť podľa doteraz platného bonitačného kľúča, a to najmä pre to, že sa jedná o relatívne malé populácie kontrolovaných oviec, s nedostatočnou genetickou previazanosťou, pri ktorých je problematické odhadnúť plemenné hodnoty s využitím BLUP – AM.

B. Plodnosť (veľkosť vrhu) - schválený postup pre zaradenie oviec do čiastkových tried plemennej hodnoty.

Plemenné hodnoty pre veľkosť vrhu odhadnuté na základe BLUP – AM budú opäť zoradené zostupne od najvyšších plemenných hodnôt po najnižšie. Zaradenie aukčných baranov a jariet do jednotlivých čiastkových tried za veľkosť vrhu bude podľa tab.2.

Pri hodnotení „plodnosti“ sa nebude postupovať na základe kódu plodnosti resp. v intenciách doteraz používaného bonitačného kľúča, ale hodnotenie (resp. pridelenie bodov za „plodnosť“) **bude vychádzať z plemenných hodnôt za veľkosť vrhu**, kde sú zohľadnené systematické vplyvy prostredia (stádo, kontrolný rok, vek matiek) a tiež údaje o úžitkovosti príbuzných. Počet čiastkových tried plemennej hodnoty bude pritom rovnaký ako pri mliekovej úžitkovosti (viď vyššie). Plemenné hodnoty budú udávané v „jahňatách“, to znamená, že napríklad PH=0,2 bude znamenať, že použitie barana s takouto plemennou hodnotou zvýši plodnosť u dcér o 0,1 jahňaťa, t.j. napr. zo 120% na 130%. V každom kontrolnom roku bude opäť rozpätie plemenných hodnôt pre aukčné barany a aj jarky iné. Pri uvedenom systéme získajú body za veľkosť vrhu aj zvieratá s podpriemernou plemennou hodnotou (t.j. s „N“ plemennou hodnotou), na druhej strane až 20% jedincov s najvyššou plemennou hodnotou získa maximálny počet bodov. Zdôvodnenie tohto návrhu sa opiera opäť o tie isté dôvody, ktoré boli uvedené pri mliekovej úžitkovosti. Mimoriadnu pozornosť treba venovať plemenným ovciam, ktoré zís-

kajú čiastkovú triedu PH „+++“. Aukčné barany s týmto označením by mali pôsobiť **takmer výhradne v šľachtiteľských chovoch**.

Plemená zaradené do tohto systému hodnotenia:

- Čistokrvné cigájske aukčné barany a jarky.
- Čistokrvné aukčné barany a jarky plemena zošľachtená valaška.
- Čistokrvné aukčné barany a jarky plemena merino.
- Čistokrvné aukčné barany a jarky mäsových plemien (IF, SF, OD, BE).
- Čistokrvné aukčné barany a jarky špecializovaných dojných plemien (LC, VF).
- Krížence oviec plemena cigája s plemenom LC a VF.
- Krížence oviec plemena zošľachtená valaška

s plemenom LC a VF.

- Krížence merinských oviec s plemenom LC a VF (dojné ovce).
- Krížence merinských oviec s plemenom IF, BE, LC a VF (mäsový program).

Ostatné čistokrvné plemená mäsových a plodných plemien chovaných na Slovensku (CH, BG, R) sa budú zatiaľ hodnotiť podľa doteraz používaného bonitačného kľúča. Dôvodom je najmä relatívne malá početnosť populácií uvedených plemien, s nedostatočnou genetickou previazanosťou, pri ktorých je plemenné hodnoty problematické odhadnúť.

C. Intenzita rastu jahniat (hmotnosť jahniat pri odstave, PDP)

V tomto roku bola vo vedeckej rade VÚŽV Nitra obhájená záverečná správa (autorov Margetín a Oravcová), ktorej súčasťou je aj genetické hodnotenie oviec na základe ukazovateľov „hmotnosť jahniat pri odstave“ a „PDP do odstavu“. Správa bola odovzdaná potenciálnym realizátorom, ktorým je Zväz chovateľov oviec a kôz Banská Bystrica a Štátny plemenársky ústav Bratislava. Vypočítané genetické parametre pre uvedené ukazovatele boli mimoriadne nízke, poukazujúce na veľký vplyv negenetických faktorov. Získané výsledky naznačujú na potrebu hlbšej analýzy príčin tohto stavu. Možno však predpokladať, že hodnotenie plemenných oviec na základe vypočítaných plemenných hodnôt pre „hmotnosť jahniat pri odstave“ resp. PDP do odstavu sa zavedenie do praxe v r. 2007.

Stretnutie chovateľov v Papradne

Ing. Daniela Janíčková,
riaditeľka RPPK Považská Bystrica

Pri príležitosti ukončenia ovčiarskej sezóny sa dňa 16.11.2005 uskutočnilo v Agropenzióne GRUNT v Papradne regionálne stretnutie chovateľov oviec a kôz okresov Považská Bystrica, Púchov a Ilava. V úvode vystúpila MVDr. Kar-došová zo ŠVPS Ilava, ktorá prítomných informovala o pripravovanom balíčku hygienických opatrení na ovčie mlieko, ktorý nadobudne platnosť od 1.1.2005 a bude sa týkať všetkých chovateľov. Upozornila tiež, že od tohto termínu bude musieť mať každý salaš schválenú prevádzkareň. Zo Zväzu chovateľov oviec a kôz v Banskej Bystrici nás prišiel pozdraviť riaditeľ Ing. Pavol Srpoň. Vo svojom vystúpení nám priblížil činnosť zväzu, jeho funkciu, ciele

a perspektívy, čím zároveň ponúkol služby zväzu aj našim chovateľom. Ing. Stanislav Herich, ktorý je riaditeľom Ovčiarско-výrobnobchodného družstva predstavil činnosť tejto organizácie.

Ing. Daniela Janíčková vo svojom vystúpení konštatovala, že v našom regióne je 25 chovateľov oviec a 3 chovatelia kôz, ktorí chovajú celkovo 10 112 ks oviec, z toho 6 856 bahníc a 185 ks kôz. Medzi významných chovateľov patrí Agrofarma s.r.o. Červený Kameň, ktorá má uznaný šľachtiteľský chov oviec plemena cigája, PD Mestečko, ktoré má šľachtiteľský chov kôz a rozmnožovací chov oviec, Ovisfarma s.r.o. Považská Bystrica s rozmnožovacím chovom oviec plemena cigája a SHR Bertin Zúbek, ktorý patrí s počtom oviec 1 325 ks medzi najväčších súkromných chovateľov oviec

na Slovensku.

Chovatelia produkujú ovčie mlieko alebo syr, ktoré odovzdávajú do Agrofarmy Červený Kameň a do Agrosúče Horná Súča.

Pracovnú časť stretnutia ukončila SHR Anna Beníková, majiteľka agropenziónu, ktorá predstavila svoju firmu a podelila sa s prítomnými so svojimi skúsenosťami v prevádzkovaní penziónu.

Pri spoločnom jahňacom guláši, plných tanieroch rôznych druhov syra a misiach ovocia, ktoré boli od našich chovateľov, sme si spoločne vymenili skúsenosti a poznatky zo svojej práce a skonštatovali sme, že v organizovaní takýchto akcií budeme pokračovať aj v budúcnosti.

Snímky: archív ZCHOK Banská Bystrica

Demeter 2005

V roku 2005 sa tradičné demeterské stretnutie ovčiarov nieslo v znamení 10. výročia ZCHOK a 70. výročia kontroly úžitkovosti na Slovensku. Konalo sa 26. októbra 2005 v príjemnom prostredí Mestského kultúrneho strediska v Liptovskom Hrádku

Stretnutie otvorila Ing. Dúbravská, zástupca MP SR, ktorej patrilo aj úvodné slovo. Prítomným sa prihovarili predseda ZCHOK Ing. Kurilla a riaditeľ ŠPÚ SR Ing. Haško. Ing. Srpoň vo svojom vystúpení v krátkosti zhodnotil prácu Zväzu za obdobie jeho činnosti, oznámil otvorenie internetovej stránky, ktorá slúži aj chovateľom a dáva im možnosť prezentovať vlastné názory a výsledky. Ing. Matta, PhD. zhodnotil kontrolu mliekovej úžitkovosti od roku 1935 až po súčasnosť. O situácii v chove oviec v ČR informoval Ing. Vít Mareš riaditeľ Svazu chovateľů ovcí a koz ČR.

V ďalšom bode programu vystúpil MVDr., Ing. Fridolín Pokorný zo Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR, aby prítomných oboznámil s novou hygienickou legislatívou pre výrobu a spracovanie mlieka podľa smerníc EÚ.

V slávnostnom duchu sa uskutočnilo odovzdávanie cien a pamätných listov „pracovníkom“, ktorí v ovčiarstve a pre ovčiarstvo urobili kus dobrej práce a zaslúžia si naše poďakovanie.

1. Ceny Víťazov nákupných trhov (NT) plemenných baranov v roku 2005 na Slovensku získavajú :

Poľnohospodárske družstvo Jarovnice – za plemenného barana cigája, línia JURBIS, centrálné evidenčné číslo SK 059686, víťaza NT Uzovské Pekľany

Tauris ovini spol. s.r.o. Rimavská Sobota – za plemenného barana cigája, línia OLEG, centrálné evidenčné číslo SK 065857, víťaza NT v Kremničke pri Banskej Bystrici

Poľnohospodárske družstvo Východná – za plemenného barana zošlachtená valaška, línia TALLY, centrálné evidenčné číslo SK 088925, víťaza NT v Kremničke pri Banskej Bystrici

Agrodružstvo Granč Petrovce – za plemenného barana zošlachtená valaška, línia TALLY, víťaza NT konaného v Spišskej Belej

2. Čestné uznanie za plemenné bahnice podľa účtovného zamerania na mliekovú, mäsovú resp. kombinovanú úžitkovosť podľa výsledkov za rok 2004 bolo udelené nasledovne:

Víťaz v kategórii kombinovaného plemena – **Poľnohospodárske družstvo Predmier Súľov** za bahnice plemena zošlachtená valaška

Víťaz v kategórii dojných plemien – **SHR Jaroslav Rubis zo Železníka pri Giraltovcich** za východofrízske bahnice

Víťaz v kategórii mäsové plemeno – **Poľnohospodárske družstvo Nová Bodva** – Chorváty za bahnice plemena Suffolk

Každoročne ZCHOK udeľuje najvyššie ocenenie (**TOP**) chovateľovi, ktorého bahnice dosiahnu v chovnom roku najlepšie úžitkové hodnoty a prepočítavacím koeficientom dosiahnu najvyšší počet bodov.

TOP 2004

získava chovateľ **Jaroslav Rubis** za bahnice plemena východofrízske

er 2005

3. Uznanie za chov a rozvoj chovu kôz na Slovensku udelilo Predstavenstvo ZCHOK chovateľom, ktorí vlastnia plemenné chovy a zabezpečujú, i keď v malom počte plemenné zvieratá pre ďalšiu reprodukciu. Ocenení boli:

- **Základná organizácia Slovenského zväzu chovateľov**

Haniska pri Prešove

- **Poľnohospodárske družstvo Mestečko**

- **ÁBEL PLUS spol. s r.o. Podvysoká, okres Čadca**

4. Ďakovný list zakladajúcim členom Predstavenstva udelilo Predstavenstvo ZCHOK v Banskej Bystrici členom, ktorí položili základný kameň pre vznik tejto organizácie. Ďakovný list za založenie a rozvoj ZCHOK na Slovensku prevzali:

Ing. František Kurilla

Ing. Ján Krnáč

Ing. Pavel Srpoň

Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.

Ing. Jozef Tichý

Pán Pavel Kiapeš

Ing. Július Kiššák

Ing. Ján Labant

Ing. Ján Trubínýi

Ing. Jozef Estočin

pán Ján Plichta

Ing. Jozef Paholík

Ing. Milan Páltik

Ing. Jarolím Augustín

pán Jozef Adamovič

Ing. Miroslav Kubina

pán František Mišún

Ing. Július Habovštiak

5. Ďakovný list za dlhoročnú odbornú spoluprácu v šľachtiteľskej činnosti oviec a kôz v Slovenskej republike prevzali:

pán Ján Jurík – najstarší účastník podujatia

Prof. Ing. Milan Gajdošík, CSc.

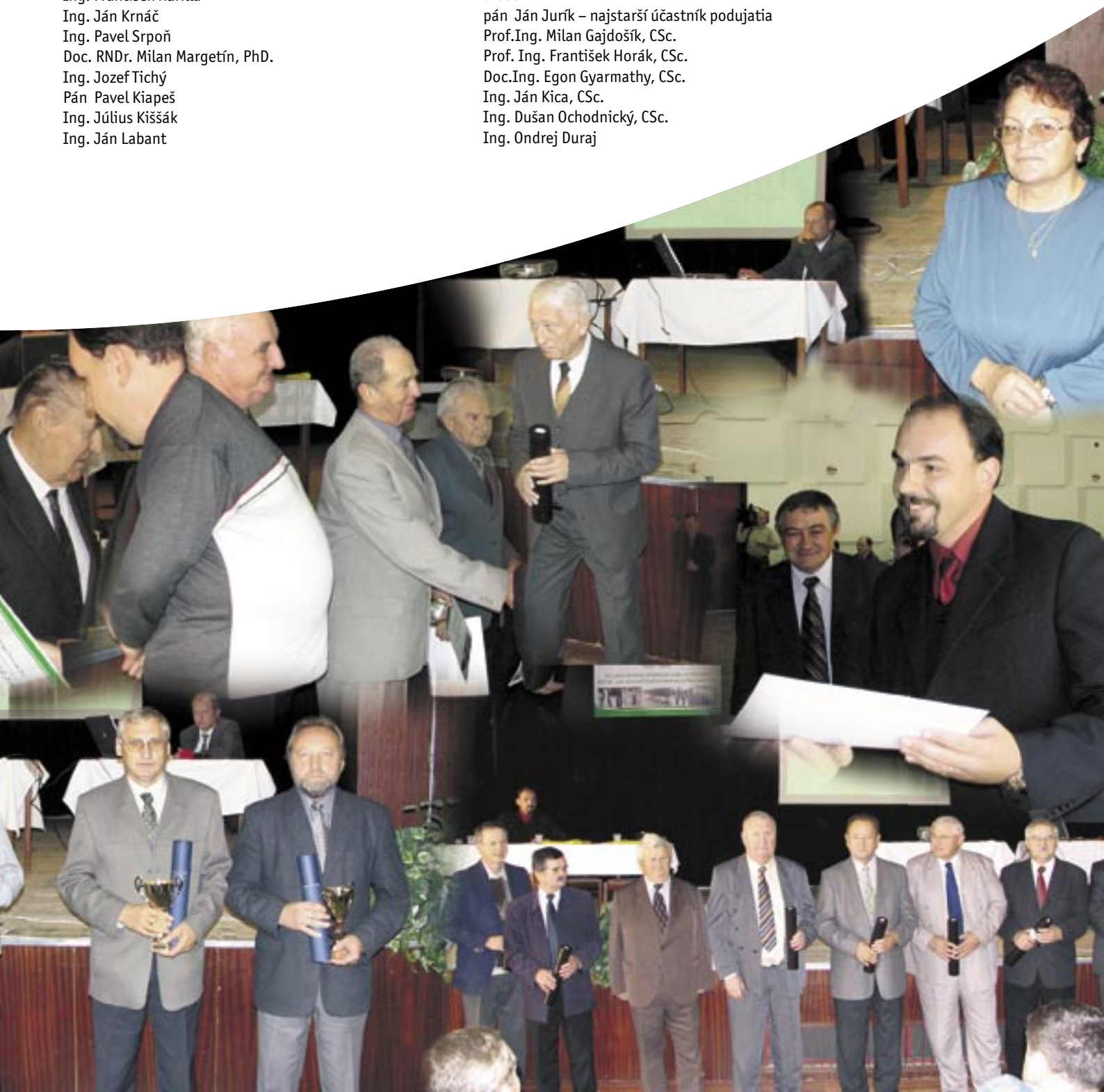
Prof. Ing. František Horák, CSc.

Doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc.

Ing. Ján Kica, CSc.

Ing. Dušan Ochodnický, CSc.

Ing. Ondrej Duraj

Demeter 2005

6. Pamätný list s poďakovaním za dlhoročnú spoluprácu v chove oviec a kôz v Slovenskej republike prevzali:

- Ministerstvo pôdohospodárstva SR
- Štátna veterinárna a potravinová správa SR
- Štátny plemenársky podnik SR
- Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
- Výskumný ústav živočíšnej výroby - Trenčianska Teplá
- Výskumný ústav lúk a pasienkov Banská Bystrica
- Slovenský zväz chovateľov Bratislava
- Slovenská poľnohospodárska a potravinová komora
- Štátna plemenárska inšpekcia SR
- Redakcia časopisu Slovenský chov
- Múzeum líptovskej dediny Pribylina
- Svaz chovateľů ovčí a koz v ČR
- Maďarský zväz chovateľov oviec a kôz
- Poľský zväz chovateľov oviec a kôz
- Asociácia oviec a kôz Ukrajiny

Ocenenia odovzdali predseda Predstavenstva Ing. Kurilla a riaditeľ ZCHOK Ing. Srpoň.

Slávnostnú atmosféru umocnila ľudová hudba z Liptova pod taktovkou pána Ľubomíra Šupalu.

Po ukončení oficiálnej časti programu viedli kroky väčšiny účastníkov na otvorenie Ovčiarkeho múzea v Liptovskom Hrádku, ktoré bolo veľmi príjemným oživením dňa.

Ďalšia zmena vyhlášky o klasifikácii jatočných oviec na Slovensku

Ing. Jaroslav Špánik

SCPV – pracovisko Trenčianska Teplá

V časopise „Chov oviec a kôz“ číslo 1/2004 (str. 26 – 31) bol uverejnený článok s názvom „Legislatíva upravujúca klasifikáciu jatočných oviec na Slovensku“ a v čísle 2/2005 (str. 40 – 44) článok „Zmena legislatívy v oblasti klasifikácie jatočných oviec na Slovensku“, v ktorých bol podrobne popísaný vývoj legislatívy zaoberajúcej sa klasifikáciou jatočných oviec na Slovensku, dôvody jej zmeny a boli uvedené vyhlášky MP SR č. 682/2002 (s účinnosťou od 1. januára 2003) a č. 463/2004 (s účinnosťou od 1. septembra 2004) o klasifikácii jatočných oviec. Počas necelého roka účinnosti poslednej vyhlášky došlo znovu k zmenám v predpisoch o klasifikácii jatočných zvierat, ktoré chcem v nasledujúcom príspevku čitateľom priblížiť. Keďže históriu klasifikácie u nás bol venovaný v oboch článkoch pomerne veľký priestor, budem sa venovať hlavne novej „**Vyhláške MP SR (č. 487/2005 z 12. októbra 2005), ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MP SR č. 463/2004 Z. z. o klasifikácii jatočného hovädzieho dobytku, jatočných tiel oviec a o vydávaní osvedčenia o odbornej spôsobilosti**“.

V tejto vyhláške sú všetky zmeny a doplnky uvedené formou odvoláviek na starú vyhlášku, preto si myslím, že pre čitateľov, ktorí ju nemajú k dispozícii bude vhodné uviesť po zapracovaní zmien plné znenie problematiky klasifikácie jatočných oviec. K najdôležitejšej zmene došlo v § 1, ods. 1 – „klasifikácii nepodliehajú jatočné telá oviec do 13 kg jatočnej hmotnosti vrátane“. Niektoré ďalšie zmeny sú v texte vyznačené tučným písmom.

Zmeny vyhlášky MP SR č. 463/2004 je možné nájsť aj na internetovej adrese www.zbierka.sk, čiastka 198.

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky podľa § 6a ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 152/1995 Z.z. o potravinách v znení zákona č. 23/2002 Z.z. ustanovuje:

Čl. I

Vyhláška ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 463/2004 Z. z. o klasifikácii jatočného hovädzieho dobytku, jatočných tiel oviec a o vydávaní osvedčenia o odbornej spôsobilosti sa mení a dopĺňa takto:

§ 1

Ods. 1 - Klasifikácia a zatriedovanie jatočne opracovaných tiel oviec do tried kvality sa vykonávajú v bitúnkoch, ktoré zabíjajú v priemere ročne viac ako 1 000 kusov jatočných oviec. Klasifikácii nepodliehajú jatočné telá oviec, ktoré sa nedodávajú na trh **a slúžia na vlastnú spotrebu**

a jahňatá do 13 kg jatočnej hmotnosti vrátane.

Ods. 4 - Jatočné telá oviec sa zatriedujú do týchto kategórií:

a/ ovce do 12 mesiacov **s jatočnou hmotnosťou nad 13 kg = L** - mliečne jahňatá, jahňatá z výkrmu, jarky a barančeky,

b/ ovce nad 12 mesiacov = **S** - jarky, barančeky, bahnice, barany a škopy,

Ods. 5 - Jatočné telo oviec je celé telo zabitého zvieratá po vykrvení, vyvrhnutí, bez kože, bez hlavy oddelenej od trupu pred prvým krčným stavcom, bez nôh oddelených v zápästnom a päťovom kĺbe, bez časti chvosta oddeleného medzi šiestym a siedmym chvostovým stavcom, bez orgánov hrudnej, brušnej a panvovej dutiny vybraných aj s prirasteným lojom, bez pohlavných orgánov a ak ide o bahnice bez vemena. Obličky a obličkový tuk sú súčasťou jatočného tela oviec.

Ods. 6 - Hmotnosť jatočného tela je hmotnosť jatočne upraveného tela oviec zistená vážením v teplom stave po zabití, opracovaní a vykonaní veterinárnej prehliadky najneskôr do 60 minút od vykrvovacieho vpichu. Hmotnosť sa zaokrúhľuje na 0,5 kg; pri vážení elektronickými váhami sa hmotnosť uvádza v desatinách kilogramu.

Ods. 8 - Klasifikácia jatočných tiel oviec určených na nutné zabitie sa nevykonáva.

§ 2

Ods. 1 - Jatočné ovce sa pri prevzatí na bitúnok označujú tak, aby bola známa ich identita až do ukončenia zabitia, veterinárnej prehliadky, klasifikácie a zatriedenia do triedy kvality.

Ods. 4 - Výsledná trieda upraveného jatočného tela oviec sa získava kombináciou kategórie, mäsitosti a pretučnenosti.

Ods. 5 - Mäsiťosť je vývin svalového tkaniva, najmä pleca, chrbta a stehna, v pomere k ostatným častiam jatočného tela.

Ods. 6 - Pretučnosť je vývin tukového tkaniva, tukové pokrytie a množstvo zásobného tuku.

Ods. 7 - Jatočné ovce sa dodávajú na bitúnok čisté a pred dodaním na bitúnok sa 12 hodín nekrmia.

§ 3

Ods. 5 - Jatočné telá oviec sa zatriedujú do jednotlivých kategórií podľa veku zvierat a do triedy kvality posúdením triedy mäsitosti a triedy pretučnenosti podľa znakov uvedených **v prílohe č. 3.**

Ods. 6 - Okrem klasifikácie a zatriedenia jatočného tela do triedy kvality klasifikátor posudzuje aj správnosť rozdelenia a opracovania jatočného tela podľa § 1. Na prípadný nesúlad upozorní prevádzkovateľa bitúнку formou zápisu.

§ 4

Ods. 1 - Označenie triedy kvality na upravenom jatočnom tele oviec vykonáva klasifikátor

ihneď po klasifikácii a zatriedení zdravotne neškodnou, nezmývateľnou, nerozmazateľnou farbou alebo iným spôsobom schváleným orgánom veterinárnej a potravinovej správy.

Ods. 3 - Označenie **triedy kvality** jatočného tela oviec sa vykonáva na vnútornej strane obidvoch stehien **tak, že najskôr sa označí písmenom triedy mäsitosti a následne číslicou triedy pretučnenosti**. Písmená a číslice musia byť vysoké najmenej 15 mm, ľahko čitateľné a nerozmazateľné. Okrem označenia triedy kvality klasifikátor označí jatočné telo oviec aj odtlačkom pečiatky, ktorá je zhotovená podľa vzoru uvedeného v prílohe č. 4 bode 1 (vo vyhláške č. 463/2004 Z. z. je chybné uvedené „v prílohe č. 11 bode 1“). Klasifikátor potvrdzuje vyhotovené dokumenty odtlačkom pečiatky, ktorá je zhotovená podľa vzoru uvedeného v prílohe č. 4 bode 2.

Ods. 4 - Označovanie odtlačkom pečiatky možno nahradiť etiketou, **ktorá musí spĺňať požiadavky podľa osobitného predpisu ⁴⁾**. Etikety možno skladovať a pripevňovať len v schválených zariadeniach (§ 37 zákona č. 488/2002 Z. z.), ktoré zabíjajú zvieratá; vyžaduje sa, aby mali rozmer najmenej 5 x 10 cm. Okrem označenia kategórie jatočného tela a triedy mäsitosti a pretučnenosti sa na etikete uvádza identifikačné číslo klasifikátora, číslo bitúнку, identifikačné číslo jatočného zvieratá, pohlavie, číslo chovateľa, dátum zabitia a hmotnosť jatočného tela.

⁴⁾ Nariadenie Komisie (EHS) č. 344/91 z 13. februára 1991, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá uplatňovania nariadenia Rady (EHS) č. 1186/90 rozširujúceho rozsah stupnice Spoločenstva pre klasifikáciu jatočných tiel dospelého hovädzieho dobytku (Ú. v. ES L 041, 14.2.1991) v znení nariadenia Komisie (ES) č. 1993/95 zo 16. augusta 1995 (Ú. v. ES L 194, 17.8.1995)

§ 5

Ods. 1 - O vykonanej klasifikácii jatočne upravených tiel oviec v bitúнку vyhotoví klasifikátor protokol o klasifikácii podľa vzoru uvedeného v prílohe č. 5.

Ods. 2 - Protokol o klasifikácii sa vystavuje pre celú skupinu dodaných jatočných oviec od jedného dodávateľa za každý deň.

Ods. 3 - Originál protokolu o klasifikácii sa odovzdáva dodávateľovi. Prvé vyhotovenie protokolu o klasifikácii uchováva klasifikátor najmenej rok od dátumu vyhotovenia protokolu. Druhé vyhotovenie protokolu o klasifikácii zasiela klasifikátor do centrálnej evidencie hospodárskych zvierat. **Protokol o klasifikácii sa zasiela v elektronickej podobe podľa pokynov centrálnej evidencie. Protokol o klasifikácii môže klasifikátor zaslať aj v písomnej forme z bitúńkov, kde sa zabije v priemere menej ako 25 zvierat týždenne.** Tretie vyhotovenie zasiela klasifikátor bitúńku, v ktorom sa vykonala klasifikácia.

Triedy kvality a ich znaky

Triedy mäsitosti – profily jatočného tela oviec a vývin hlavných mäsitých častí		
Trieda mäsitosti	Popis	
S	Plece:	extrémne vyklenuté, veľmi široké
	Chrbát:	extrémne vyklenutý, veľmi široký
	Zadná časť:	zdvojené svalstvo, profily extrémne vyklenuté (superkonvexné)
E	Plece:	výrazne vyklenuté
	Chrbát:	výrazne vyklenutý, široký
	Zadná časť:	všetky profily výrazne vyklenuté
U	Plece:	vyklenuté
	Chrbát:	vyklenutý, široký až k plecu
	Zadná časť:	takmer vyklenuté profily
R	Plece:	dobre vyvinuté
	Chrbát:	dobre vyvinutý, ale zužuje sa k plecu
	Zadná časť:	takmer rovné profily
O	Plece:	mierne vyvinuté až ploché
	Chrbát:	mierne vyvinutý
	Zadná časť:	mierne prehĺbené profily
P	Plece:	ploché s vystupujúcimi kosťami, úzke
	Chrbát:	úzky s vystupujúcimi kosťami
	Zadná časť:	všetky profily prehĺbené až veľmi prehĺbené (superkonkávne)

Triedy pretučnenosti – vrstva tuku na povrchu jatočného tela oviec a v hrudnej a brušnej dutine		
Trieda pretučnenosti	Popis	
1	Povrch tela:	žiadna alebo len veľmi malá vrstva podkožného tuku
	Hrudná dutina:	žiadne alebo len veľmi malé množstvo tuku medzi rebrami
	Brušná dutina:	žiadna alebo len veľmi malá vrstva tuku na obličkách
2	Povrch tela:	malá vrstva podkožného tuku pokrýva časť jatočného tela, môže byť menej viditeľná na končatinách
	Hrudná dutina:	medzirebrová svalovina zreteľne viditeľná
	Brušná dutina:	veľmi malá vrstva tuku obaľuje časť obličiek
3	Povrch tela:	žiadna alebo len veľmi malá vrstva podkožného tuku
	Hrudná dutina:	medzirebrová svalovina je ešte viditeľná
	Brušná dutina:	malá vrstva tuku obaľuje časť alebo celé obličky
4	Povrch tela:	žiadna alebo len veľmi malá vrstva podkožného tuku
	Hrudná dutina:	medzirebrová svalovina je takmer súvisle pokrytá vrstvou tuku
	Brušná dutina:	obličky obalené tukom
5	Povrch tela:	veľmi výrazná vrstva podkožného tuku, miestami viditeľné ložiská tuku
	Hrudná dutina:	medzirebrová svalovina je pokrytá vrstvou tuku, tukové ložiská viditeľné na rebrách
	Brušná dutina:	obličky obalené výraznou vrstvou tuku

§ 6

Ods. 1 - Klasifikátor je osoba, ktorá má osvedčenie o odbornej spôsobilosti na vykonávanie klasifikácie jatočne opracovaných tel do tried kvality. Klasifikátorom môže byť zamestnanec bitúnku alebo nezávislej klasifikačnej agentúry, alebo môže vykonávať túto činnosť ako fyzická osoba – podnikateľ.

Ods. 2 - Odbornú prípravu klasifikátorov zabezpečuje Výskumný ústav živočíšnej výroby v Nitre (ďalej len „školiace pracovisko“). Prihlášku na odbornú prípravu klasifikátora predkladá žiadateľ na tlačive podľa vzoru uvedeného v prílohe č. 7 školiacemu pracovisku s označením na obálke „Kurz klasifikátorov“.

Ods. 3 - Školiace pracovisko oznámi uchádzačovi dátum a miesto konania odbornej prípravy klasifikátorov. Odbornú prípravu klasifikátorov tvorí teoretická časť a praktický výcvik a ukončuje sa záverečnou odbornou skúškou. Na účely overovania odbornej pripravenosti zriaďuje školiace pracovisko skúšobnú komisiu.

§ 7

Ods. 1 - Po úspešnom absolvovaní odbornej prípravy dostane absolvent osvedčenie o odbornej spôsobilosti na klasifikáciu jatočných oviec s prideleným identifikačným číslom (ďalej len „osvedčenie“). Osvedčenie na základe podkladov zo školiaceho pracoviska vydá ministerstvo. Vzor osvedčenia o odbornej spôsobilosti je uvedený v prílohe č. 9. (tento oficiálny dokument so štátnym znakom SR nie je súčasťou príspevku).

Ods. 2 - Platnosť osvedčenia klasifikátora je päť rokov. Po uplynutí piatich rokov sa klasifikátor znova zúčastní na odbornej príprave a skladá skúšky na predĺženie platnosti osvedčenia vždy na ďalších päť rokov. Na túto odbornú prípravu požíva klasifikátora školiace pracovisko. Ak počas platnosti osvedčenia klasifikátor z akýchkoľvek dôvodov skončil výkon činnosti klasifikátora, neodkladne oznámi túto skutočnosť školiacemu pracovisku a odovzdá osvedčenie ministerstvu.

Ods. 3 - Okrem odbornej prípravy na získanie osvedčenia sa klasifikátor každý rok zúčastňuje na priebežnom školení klasifikátorov. V prípade neodôvodnenej neprítomnosti klasifikátora na tomto školení môže školiace pracovisko ministerstvu navrhnúť, aby klasifikátorovi osvedčenie odňalo.

§ 8

Osvedčenia vydané podľa doterajších predpisov sa považujú za osvedčenia podľa tejto vyhlášky.

§ 9

Zrušuje sa vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 682/2002 Z. z. o klasifikácii jatočného hovädzieho dobytku a oviec a o vydávaní osvedčenia o odbornej spôsobilosti.

Čl. II

Táto vyhláška nadobúda účinnosť 15. novembra 2005.

Vzor pečiatky

1. Odtlačok pečiatky na jatočných telách uvedený v § 4 ods. 3 je v tvare štvorca s rozmermi 3 x 3 cm a obsahuje tieto údaje:

1. identifikačné číslo klasifikátora,
2. písmená „SK“.

123
SK

2. Odtlačok pečiatky na účely potvrdzovania dokumentov vyhotovených klasifikátorom uvedený v § 4 ods. 3 je v tvare kruhu, modrej farby a obsahuje tieto údaje:

1. meno a priezvisko klasifikátora,
2. identifikačné číslo klasifikátora,
3. písmená „SK“,
4. slová „klasifikátor oviec“

VZOR

Protokol
o klasifikácii jatočných tiel oviec

Klasifikátor (identifikačné číslo):

Chovateľ (kód):

Dodávateľ:

Adresa bitúnku (kód):

Dátum klasifikácie:

Poradové číslo zabitého zvieratá ¹⁾	Evidenčné číslo zvieratá ²⁾	Hmotnosť jatoč. tela (kg)	Kategória zvieratá (L alebo S)	Trieda mäsitosti	Trieda prečučenosti	Poznámka ³⁾

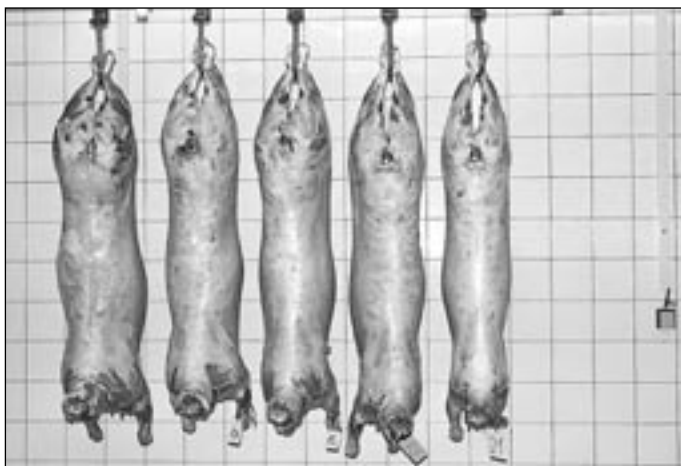
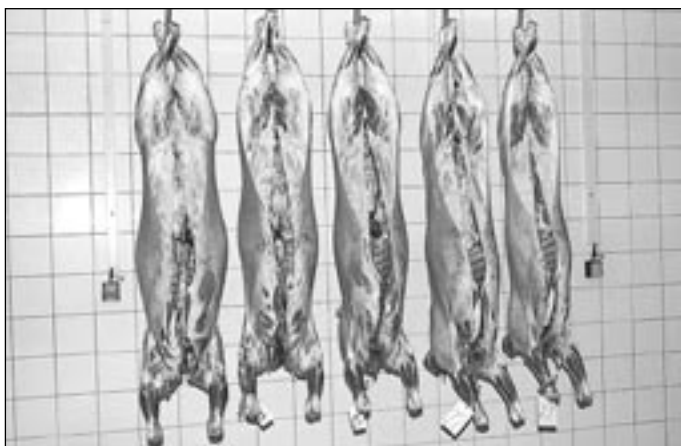
Vysvetlivky:

¹⁾ Poradové číslo pridáva bitúnok v rámci svojej evidencie.

²⁾ Trvalé označenie zvieratá podľa zákona č. 488/2002 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov.

³⁾ V poznámke sa uvádza aj krajina pôvodu zvieratá, ak je iná ako Slovenská republika

.....
Odtlačok pečiatky
a podpis klasifikátora

Snímky: Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.

VZOR

PRIHLÁŠKA
na odbornú prípravu klasifikátorov jatočných tiel oviec

Priezvisko: Meno:

Titul:

Dátum narodenia:

Trvalý pobyt: ulica č.

obec PSČ

Telefón: Fax: E-mail:

Ukončené vzdelanie:

.....
.....
.....

Dňa

v

.....
Podpis žiadateľa

Stretnutie chovateľov oviec a kôz v Českej republike – Seč 2005

V Českej republike každoročne organizuje Svaz chovatelů ovcí a koz (ďalej SCHOK) medzinárodné stretnutie chovateľov oviec a kôz. Vzhľadom na organizáciu práce na farmách s chovom oviec a kôz, je tradičným termínom stretnutí posledný štvrtýrok kalendárneho roka. Cieľom týchto stretnutí je zhodnotenie dosiahnutých výsledkov v chove oviec a kôz v danom roku, oboznámenie chovateľov s činnosťou zväzu (vyhodnotenie už uskutočnených akcií, oboznámenie s pripravovanými udalosťami), ale aj osobné stretnutie chovateľov a výmena informácií, či názorov, nadviazanie nových kontaktov. Ani rok 2005 nebol výnimkou. Stretnutie chovateľov sa uskutočnilo v dňoch 11.-12.11. v Junior Centre v Seči (okres Chrudim). V porovnaní s minulým rokom bol počet účastníkov nižší, avšak napriek tomu bolo aktívnych účastníkov viac ako 150.

Ing. Jarmila Dúbravská, PhD.
MP SR

Na začiatku stretnutia boli účastníci oboznámení s výsledkami volieb, ktoré sa uskutočnili v roku 2005. Vzhľadom na výsledky volieb boli odstupujúcim funkcionárom slávnostne odovzdané čestné uznania. Napriek bohatému programu, v ktorom okrem odborných príspevkov boli prvýkrát zaradené aj vystúpenia chovateľov, sa väčšia časť účastníkov počas prvého dňa opätovne pýtala na riešenie problémov v oblasti identifikácie oviec a kôz a pri vedení centrálnej evidencie (ďalej CEHZ). A aké sú niektoré požiadavky CEHZ v Českej republike? Ovce a kozy musia byť označené do 7. dňa po narodení. Systém označenia pozostáva z dvoch usných značiek. Novinkou pre chovateľov je zavedenie dokladu pri preprave, doteraz sa takýto doklad nevyžadoval pri preprave v rámci kraja. Zároveň je potrebné uvádzať údaje o prepravcoch. Veľkým problémom je presun k neregistrovaným chovateľom, pretože na základe nariadenia Rady (ES) č. 21/2004 musí byť každá ovca a každá koza označená (identifikovaná) a každá farma (aj s jedným zvieratkom) musí byť zaregistrovaná.

Chov oviec a kôz v Českej republike, podobne ako je tomu aj na Slovensku a v iných krajinách, je ovplyvňovaný viacerými faktormi. Veľmi dôležitým faktorom sú podporné systémy. Podmienky pre chov malých prežúvavcov Česká republika má – veľmi vhodnými pre chov oviec je rozsah znevýhodnených oblastí – tvoria viac ako 60% plochy trvalo trávnych porastov. Okrem prírodných podmienok je veľmi zaujímavá dotačná politika. Nariadenia vlády z rokov 2004 a 2005 majú stimulačný účinok – ide o poskytovanie tzv. vyrovnávacieho príspevku na kus pri LFA, dotácie na hektár, podporu na VDJ a tiež jednotnú platbu na hektár. Systém priamych platieb cez prémiové práva sa v roku 2005 neuplatňuje, avšak tento systém je nahradený podporou na dobyčie jednotky. V roku 2005 bola výška napr. pri SAPS 2110 Kč, pri doplatkoch cca 2000 Kč (vyplatenie do júna 2006). Česká republika má stanovené maximálne zaťaženie 1,8 VDJ/ha. Okrem informácií o výške podpôr, ich zameraní a spôsobe poskytovania v ďalších rokoch boli prezentované veterinárne požiadavky na chov oviec a kôz.

Genotypizácia v Českej republike prebieha na základe nariadenia č. 999/2001 a novely tohto nariadenia už niekoľko rokov. Zabránenie rozšírenia alely VRQ v populácii oviec je na základe schváleného šľachtiteľského programu oviec. Počet vyšetrení bol doteraz cca 1 600 ks/ročne, pričom boli vyšetrované mladé barančeky. Od roku 2006 sa začne aj s vyšetrením samičej populácie, na základe programu schváleného MZE (ministerstvo pôdohospodárstva a financí) a financovaného cez EÚ bude vyšetrených cca 10 000 jedincov oboch pohlaví (ide o cca 10 % populácie oviec). Odber krvi budú robiť súkromní veterinárni lekári (príspevok cca 20 Kč na odber krvi). Vyšetrenie stálo v minulosti

1 500 Kč (z rozpočtu hrazené v plnej výške), od roku 2006 bude stáť 900 Kč (plne hrazené štátom). V novele plemenárskeho zákona sa počíta s tým, že chovy, ktoré majú zvieratá 1. skupiny resp. samice budú bez alely VRQ, získajú certifikát. Certifikáciu bude robiť Štátna plemenárska inšpekcia.

Ostatné príspevky prvého dňa boli zamerané na praktické skúsenosti a výsledky jednotlivých chovateľov (Romney Marsh, Texel, Kamerunské ovce, Suffolk). Po príspevkoch chovateľov nasledovalo rozdelenie do dvoch tradičných sekcií (ovce, kozy), v rámci ktorých boli vyhodnotené výsledky kontroly úžitkovosti u oviec a u kôz. Zároveň boli zhodnotené nákupné trhy plemenných baranov a capov (hodnotenie prebieha priamo na chovoch). Produkcia plemenného materiálu je významne dotovaná štátom vo forme štátnej pomoci, a to na krmný deň, ako aj podpora na vyprodukovaní plemenníka. Po odbornom programe nasledovalo slávnostné vyhodnotenie a spoločenský večer.

Na druhý deň pokračovali prednášky, do ktorých sa aktívne zapojila aj Slovenská republika (vystúpenie zástupcov ŠPÚ SR Ing. M. Matu, PhD. a predsedkyne PD Liptovské Revúce A. Kováčikovej). Chovateľov upútali prednášky o produkcii ľahkých jatočných jahňatách, trávení, či poznatky získané z pracovnej cesty v Strednej Amerike.

Seč 2005 bola obohatená o vystúpenia chovateľov, organizátorom sa podarilo vhodne doplniť odborné príspevky o praktické aspekty. Myslím si, že môžem za seba a aj za svojich kolegov napísať, že už teraz sa tešíme na Seč 2006. Ak chcete sami zhodnotiť budúcoročnú Seč, ste vítaní. Stačí, ak budete sledovať stránku www.schok.cz.

Snímky: archív ZCHOK B. Bystrica

Program obnovy a rozvoje chovu ovčí na Ukrajine v období 2005-2011

Turinskij, V.M. a kol

Přeložil: Prof. F. Horák

Materiál připravený pro zasedání vlády byl předložen:

1. Ukrajinskou zemědělskou akademií
2. Národním vědeckým centrem „Ústavem zemědělské ekonomiky“
3. Výzkumným ústavem Askanija-Nova
4. Celostátním vědecko selekčně-genetickým centrem chovu ovčí
5. Národní agrární univerzitou v Kijevě

Stav a příčiny úpadku odvětví.

Ovčáctví je jedním ze základních odvětví živočišné výroby. Je schopno zabezpečit Ukrajinu jak vysoce dietními potravinami (maso, mléko, sýry), tak i nezbytnými surovinami pro lehký průmysl (vlna, kožešiny a

vedlejší produkty).

Bez ohledu na svůj význam odvětví doznalo za poslední 13 let obrovské ztráty a dostalo se do kritického stavu. Vlna se z velkovýrobní technologie stala produktem „malovýrobním“. Dříve 91 % podniků chovalo více než 500 ovčí. K 1.1.2005 bylo na Ukrajině chováno celkem 875.000 ovčí, což je 10x méně než byl jejich stav v roce 1990. Z toho se 606.000 ks, tj. 69 % chová v malochovech. Ale i v těchto hospodářstvích se celkový stav ovčí nezvýšil a naopak oproti roku 1990 poklesl z 659.000 ks na 606.000, tj. 9,2 %.

Produkce vlny za dané období ve všech kategoriích chovatelů se snížila z 30,0 do 3,1 tis. tun, tj. prakticky 10x. Produkce vlny od soukromých (drobných) chovatelů představuje na celkovém množství 76 % a zemědělských podniků 24 %. V roce 2004 byla rentabilita

produkce vlny -75,4 % (v roce 1992 byla +109,5 %), produkce masa -36,9 % a chovu ovčí (odvětví) celkem -55,5 %.

Prudký význam poklesu hospodárnosti chovu ovčí na Ukrajině má několik příčin. Především to je odbourání dotací v chovu ovčí, hlavně u vlny. Náklad na produkci v zemědělských podnicích je 8-10x přesahuje tržní hodnotu. V současnosti náklad na produkci 1 kg vlny je 15,47 Hřiven (Hrn) a je 5x vyšší než její realizační cena (3,6 Hrn). Ve srovnání s rokem 1991 se hodnota vlny nezvýšila, ovšem nákupní cena se snížila 6x (např. průměrná cena vlny dovezená z Austrálie činí 4,6 \$, z USA pouze 20 Hrn/kg).

Za surovinu, spec. vlnu, producent dostává pouze 1-2 % z ceny hotových výrobků, v roce 1990 to bylo 30 %.

Negativní vliv má absence jakékoliv integ-

race mezi producenty a zpracovateli umožňují ekonomickou zainteresovanost. Plný monopolismus na tvorbu ceny zpracovatelským průmyslem. Systém nákupních cen vlny a jiných produktů chovu ovcí neexistuje. Kvóty na nákup vlny pro státní potřeby se změnily. Na početní stavy ovcí mají bezprostřední vliv náklady spojené s energií a pohonnými hmotami a mazivy. Stávající ekonomické předpoklady jsou zpracovány v tomto předkládaném „Programu“.

V roce 2003 bylo pro odvětví chovu ovcí čerpáno 3,0 mil. Hrn z 34,97 mil. Hrn uvolněných plánem. To představovalo na bahnici 5,30 Hrn nebo 20,5 % produkce získané ovcí. V roce 2004 bylo navíc vyčleněno na ovce 8 mil. Hrn.

V přepočtu na bahnici to činilo v průměru 111 33 Hrn nebo 16 % z celkových nákladů na chov. To je pochopitelně málo. Mimo to tyto náklady (dotace) se dostanou zpravidla koncem roku ale odvětví je potřebuje již v 1.čtvrtletí (pro srovnání v EU činí příspěvek v průměru na bahnici a ročku 25 EURO a tyto se zásadně poskytují již začátkem roku).

Priority a hlavní směry rozvoje chovu ovcí

Podmínky tržního hospodářství donutily změnu v strategii chovu ovcí s přihlédnutím na ekonomickou efektivnost u různých chovatelských subjektů (vlastníků stád). V souvislosti s tím se očekávají následující opatření.

Analýza potvrzuje, že v struktuře ovčích produktů jako je maso a mléko, budou tyto představovat 80 % z tržní hodnoty - příloha 2.

Vycházejí z toho, bude chov ovcí nadále orientován na mléko - vlnu - maso (maso - mléko - vlna). Dále je třeba se zaměřit na zachování, zušlechťování a tvorbu nových raných a plodných plemen a typů ovcí, schopných současně zajistit produkci vysoce kvalitního masa, mléka a vlny, včetně deficitních kůží (skopovic), jehnětin, kožešin i kožíšin (perziánu).

Za tím účelem je nutné vybudovat modelové podniky (farmy) s různým výrobním zaměřením pro každou přírodně-klimatickou oblast. Pro tyto podniky je třeba vypracovat technologická řešení, včetně odchovu plemenných zvířat, zajištění provozních podmínek, organizace produkce, zpracování a realizace produkce a zpracovatelů v souladu s přílohou 3.

U jemnovlnných ovcí ošetření merinové vlny s cílem dosáhnout vysokou vyrovnanost. Selekcí merinek však též orientovat jak na zvýšení produkce vlny, tak i na zvýšení masné užitkovosti.

Užitkové chovy se musí chovat v nízkonákladových chovných systémech založených především na využití trvalých travních porostů.

Zvýšení produkce dietního jehněčího ma-

Tab.1: Genetická skladba plemenných zdrojů ovcí na Ukrajině

	Plemenářské podniky (počet)			Počet ovcí (v tis.ks)	
	ŠP	RCH	Celkom	Celkom	z toho bahnic
Askanijské merino	5	11	16	18,9	10,8
Précós	3	16	19	9,1	5,2
Cigája (Sovětská)	3	15	18	21,6	14,1
Askan.vlnař.masná *)	5	10	15	16,3	9,3
IJkrajín. -hornokarpatská	-	10	10	1,8	1,4
IJkrajinský karakul	-	4	4	0,8	0,6
Askanij.plodný karakul	3	2	5	3,6	2,5
Ukrajinská sokolská	1	1	2	1,2	0,9
Ostatní plemena	2	6	8	6,0	3,1
CELKEM	22	75	97	79,3	47,9

Tab.2: Realizace ovčích produktů podle užitkových typů (v přepočtu na bahnici)

Typ	Stříž vlny	Produkce masa	Mléko	Celkem tržby
	(kg)	(kg)	(litry)	(Hrn)
Vlnařský	5,0	15,0	-	120,0
Kombinovaný	4,0	17,0	50,0	198,5
Masný	2,5	30,0	-	207,5
Mléčný *	3,5	20,0	120,0	312,5
Plodný	3,0	30,0	-	194,0

Poznámka: *) pouze u mléčného typu zisk 100 Hrn

Tab.4: Organizační struktura výkrmu jehňat a jatečných provozů

Oblast	Výkrmna	Kapacita	Jatky	Kapacita
	(počet)	(ks)	(ks)	(ks)
Stepní	2	40 000	1	250
Lesostep	2	25 000	1	250
Polesí	2	20 000	1	250
Horská-Karpaty	2	15 000	1	250
Celkem	8	100 000	4	

Poznámka: náklady 34,0 mil. Hrn, zisk -9 mil., Hrn, rentabilita -39 %, splatnost 3 roky

sa a masa mladých zvířat, vysoké komerční hodnoty odpovídající požadavkům EU (rozsahem 265.000 tun ročně). Všechn odchov pro reprodukci odchovávat v podmínkách intenzivní technologie umožňující průměrný denní přírůstek v rozpětí 300-500 g při realizaci jehňat na maso v roce narození. Za tím účelem je třeba vybudovat výkrmny (shromažďovací stáje) s porážecími linkami s vysokou technologií umožňující zpracování ovčího masa, (porážka, bourání, porcování - balíčkování) s odpovídajícími požadavky EU - příloha č.4.

Zajištění přechodu na úsporné technologie produkce a zpracování ovčích produktů. Vytvoření infrastruktury trhu, včetně servisního systému služeb pro všechny formy vlastníků (majitelů) a obchodní sítě (řetězce).

Je třeba rychle rozšířit početní stavy ovcí. V plemenných chovech by měla být dosažena struktura 60 % bahnic z celkového stavu ovcí, ve stádech užitkových 65 %. Při reprodukci

by do inseminace měli být zařazeni berani s produkcí čisté vlny nejméně: u merinek 6,0-6,5 kg, u polojemnovlnných 5,0-5,5 kg, u masných, mléčných a plodných plemen podle kritérií zahraniční selekce:

- umožňující intenzivní odchov jehnic při dostatečné a plnohodnotné výživě v období individuálního vývoje, přičemž se dosáhne ž.h. při narození 4-5 kg, při odstavu 25-30 kg, v 9.měs. 40-45 kg, ve 14.měs. 50-60 kg. Produkce čisté vlny má být 3,5-5,0 kg,

- zajištění produkce vysoce kvalitní vlny, uplatnění rychlometody stříže (novozélandský a australský systém) v optimálním období, přístrojové ocenění kvality vlny, realizace klasifikace vlny s využitím světových standardů,

- v oblastech s chovem plemen: Horskokarpatská, Karakul, Cigája a „crosbredů“ (kříženců) zavést tržní produkci mléka a jeho zpracování na sýry (nejméně 15 kg/bahnici) s dalším balením hotového výrobku pro jedno-

Tab.5: Import plemenných zvířat (ks) v období 2006-2011

Plemeno	Země importu	berani	jehnice
Australské merino	Austrálie	50	-
Polwars	Austrálie	10	-
Charollais	Francie	100	2 000
Texel	Holandsko	200	4 000
Olibs	Kanada	50	1 000
Suffolk	V.Británie	50	1 000
Východofříská	Německo	25	500
Lacaune	Francie	25	500
Zořl. valaška	Slovensko	15	110
Romanovská	Ruská federace	10	200
Olkuská	Polsko	5	100
Karakul	Uzbekistan	50	-
Celkem		590	9 410

Poznámka: Předpokládaná průměrná nákupní cena za plemenného berana Australské merino dovážené z Austrálie je 10.000 Hrn, u ostatních beranů pak jednotně 5.500 Hrn a za jehnice všech plemen paušálně 1.000 Hrn.

rázovou spotřebu,

- v každém podniku zajištění technologie kvalitního stahování a ošetření kůží do realizace kožišin - persiánů a též ošetření tenkých střev, slezu a ostatních vedlejších produktů, což umožní zvýšit efektivnost odvětví o 15-20 %,

- vytvořit standardní systém produktů a certifikaci ovčáckých produktů v souvislosti na dosažení shody se standardem EU,

- vytvořit servisní ekonomické organizace a svazy (Asociace), které by pomohly ovčáckým podnikům všech typů, zpočátku malými početními stavy v oblasti šlechtění, vybudování stáda, organizací stříže, hodnocení kvality produktů chovu ovcí a jejich realizací.

Vědecké systémy výživy a krmení ovcí

Polovina úspěchu v chovu ovcí vychází z realizace využití genetického potenciálu jehož realizace závisí na vytvoření stabilní krmivové základny a z toho hlediska je proto nutné:

- zavést systém výživy na výzkumně ověřených krmných normách podle věkových kategorií, užitkovosti, fyziologického stavu s rozpočtem 6-8 KJ/ks, ročně při 110-115g SB na 1 KJ, což odpovídá spotřebě krmiva: seno

2,5-3,0 q, kukuřičná siláž ve voskové zralosti zrna 14-18 q, jadrná krmiva 1,2-2,2 q a slámy na podestýlku lq,

- upřednostňovat pastevní systém chovu, čímž se kryje 70-80 % základní potřeby živin,
- rozšířit plochu kulturních a zúrodněných pastvin na základě travních směsí, vycházejí z následujícího zatížení ks/ha: ve stepi 7-10, lesostepi 13-15, polesí 15-19, s maximálním využitím posklizňových zbytků po okopáních a obilninách,

- zvýšení osevu krmných zrnin: ječmen, oves, kukuřice, luskoviny (hrách, bob, sója) a rovněž přípravu sena, senáže i kukuřičné siláže na bázi mléčné zralosti zrna, dále pak mrkve, krmných okopanin,

- použití progresivní technologie pěstování, přípravy a uskladnění s využitím vysoce výkonných výborných strojních mechanismů a jejich ovládání,

- organizace výroby premixů a bílkovino-vitaminových a minerálních doplňků potřebných k výrobě krmných plnohodnotných směsí přímo na farmách - hospodářstvích.

Státní podpora chovu ovcí

Další rozvoj chovu ovcí na zásadě samofinancování v současných ekonomických pod-

mínkách není zatím možný. Finanční analýzy jednoznačně potvrzují, že odvětví potřebuje státní dotace. Vyčlenění prostředků ze státního rozpočtu je předpokladem obnovy chovu ovcí, který je důležitým odvětvím státní ekonomiky.

Zajistit státní dotaci 150 Hrn/bahnici a jehnice starší 1 rok s cílem zrychlení rozvoje početních stavů ovcí, vytvoření systému orientovaného na produkci masa a značného zvýšení tržní produkce mléka v období 2006-2011. Tímto opatřením se vytvoří shodné konkurenční podmínky jako mají nové země, které vstoupily do EU (Polsko, ČR, SR a Maďarsko - 25 Euro/ovci).

K vytvoření nových perspektivních užitkových směrů v chovu ovcí (maso, mléko, vysoká plodnost) zdvojnásobit v období 2006-2011 import jehnic a plemenných beranů vysoce hodnotného světového genofondu odpovídajících plemen (příloha č.5).

Pro dosažení vysoké technologické úrovně prvotního zpracování produktů v chovu ovcí, poskytnout dotace na nákup technologických zařízení, porážecích linek, zařízení pro strojní dojení a linky na zpracování mléka na krátko a dlouhodobé úvěry.

Pro zdokonalení praxe poskytnout finanční leasing, systém ekonomických stimulů mezi spotřebiteli a poskytovateli materiálně-technického zajištění chovatelům.

Zajistit provedení veterinárních opatření k ochraně ovcí v ŠCH a v dalších zařízeních zajišťujících šlechtitelskou práci, před infekcemi, invazními a neinfekčními nemocemi, z prostředků vyčleněných na protiepidiotická opatření z rozpočtu MZe Ukrajiny.

Organizační opatření

Vybudovat síť státních plemenářských podniků (pro každé plemeno) s cílem zachování genetických zdrojů, obnovení a rozšíření (základního stáda) šlechtitelské základny na bázi rozpočtových organizací s 50 % krytím nákladů na provoz a selekční programy. Produkty šlechtění prodávat s 50% slevou domácím chovatelům.

Zabránit tomu, aby genofond unikátních domácích plemen chovaných v ŠCH byl dáván do zástavy.

Vytvořit podmínky pro výstavbu středních (1-2 tisíce bahnic) a velkých ovčích farem a podniků s cílem efektivního využití pracovních, materiálně-technických, krmivových a plemenářských rezerv.

Tab.6: Vývojové trendy chovu ovcí (rok k 1.1.)

Početní stavy ovcí (tis.ks)	1990	2000	2004	2010	2011
Celkem	8545,4	1059,9	887,0	1550	1850
z toho zeměd. podniky	7886,2	548,2	256,7	505	611
farmáři	-	3,6	13,0	23	26
drobní chovatelé	659,2	504,1	617,3	1022	1213
Průměr.stříž. vlny (kg)	3,4	3,0	3,6	3,8	3,8
Celková produkce vlny (t)	29804	3400	3176	5720	6900
Produkce skop.masa (tis.t)	80,0	21,2	18,5	30,0	30,0

Tab.7: Ekonomika chovu ovcí

Ukazatel	rok		
	2005	2010	2011
Početní stav (k 1.1. v tis. ks)	875	1550	1850
Produkce skopového masa (tis.tun)	11,7	30,0	30,0
Produkce vlny (tis.tun)	2,49	5,72	6,90
Produkce skopovic (tis.ks)	290	600	700
Produkce bryny (t)	75	442	520
Produkce plemen. beranů (tis.ks)	7,1	13,0	15,3
Celková realizační hodnota (mil. Hrn)	117,3	297,7	370,0
Výrobní náklady (mil.Hrn)	175	310	370
Finanční výsledek (mil.Hrn)	-57,7	-12,3	0
Míra rentability (%)	-32,9	-4,0	0
Státní dotace (mil.Hrn)	7188	124,6	149,4
Míra rentab.se započít. stát. dotací (%)	+8	+36	+40

Poznámka: kalkulované ceny produkce potní vlna 8 Hrn/kg, masa ž.h. 6,5 Hrn/kg, bryny 12 Hrn/kg, skopovice 18 Hrn/ks, plemen. beran 1.000 Hrn/ks

Vytvořit infrastrukturu trhu ovčáckých produktů, včetně organizace kooperace zemědělských podniků a též integračních struktur mezi producenty, zpracovateli ovčích produktů a vytvořit mechanismus vzájemně výhodných partnerských vztahů.

V souvislosti s převodem půdy novým vlastníkům je nebezpečí, že chovatelé s menšími stády (méně jak 50 ks) budou mít nedostatek pastvin. Těmto chovatelům je třeba ze „zálohované půdy“ přidělit 0,2/ha/ovci trvalých luk nebo pastvin.

Uložit VÚ mechanizace ŽV Ukrajinské zemědělské akademie v Záporoží, aby vyvinuli vlastní stříhací techniku, včetně stříhacích agregátů na bázi VAT „Bratslav“. Dále pak technologii pro strojní dojení ovcí a koz. Chovatelům je třeba zajistit 50% slevy na nákup této technologie.

Při vývozu plemenných zvířat do zahraničí je vhodné snížit vývozní clo na úroveň světových cen. Jelikož se chov ovcí z velkochovu

změnil na malochov, došlo ke komplikaci přímé vazby dodávek vlny textilním továrnám. Je proto třeba obnovit dřívější systém výkupu vlny a ostatních produktů přes výkupní organizace (družstevní kooperace) a na jejich vybudování poskytnout půjčky s úrokem pod 3-5 % ročně.

Postupně sledovat a přijímat zahraniční zkušenosti z marketingu technologie produkce a zpracování ovčích produktů u všech forem chovatelů a realizovat vše co je pro Ukrajinu prospěšné.

Na celostátní úrovni finančně podporovat chovatelské zájmy prostřednictvím chovatelských svazů a Asociace.

Efektivnost produkce a návratnost investic

Navržený PROGRAM[se státní podporou na nákup investic dává předpoklad snížení krizové situace v odvětví. Cílem je do roku 2011: celkově zvýšit početní stavy ovcí 2,1x,

produkci vlny 2,3x, ovčího masa 2,7x a bryny 6,9x (přílohy 6,7,8,). Jsou tak vytvořeny předpoklady specializace užitkového zaměření ovcí (maso, mléko, vysoká plodnost) vycházející ze současné technologické úrovně produkce vysoce kvalitního jehněčího masa a masa z mladých věkových kategorií, dále mléka a mléčných produktů. To umožní aby odvětví nebylo ztrátové, ale ziskové a tím konkurenčně schopné, jak na vnitřních tak i zahraničních trzích.

Současně s tím odvětví v nových podmínkách umožní efektivní využití půdy a harmonicky přispěje k řešení ekologických problémů. To se odrazí v zajištění rovnoměrné zaměstnanosti obyvatelstva v regionech, což přispěje k vytvoření zdravého sociálního a ekonomického rozvoje venkova. Umožní se sjednotit exportní potenciál plemenných zdrojů v produkci vysoce kvalitních ovčích produktů.

Elektronická identifikácia u oviec a kôz

Ing. Jarmila Dúbravská, PhD.
MP SR

Ešte si len zvykáme na nový systém identifikácie a už sa pomaly pripravuje nový systém. Nie, nie je to poplašná správa, skutočne sa na základe schváleného nariadenia Rady (ES) č. 21/2004 pripravuje systém elektronickej identifikácie u oviec a kôz. Tento systém by mal byť povinný od 1.1.2008 vo všetkých členských krajinách, ktoré majú viac ako 600 000 oviec a kôz. Pre ostatné členské krajiny EÚ bude tento systém dobrovoľný. Na Slovensku teda nebude povinne zavedený tento systém, ale chovatelia, ktorí budú mať záujem o nový systém, budú ho môcť využívať.

O elektronickej identifikácii sa v krajinách EÚ vážne hovorí od roku 1998, kedy začali pilotné projekty zamerané na využitie elektro-

Príklad stacionárneho čítacieho zariadenia.

nickej identifikácie u hovädzieho dobytku, oviec, kôz a ošípaných. Nový systém identifikácie je požadovaný vzhľadom na zlepšenie potravinovej bezpečnosti a a vylúčenie pôvodu zvierat. Tetovanie a ani ušné značky nie sú považované za systémy identifikácie, ktoré môžu garantovať označenie zvierat počas celého života (zhoršená čitateľnosť pri tetovaní, resp. strata ušných značiek). Napriek skutočnosti, že do pilotných projektov boli zapojené rôzne druhy hospodárskych zvierat, bude systém elektronickej identifikácie zatiaľ povinný len u oviec a kôz.

A čo sa vlastne rozumie pod pojmom elektronickej identifikácia? **Ide o umiestnenie elektronickej čipu vo forme ušnej značky na ušnicu alebo bolusu do bachora zvierat.** Veľkosť bolusu závisí najmä od hmotnosti zvierat (ale aj od druhu, plemena, veku a i.).

Akým spôsobom chovateľ zistí, o ktoré zviera ide?

Čip obsahuje číslo, ktorému

je pridelené identifikačné číslo zvierat. Na zistenie čísla čipu sa využívajú čítacie zariadenia – môžu byť mobilné alebo stabilné, jednoduchšie alebo technicky náročnejšie. Pri jednoduchých systémoch sú zisťované identifikačné čísla, pri zložitejších systémoch môžu byť priamo k identifikačným číslam priradené napríklad údaje z kontroly úžitkovosti alebo iné, pre chovateľa dôležité informácie.

Aké boli výsledky pilotného projektu v Anglicku?

Pre chovateľov oviec mali význam priame školenia, pri ktorých pripadalo na jedného odborného pracovníka čo najnižší počet farmárov (ideálne 1:1). Pre zariadenie bolusov a ušných značiek bol potrebný len krátky tréning, 90% užívateľov potrebuje vzdelanie v oblasti počítačov (IT). Zistilo sa, že elektronickej identifikácia nie je vždy rýchlejšia a presnejšia. Len 20% používateľov hodnotilo pozitívne nový systém. K tomuto údaju je potrebné dodať, že nové technológie sú často odmietané, čo súvisí so zaužívaným stereotypom.

Aplikátor, čítacie zariadenie, bolusy a elektronickej ušné značky

Elektronickej identifikácia (EI) musí byť jednoduchšia a lacnejšia, len tak bude možné plošné zavedenie tohto systému do praxe. Je potrebné zdokonalenie systému, zvýšenie investícií do oblasti vzdelávania farmárov (nielen v oblasti

identifikácie, ale aj v oblasti používania počítačov). Napriek dobrovoľnosti systému, musíme byť aj my pripravení na EI, čítanie čipov, ich aplikáciu a likvidáciu.

Snímky:

Ing. Jarmila Dúbravská, PhD.

Jahniatka sa môžu stať symbolom jari i zimy

Nasledujúci príspevok sme prevzali z Obzoru č.1/2006. Napriek tomu, že bol písaný v decembri 2005 nestratil nič na svojej aktuálnosti. Dočítate sa o skúsenostiach, plánoch, názoroch, o živote jedného z Vás - chovateľov.

Hoci je už december, môžete aj vy vidieť stále ovečky, ktoré sa pasú na lúčach. „Ak príroda dovolí, trávu nezasype sneh či nezamrzne, aj my ešte pasieme,“ hovorí bača Juraj Zúbek. V rodine Zúbkovcov nepadlo jablko ďaleko od stromu, pretože ovce chová aj otec Bertín. Ako sa Zúbkovi dostali k bačovskému remeslu? „Už môj dedo choval doma asi stovku oviec, takže na otca sa malo čo „nalepiť“. Ten neskôr odišiel z visolajského salaša za robotou. Nenašiel iba tú, ale aj svoju neskoršiu manželku. Bačovskú školu absolvoval v Trenčíne – Záblatí,“ hovorí Juraj. Ten od malička vyrastal na salaši vo Visolajoch, neskôr na Mojti. „Na detstvo spomínam rád. Potom som sa učil v Žiline na Strednej poľnohospodárskej odbornej škole. Pracoval som u otca dva roky. Živil som sa aj ako mestský policajt, zväčša, bol som pri kravách, ale všade to dopadlo rovnako. Vrátil som sa tam, kde mi učarovalo od malička. Staráť sa o ovce nie je maličkosť, čo mi môžu potvrdiť všetci, ktorí sa okolo nich čo i len trochu „motali“. Dnes má Juraj na salaši vo Visolajoch viac ako štyri stovky oviec. Tie musia cez zimu „do doliny“. „V muro-

vanej maštali (ovčine) strávia zimu, bahnia sa a čakajú na prvú pašu. Tento pokoj nájdu u otca na farme v Slopej. Areál bývalého družstva neobišla exekúcia, a tak sa dal kúpiť v dražbe, Celý bol schátraný, zanedbávaný, a tak sme pred ustajnením prerábalo čo sa dalo. Z kravských maštali sa stali ovčiny,“ spomína Juraj. Jeho slová dokazuje i nový prístrešok na seno či nová strecha na jednom z ovčínov. Každú chvíľu praskne potrubie, kde čo treba stále opravovať. Zimné ticho prerušilo tesne pred Vianocami bláchanie jahniat, ktoré boli pripravené na odvoz do Talianska. „Je ich málo, hoci na juh ovečky vozíme. Je to na jar, kedy je jahniatina vítaným mäsom na stoloch,“ tvrdí mladý bača, ukazujúc v jednom z ovčínov nové prírastky. Jahniatka sa tak kludne môžu stať symbolom jari i zimy.

„Obdobie od novembra do marca potrebujeme preklenúť. Ovce sa iba krmia a my potrebujeme príjem. Sezónnosť môže byť slabučká a nie vždy sa podarí zarobiť bačovi cez leto. Aj pre to sme sa rozhodli sprevádzkovať vlastnú predajňu, v ktorej ponúkame rôzne druhy syrov, mliečnych výrobkov, suveníry...

Tvrdenie, že cez zimu sa dá vyrábať ovčí syr iba z kravského je nezmysel, o čom sa presvedčili naši zákazníci. Kvalitný syr musí spĺňať mnohé kritériá. Pred začiatkom sezóny sa odoberá ovciam krv, kontroluje sa syr, mlieko, voda... Veterinári, ktorí tieto práce vykonávajú, nás navštívia viackrát za rok. Kontroly zaručujú, že v chove nezostávajú slabšie jedince. Každý bača si kvalitu musí ustrážiť sám.“ Od jari do jesene sa stará o ovce, jeho starostlivosť sa premietne v záujme ľudí o výrobky. Ide o kvalitu i cenu. „Iba z dobrého syra sa dá urobiť kvalitná bryndza... Salašov je na Považí údajne dosť.

„Presadiť sa v konkurencii znamenalo rozhodnúť sa pre čistý produkt. Sme zaregistrovaní v ekologickom poľnohospodárstve. Myslíme si, že táto cesta je správna. Bez používania umelých hnojív, pesticídov, s ohľadom na pohodu zvierat. Snažíme sa držať ich čo najdlhšie na pasienku, sú košarované,“ dodáva mladý bača.

Kto bude pokračovať v jeho šlapajách? Bude bača podobným priezviskom dojiť ovečky na salaši vo Visolajoch za päťdesiat rokov? To nevie ani on, pretože má zatiaľ dve dcéry.

(mk)

Napísali ste

Dobrý deň.

Vie mi niekto vysvetliť prečo sa o ovčiarskych akciách konaných na Slovensku dozvedáme z českého Spravodaja pre chovateľov oviec a kôz? Dokonca chovatelia ani nie sú informovaní o výročí založenia KÚ oviec na Slovensku a o pripravovanej oslave. Alebo sa takéto akcie organizujú len pre vybraných hostí? Ja si myslím že je to o chovateľoch a pre chovateľov, alebo sa mýlim? Absolútne zlyháva informovanosť o dianí v chove na Slovensku. Dokonca aj internetová stránka funguje už určitú dobu ale nie sú tu žiadne novosti, ktoré by zaujímali chovateľov. Funguje vôbec zväz v Banskej Bystrici, okrem toho, že ohodnotí barany, vystaví POP a zúčastní sa Agrokomplexu. Za čo sú tí ľudia platení? Prepáčte ak sa mýlim, ale absolútne necítim váš záujem o chovateľov.

S pozdravom Čierťaský

Vážený pán Čierťaský,

Ďakujem Vám za príspevok, ktorý sme dostali na našu e-mailovú adresu.

V roku 2005 došlo k personálnym zmenám v našom Zväze chovateľov oviec a kôz (ZCHOK), keď boli zvolení nový predseda, podpredseda a riaditeľ ZCHOK.

Máte dobré informácie z českého SCHOK, s ktorým veľmi úzko spolupracujeme v rámci medzinárodnej spolupráce.

ZCHOK v Banskej Bystrici oslávil 10. výročie založenia a svojej činnosti. Pre našich členov sme pripravili stretnutie ovčiarov v Liptovskom Hrádku (bolo to publikované v televízii aj v časopise Slovenský chov). Pri tejto príležitosti sme vydali Listovku (bola

odovzdávaná na podujatí), kde je uverejnené o nás a našej činnosti všetko.

Členom ZCHOK sa môže stať každý chovateľ, alebo zástupca subjektu, ktorý si podá prihlášku ku nám a splní požiadavky, ktoré sú tam dohodnuté. To máme zakotvené v Stanovách - na webovej stránke v rubrike o nás.

Sme organizácia, ktorá vznikla na základe založenia chovateľov - členov ZCHOK. Pre členov vydávame bezplatne a posielame domov náš časopis Chov oviec a kôz, ktorý si môžu predplatiť aj nečlenovia (4x do roka) a iné zastupovanie pri riešení problémov a požiadaviek týkajúcich sa chovu oviec, ktoré sú prospešné aj pre nečlenov nášho ZCHOK.

Webovú stránku sme založili v júli 2005 a v

rubrike Kalendár akcií si môžete pozrieť podľa jednotlivých mesiacov pripravované akcie pre rok 2006.

Ak sa chcete stať našim členom, stačí zavolať na číslo 0484135027 a požiadať o zaslanie „Prihlášky za člena ZCHOK“. Po splnení podmienok budete zaevidovaný ako náš člen.

Viete, činnosť v ČR a na Slovensku je trochu odlišná a preto, radi uvítame aj Vás ako nášho člena, aby ste mali lepší prístup ku informáciám o našej činnosti, ako doposiaľ. Keď nám uvediete Vašu adresu, môžeme Vám poslať nejakú publikáciu o našej činnosti. Teším sa na ďalšiu spoluprácu.

Ing. Pavel Srpoň, riaditeľ ZCHOK

Zaujímalo nás

Naša otázka:

1. Čo Vám priniesla nová Centrálna evidencia hospodárskych zvierat? Aké s ňou máte skúsenosti? V čom vidíte jej pozitíva a negatíva?

Vaše názory:

- 1 - Zmätkok. Viac sme mali pozerať na skúsenosti iných krajín.
- 2 - Viacej práce a problémov. Pri vzájomnej komunikácii medzi chovateľom a centrálnou evidenciou zvierat v Žiline dochádza k nezrovnalostiam, ktoré často nezaviní chovateľ.
- 3 - Problémy s číslami. Nepáči sa nám nahlasovanie presne ks a čísla u mladého stáda. Všetky treba prekontrolovať, aby sa zistilo, ktoré chýba. Mal by sa nahlásiť počet a do konca roka upresniť čísla. Čiže 1x alebo 2x do roka.
- 4 - Centrálna evidencia hospodárskych zvierat, najmä oviec, priniesla do evidencie prehľad a poriadok, zamedzila možnosť zámeny jedinečných čísiel. Vyžaduje si to však systematickú aktualizáciu stavov a evidenčných čísiel. Zvýšila sa však administratívny náročnosť najmä pri presune a prevode celých stád oviec z materských fariem na farmy paša a späť, čo považujeme za negatívum.

Naša otázka:

2. Máte dostatok informácií o dotáciách z Európskej únie, o ich pridelení a možnostiach ako ich získať?

Vaše názory:

- 1 - EÚ áno, ale o domácich nie.
- 2 - Áno, prostredníctvom internetu.
- 3 - Tak ako kedy, podľa toho v akej verzii je to uverejnené na internete.
- 4 - Pri súčasných možnostiach získavania informácií, najmä však cez internet, disponujeme dostatkom informácií o dotáciách u EÚ, o systéme ich pridelenia resp. o možnostiach ich získavania.

Naša otázka:

3. O čom by ste sa chceli dozvedieť prostredníctvom nášho časopisu? Čo Vám v časopise chýba?

Vaše názory:

- 1 - Páči sa mi český Zpravodaj. Náš časopis je dosť odborný.
- 2 - Časopis oslovuje chovateľov oviec a kôz na Slovensku, čo je pomerne úzky okruh chovateľov na Slovensku. Napriek tomu mi údaje a informácie uvedené v časopise postačujú.
- 3 - Uvádzať aj porovnateľné podmienky kolegov v EÚ, problémy s nedostatkom genetického materiálu; vysvetlenia nadriadených orgánov prečo meškajú financie, ich výška a rozdelenie, veď štátny rozpočet sa schvaľuje rok dopredu.
- 4 - Venovať väčšiu pozornosť zverozdravotnej problematike chovu oviec cez zverejňovanie odborných článkov od renomovaných veterinárnych odborníkov.
- Oboznámiť chovateľskú verejnosť s balíkom nových európskych hygienických noriem platných od 1.1.2006.
- Viac priestoru venovať reportážam a prezentáciám chovateľov z rôznych krajov Slovenska, nielen tým naj, najlepším.

Čože je to za psisko?

Ing. Tibor Papšo

SHR Šuja, okr. Žilina

Borderská kólia (slovo „COLLIE“ znamená jednoducho „užitočný predmet“), bola od nepamäti sedliackym psom, schopným pracovať s hocikakým stádom za rôznych podmienok. Slovo „border“ znamená po anglicky „hranica“, v tomto prípade hraničná oblasť medzi Škótskom a Anglickom, odkiaľ tento ovčiarsky pes pochádza.

Používanie ovčiarskych psov nás zavedie do 15-16. st., kedy sa začal rozširovať chov oviec a kôz vo veľkom. Tento spôsob chovu vyžadoval psa, ktorý by bol schopný znášať drsnú klímu Škótska. Musel to byť pes, ktorý by nebol agresívny, nemal sklony poľovať, bol by inteligentný a veľmi pohyblivý a poslušný. Pastieri dosiahli tento cieľ neúprosným a tvrdým výberom psov a súk do chovu. Pes, ktorý nespĺňal tieto tvrdé požiadavky bol nemilosrdne utratený, i keď sa nám to môže zdať veľmi kruté, z farmárskeho pohľadu je to pochopiteľné. Veď na čo Vám je na dvore pes, ktorý hryzie do hospodárskych zvierat, alebo ich do konca zabíja.

Na porovnanie schopnosti „pracovať“ so stádom, organizovali pastieri turnaje. Prvý sa datuje do roku 1873. Dnes sa každoročne usporadúvajú stovky súťaží v celej Veľkej Británii. Tu je na parkúre množstvo prekážok, cez ktoré musí pes stádo oviec prehnúť v limitovanom čase, v ktorom dostáva pokyny od svojho pána z východzieho stanovišťa i na viac ako 500 metrov a to buď pomocou hlasu, alebo na väčšiu vzdialenosť hvádzaním. Tento spôsob „športu“ slúži na vyhládavanie tých najlepších border kólií na ďalší chov.

V roku 2005 boli organizované 1. Majstrovstvá Slovenska v pasení oviec. Organizoval ich Klub chovateľov bearded a border kólií /BBCK/.

V roku 1906 založili niekoľko pastieri z Border country ISDS (Medzinárodná spoločnosť ovčiarskych psov). Cieľom tohto, až do dnes veľmi aktívneho združenia, bolo a je rozvíjať nezvyčajné schopnosti border kólie, ktorá je ešte aj dnes považovaná za najlepšieho pastiera oviec na svete.

Border kólia musí byť čulá, pozorná, obratná, inteligentná.

Veľa ľudí, ktorí toto plemeno nepoznajú považujú ju za kríženca a ona tak skutočne

pôsobí.

Veľkosť a výzor border kólie sa ešte aj dnes od psa k psovi líši. Kritéria chovu boli vždy zamierané na prácu a nie na krásu.

Uznávajú sa dva varianty srsti a to krátka a stredne dlhá. Škála sfarbenia je veľmi široká. Platí tu len jedna podmienka, a to, že biele sfarbenie nesmie presahovať 50% povrchu tela. Výška na kohútiku je okolo 53 cm.

Border kóliu charakterizujú dve typické vlastnosti:

1. prikrčený spôsob chôdze s hlboko dopredu predklonenou hlavou pri práci

2. pohľad, ktorý je fixovaný na pasúce sa zvierat

Táto vlastnosť je neoceniteľná napr. keď dojdeme ovce a pes poháňa do strungy. Akoby hypnotizoval očami ovce, ktoré pred psom pár krokov ustúpia, pes si ľahne, o chvíľu sa priplíži bližšie, znova potlačí očami a znova zaľahne. Žiadny chaos len ticho, pokoj, zvonce sen tam zazvoní a vtáčiky spievajú, tak to má byť.

Oproti ostatným plemenám psov borderka nepoužíva plnochrupé hryzenie, ktoré nesmie

spôsobovať rany. Táto vlastnosť umožňuje využitie na pasenie i takých zvierat, ktorým sa dá veľmi ľahko ublížiť – prasatá, kačice, husi ... Okamžite vycíti, aké zvierat pasie, čo si môže dovoliť. Borderka je neskutočne pracovitá, preto treba dohliadnuť na to, aby sa sama pri práci neuštvála.

V prípade pracovných pastierskych psov je príznačné, že pokiaľ pracuje, neodíde ani za háravou sukou. A toto som schválne odskúšal aj na mojich psoch.

Ak sa budete správne svojmu psovi venovať aspoň raz týždenne, zhruba v roku a pol až dvoch jeho života, budete mať pastierskeho psa, ktorý bude „šibať“ v košiari aj zavracať na pasienku a bude to robiť perfektne. Čo sa týka výcviku, toto plemeno má väčšinu vlastností potrebných k práci vrodenu, preto ho stačí len usmerniť.

Jej enormná inteligencia vyžaduje, aby pochopila zmysel práce a mohla prejavíť vlastnú iniciatívu. Učí sa veľmi rýchlo a našou hlavnou úlohou je pomôcť jej pochopiť, čo to vlastne od nej chceme, keď tak komicky poskakujeme okolo stáda oviec a mávame rukami.

Je dôležité zúčastniť sa výcvikových kurzov, ktoré sa organizujú už aj u nás. Napr. Bearded

a border collie klub.

Získate mnoho užitočných informácií, vyvarujete sa mnohým chybám, ale hlavne nepokazíte si psa! Tu musím upozorniť na jednu dôležitú vec. Border kólia je od prírody poddajný a pracovitý pes, preto si dosť ťažko predstaviť, že by si rozumela, bez urážky, s opitým valachom v masťnom prešiváku. Viem, že adresáti týchto riadkov toto bohužiaľ aj tak čítať nebudú a Vy ostatní dobre viete na čo sa snažím poukázať.

Hm, no dobre, poškríabe sa väčšina z Vás za uchem ale šteňa stojí 10-15 i viac tisíc a vycvičený pes sa ráta na desiatky tisíc korún. To je pravda, ale realitou je, že cena práce je vysoká a stále stúpa. Dovoľte, aby som uviedol malý prepočet. Priemerne vycvičený pes skráti dobu pri dojení zhruba o 30 min. ráno, 30 min. večer ak nerátame dojenie 3 x denne. Prípadne, že Vám poháňa človek, potom je to oveľa viac. Pri zaháňaní do košiara 15 min 2 x denne, pri zavracaní a vedení stáda na pasienku si trúfam tvrdiť, že ušetríme viac ako hodinu. Podčiarknuté sčítané za jeden deň máme ušetrené 2,5 hod.

Pri mzde 80 Sk /hod hrubej mzdy je to denne 200 Sk, za mesiac 6 000 Sk, za 8 rokov aktívneho využitia psa 480 000 Sk. O pomoci pri ďalších činnostiach spojených s manipuláciou ako strihanie, ošetrovanie paznechtov, odčervovanie, evidencie, alebo len robenie miesta pre krmíča keď medzi ovcami sype šrot nehovoriac...

O tom, že dojenie s border kóliou nevyzerá ako bitka na divokom západe som už hovoril, a toto má samozrejme priamy vplyv na zvyšovanie, alebo skôr neznižovanie mliekovej úžitkovosti, čo sú ďalšie peniaze do farmárovho vrecka. Ak sa na to pozrieme z hľadiska efektivity, tak myslím si že to stojí za zváženie.

Border kólia sa však dnes už využíva skoro na všetky druhy psích športov, pričom v drežúre ako agility alebo i frisbie je neporaziteľná. Začína si raziť cestu aj ako sanitárny pes používaný pri zemetraseniach, či lavínových zásypoch, alebo pri vyhľadávaní drog. Pre svoju prítnosť a priateľskú povahu sa uplatňuje aj v canisterapii. Výnimočnosť tohto plemena môže oceniť len ten, kto pri svojej práci môže porovnať tohto jedinečného ovčiarskeho psa.

Mne toto šťastie bolo dopriať!

Snímky: Ing. Tibor Papšo

Zhrubnutá hlava ľavého prisemenníka a semenného povrazca plemenného barana

Snímka: MVDr. Pavol Zubrický

Význam sérologickej diagnostiky pri infekčnej epididymitíde oviec

Infekčná epididymitída /OVINE EPIDIDYMITIS/ je klinické alebo subklinické infekčné ochorenie, ktorého pôvodcom je Brucella ovis. Prebieha väčšinou chronicky a prejavuje sa u baranov genitálnymi zmenami /vznikom epididymitídy a orchitídy/ a u oviec zápalom plodového lôžka /placentitída/. Bahnice môžu abortovať. Následkom ochorenia je znížená plodnosť baranov a zvýšená perinatálna mortalita. Častý je aj bezpríznakový priebeh infekcie, a preto sa kladie význam na spoľahlivú diagnostiku epididymitíd spôsobovaných zárodkom Brucella ovis a ich diferenciáciu od klinicky identických syndrémov inej etiológie.

Ochorenie bolo potvrdené v Argentíne, Austrálii, Brazílii, Kanade, Chile, Francúzsku, Nemecku, Maďarsku, Mexiku, N. Zélande, Peru, Rumunsku, Rusku, Afrike, Španielsku, USA, Uruguay a v ďalších krajinách. Je pravdepodobné, že táto nákaza je rozšírená vo väčšine krajín s vyspelým ovčiarstvom.

MVDr. Danka Kováčová,
MVDr. Pavol Zubrický, MVDr. Pavol Frič
Štátny veterinárny a potravinový ústav, Prešov

Vznik a priebeh ochorenia
Pôvodcom ochorenia je Brucella ovis /B.

ovis/ – Gram-negatívna kokobaktéria vyžadujúca pre svoj rast špeciálne kultivačné média. Infekcia vzniká kontaktom infikovaných baranov so zdravými a pri pohlavnom styku. Hlavným zdrojom infekcie je infikovaný baran, ktorý vylučuje pôvodcu semenom. Brucely pre-

nikajú do organizmu hlavne perorálnou cestou a genitáliami. Pôvodca spôsobuje v pohlavnom aparáte, najmä v prisemenníkoch, zápalové nekrotické zmeny. Infekcia však môže prebehnúť aj latentne. Nákaza sa šíri v chovoch s vyšším počtom baranov rôznych vekových kategórií. Mladé barančeky sú vnímavé vo zvýšenej miere v období pohlavného dospievania. Aj ovce oplodnené infikovanými baranmi pomáhajú šíriť nákazu. Ovce sú nebezpečné iba počas jedného pripúšťacieho obdobia, po ňom sa uzdravia.

Existencia genitálnych zmien /jednostranná alebo príležitostne obojstranná epididymitída/ zistená palpáciou môže indikovať prítomnosť infekcie B. ovis v stáde. Klinická diagnostika nie je dostatočne citlivá, pretože len u 50 % baranov infikovaných B. ovis je prítomná epididymitída /OIE Manuál 2004/. Klinická diagnostika je zároveň nespecifická, lebo klinickú epididymitídu baranov môžu vyvolať aj iné mikróby: Actinobacillus seminis, Actinobacillus actinomycetemcomitans, Histophilus ovis, Haemophilus spp., Corynebacterium pseudotuberculosis, Brucella melitensis a Chlamydia psittaci /OIE Manuál 2004/.

Príznaky choroby

Ochorenie sa ojedinele klinicky prejavuje zväčšením, bolestivosťou a zvýšenou teplotou pohlavných orgánov baranov, najmä prisemenníkov. Počas chronického priebehu sa pozoruje tvorba cyst a rôznych zrástov, pri ovciach poruchy gravidity s následnými komplikáciami.

Na aukčných trhoch plemenných baranov boli výnimočne zisťované tieto klinické príznaky: asymetria skróta, hmatateľné zhrubnutie semenovodu, zväčšenie hlavy prisemenníka, ale predovšetkým chvosta prisemenníka veľkosti vlašského orecha až kuracieho vajca. Často bol postihnutý iba jeden prisemenník. Semenník sa v tomto prípade palpoval ako zväčšený alebo pri nadmernom zväčšení prisemenníka ako atrofovaný. Najčastejší je v súčasnosti latentný priebeh nákazy bez klinických príznakov.

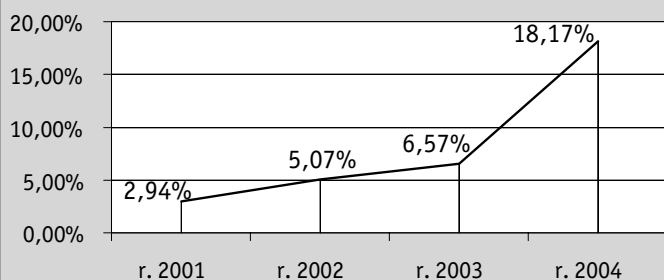
Diagnostika

Klinické vyšetrenie pohlavných orgánov baranov podáva informáciu o možnom výskyte infekcie B. ovis, ale len laboratórne vyšetrenie potvrdzuje ochorenie, a to priamymi alebo nepriamymi metódami. Priamou diagnostikou sa

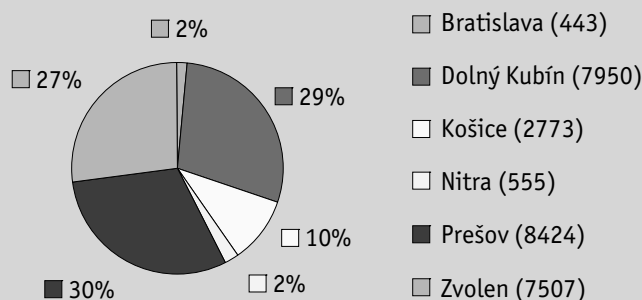
Tab. č. 1: Sérologické vyšetrenie oviec na infekčnú epididymitídu v rokoch 2001 - 2004 podľa ŠVPÚ

Rok:	Nitra: počet vz/poz	Prešov: počet vz/poz	D.Kubín: počet vz/poz	Bratislava: počet vz/poz	Košice: počet vz/poz	Zvolen: počet vz/poz	Spolu na Slovensku: počet vz/poz	Celková pozitivita:
2001	82/1	1 106/80	1 102/0	109/0	448/0	513/18	3 360/99	2,94 %
2002	180/0	2 427/305	2 266/0	153/3	1 134/101	2 018/6	8 178/415	5,07 %
2003	150/0	2 050/238	2 229/0	127/3	1 121/58	2 224/220	7 901/519	6,57 %
2004	143/0	2 841/384	2 353/291	54/3	70/6	2 752/809	8 213/1 493	18,17 %
Celkom: počet vz/poz	555/1	8 424/1 007	7 950/291	443/9	2 773/165	7 507/1053	27 652/2 526	9,13 %
Celková Pozitivita:	0,18 %	11 95 %	3,66 %	2,03 %	5,95 %	14,02 %	9,13 %	

Graf č. 1:
Porovnanie sérologickej pozitivity oviec na B. ovis
v rokoch 2001 - 2004

Graf č. 2:
Percentuálny podiel počtu sérologicky vyšetrených
oviec na B. ovis v rokoch 2001 - 2004 podľa ŠVPÚ

rozumie bakteriologická izolácia *Brucella ovis* zo semenníkov, semena baranov alebo z vaginálnych výtokov a mlieka bahníc na adekvátnych kultivačných pôdach.

V bežnej praxi sa uprednostňuje predovšetkým nepriama diagnostika založená na sérologických testoch. OIE Manuál diagnostických testov a vakcín 2004 odporúča používanie týchto imunologických testov: komplementfixačný test /KFT/, agargélimunodifúzny test /AGID, resp. IDT/ a enzýmimunosorbentný test /ELISA/. Citlivosť IDT a ELISA je podobná, niekedy vyššia ako u KFT, a práve preto kombinácia sérologických metód IDT a ELISA v diagnostike infekčnej epididymitídy dáva najlepšie výsledky. V OIE Manuáli 2004 je zdôraznený fakt, že IDT je pre svoju citlivosť, jednoduchosť a ľahkú interpretáciu /t.j. vytvorenie zreteľnej špecifickej precipitačnej línie/ najpraktickejšou sérologickou metódou. V medzinárodnom obchode KFT zostáva naďalej predpísaným sérologickým testom v diagnostike infekčnej epididymitídy baranov. Je vypracovaná štandardizácia výsledkov KFT, ktorá je založená na používaní Medzinárodného štandardného antiséra *Brucella ovis* /1000 IU/ml/. Všeobecne platí, že krvné séra reagujúce v KFT pozitívne v titri 1 : 10 a vyššom, resp. krvné séra obsahujúce 50 IU/ml /IU = medzinárodné jednotky/ a viac, sa považujú za pozitívne na infekčnú epididymitídu v štátoch EU.

Štátny veterinárny a potravinový ústav /ŠVPÚ/ v Prešove sa 30 rokov intenzívne ve-

nuje problematike sérologickej diagnostiky infekčnej epididymitídy baranov. Výsledkom tejto práce bol patent č. 280264 na prípravu precipitačného antigénu *Brucella ovis* pre dôkaz precipitačných protilátok imunodifúznym testom udelený Úradom priemyselného vlastníctva SR v Banskej Bystrici. ŠVPÚ Prešov má od roku 1997 právne a odborné oprávnenie pripravovať precipitačný antigén *Brucella ovis* pre sérologickú diagnostiku infekčnej epididymitídy oviec a môže používať tento vlastný home-made antigén v IDT.

Čo sa týka súčasných možností sérologickej diagnostiky infekčnej epididymitídy oviec oddelenie sérologie a imunológie ŠVPÚ Prešov používa:

1/ metódu KFT – antigén a pozitívne sérum VLA Weybridge, UK a antigén a pozitívne sérum PIWET Pulawy, Poľsko

2/ metódu IDT – vlastný patentovaný precipitačný antigén

3/ metódu ELISA – súprava f. Bommeli, Švajčiarsko

V roku 2004 sa v ŠVPÚ Prešov vykonali paralelné sérologické vyšetrenia na nákazlivú epididymitídu metódou KFT a IDT /cca 500 krvných vzoriek oviec/. Bola zistená 90-percentná korelácia výsledkov. Celkom sa ELISA testom odskúšalo 80 krvných vzoriek, pričom pozitívna v KFT alebo IDT bola vždy potvrdená ELISA vyšetrením. Monitoring dokázal veľký význam protilátok pre diagnostiku ochorenia.

Výsledky nemôžu byť zhodné, lebo metóda

IDT detekuje precipitačné protilátky a metódou KFT komplementfixačné protilátky. Sú to rozdielne imunoglobulíny /Ig/, ktoré napriek podobnej priestorovej štruktúre tvoria u každého jedinca zmes molekúl odlišných fyzikálnych, chemických, antigénnych a biologických vlastností. V krvných sérach oviec je najviac zastúpený imunoglobulín G /IgG/, ktorý viaže i najvyššie percento protilátkovej aktivity. Jeho dôležitou vlastnosťou je to, že prechádza cez placentu z matky na plod, má precipitačné vlastnosti a viaže komplement

Diskusia a výsledky

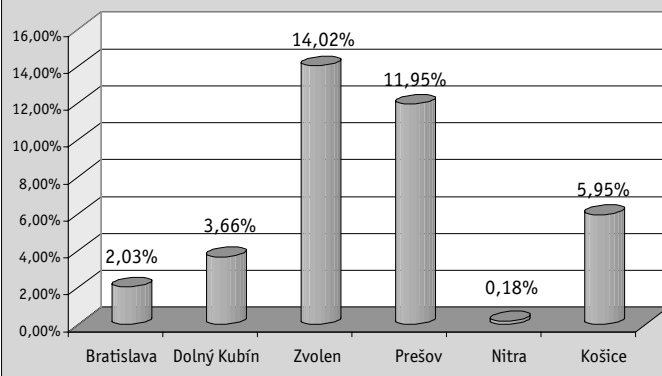
Základným predpokladom ozdravovania chovov oviec od infekčnej epididymitídy baranov je kvalitná a spoľahlivá sérologická diagnostika. Na Slovensku sa vakcinácia a terapia ochorenia nevykonáva. Cieľom správy je vyhodnotenie sérologického vyšetřovania infekčnej epididymitídy baranov /IEB/ na Slovensku v rokoch 2001 – 2004, ktoré robili štátne veterinárne a potravinové ústavy, a tak poukázať na výskyt tohto ochorenia v našich chovoch.

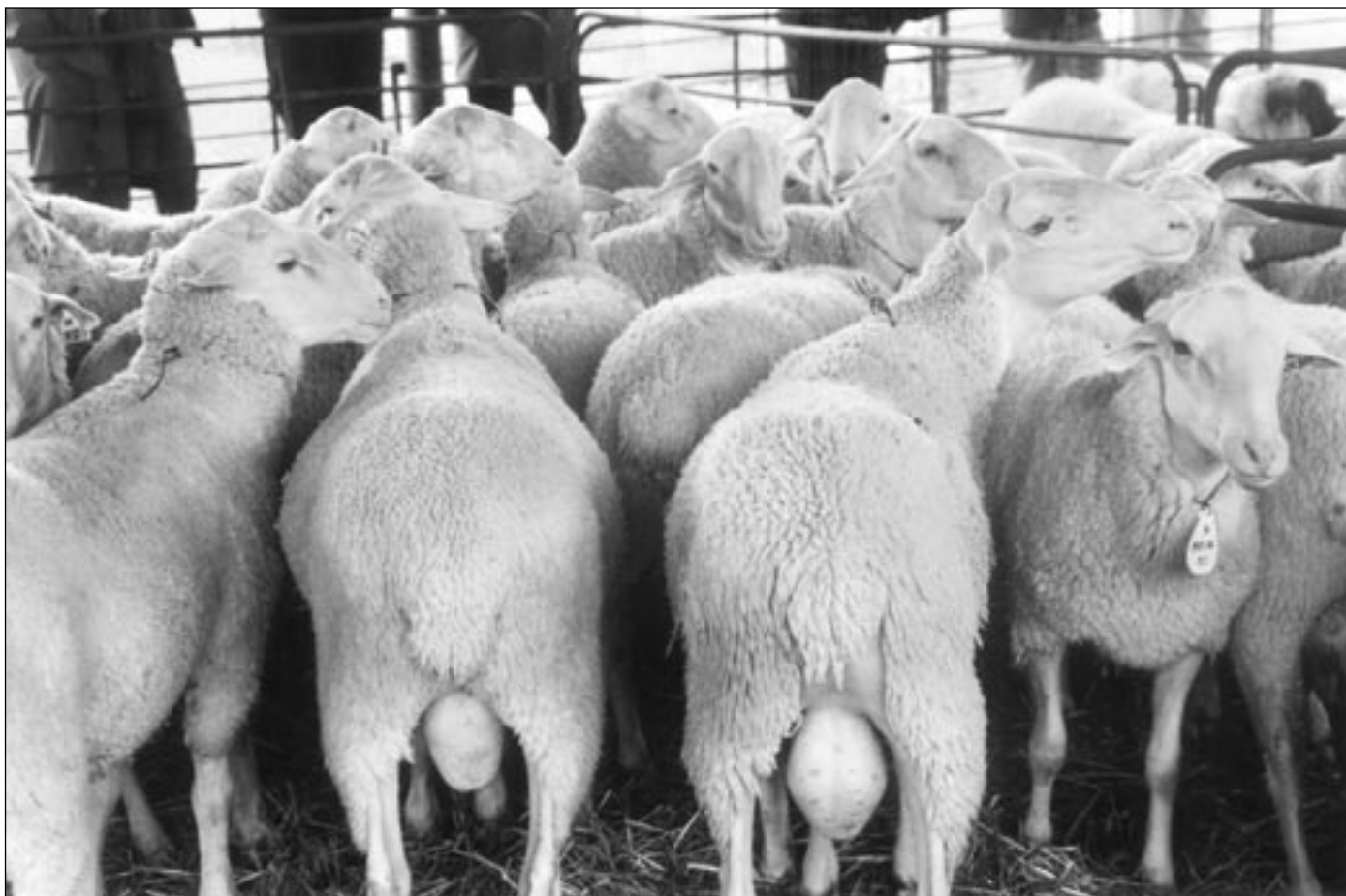
Sledovanie výskytu infekčnej epididymitídy baranov bolo zamerané na celú oblasť Slovenska, pričom väčšinu prešetrovaných vzoriek tvorili krvné séra baranov. Ovce boli vyšetrené v štatisticky nevýznamnom množstve /do 3 %/. Prieskum infekčnej epididymitídy baranov vychádza z výsledkov sérologických vyšetření, ktoré sa robili na ŠVPÚ Bratislava, Nitra, Dolný

Sérologická diagnostika je zárukou úspešného ozdravovacieho procesu infekčnej epididymitídy baranov. Snímka: Ing. Marcel Matta, PhD.

Graf č.3:
Sérologická pozitivita oviec na B. ovis
v rokoch 2001 - 2004 podľa ŠVPÚ

Zdravé stádo plemenných baranov (Lacaune – mliekové plemeno)

autor: Ing. Marcel Matta, PhD.

Kubín, Zvolen, Košice a Prešov.

V sledovanom období rokov 2001 – 2004 bolo vyšetrených 27 652 krvných sér oviec, z ktorých bolo 2 526 pozitívnych na B. ovis, t.j. celková pozitivita bola 9,13 %.

Sérologická pozitivita oviec na IEB podľa jednotlivých rokov je znázornená v grafe 1. Najvyššia pozitivita bola zaznamenaná v roku 2004 – 18,17 % a najnižšia pozitivita v roku 2001 – 2,94 %. V roku 2004 sa zvýšil 6 – násobne počet séroreagentov oproti roku 2001.

Najvyšší podiel vzoriek na IEB z celkovo vyšetrených krvných sér v sledovanom období spracovali ŠVPÚ Prešov 30 %, ŠVPÚ D.Kubín 29 % a ŠVÚ Zvolen 27 % - graf 2. V nasávacej oblasti ŠVÚ Nitra a Bratislava sa vyšetrilo najmenej zvierat na IEB, pretože sú to nížinné regióny, kde ovčiarstvo má len malý význam.

Prehľad o sérologickej pozitivite oviec na B. ovis podľa regiónov je v grafe 3, ktorý poukazuje na pomerne vysokú premorenosť v nasávacej oblasti ŠVPÚ Prešov 11,95 % a ŠVÚ Zvolen 14,02 %. Najnižšiu sérologickú prevalenciu B. ovis sme zaznamenali v regióne ŠVPÚ Nitra 0,18 %.

Z grafu 4, ktorý porovnáva počty sérologicky vyšetrených oviec na IEB v rokoch 2001 – 2004 podľa rokov, vyplýva skutočnosť, že posledné 3 roky sme zaznamenávali stabilitu v počte vyšetrených zvierat /cca 8 000 oviec ročne/. Napriek tomu celková pozitivita krvných vzoriek oviec bola v roku 2004 veľmi vysoká /18 %/ a v rokoch 2002 a 2003 relatívne

priaznivejšia /5 – 6 %/.

Čo je príčinou tohto výrazného nárastu séroreagentov v minulom roku? Predpokladáme, že to je komplex rôznych činiteľov, z ktorých sú podľa nás najdôležitejšie:

- používanie citlivejších sérologických metód / ELISA f. Bommeli, Švajčiarsko/
- viacnásobné opakované sérologické vyšetrenie pozitívnych baranov
- nedostatky v dodržiavaní preventívnych opatrení
- nevhodná voľba eradikácie nákazy

Záver

V decembri r. 2004 ŠVPS SR vydala k infekčnej epididymitíde baranov aktuálne usmernenie, ktoré zahŕňa povinnosť opakovaného sérologického vyšetrenia pozitívneho, resp. dubiozného barana po 21. dňoch od 1. odberu metódou ELISA. Pri prvom skriningovom vyšetrení sa môže použiť jedna z doporučených sérologických metód: KFT, IDT alebo ELISA. Usmernenie veľmi správne určuje aj podmienky pri premiestňovaní baranov z chovov a pri obchode s inými členskými štátmi EU.

Ozdravovací plán pre infekčnú epididymitídu oviec zahŕňa teda povinnosť imunologického vyšetrenia plemenných baranov pred pripúšťacou sezónou. Je to iste veľmi významné preventívne opatrenie. Epizootologické riziko tejto nákazy by sa mohlo ešte výraznejšie znížiť podľa nášho názoru, keby sa barany vždy sérologicky vyšetrovali pred aukčnými trhmi,

a to paralelne aj metódou IDT aj metódou ELISA, t.j. prvý sérologický monitoring by sa robil dvoma metódami. Zvýšila by sa spoľahlivosť laboratórnej diagnostiky a súčasne by sa zvýšila kontrola chovov. Len negatívny výsledok z obidvoch sérologických testov by umožňoval presun zvierat, pričom výsledky vyšetrenia by mali platnosť 30 dní. Doporučovali by sme vykonávať kombinovanú sérologickú diagnostiku IDT + ELISA na nákazlivú epididymitídu aj 1 x ročne u mladých barančiek. Negatívne výsledky testov by zaručovali ekonomickú rentabilitu chovov oviec.

Táto úvaha vyplýva zo skutočnosti, že bola potvrdená dobrá korelácia výsledkov IDT a ELISA, ale absolútna zhoda detekcie protilátok zisťovaných rôznymi metódami neexistuje.

Aj pri metóde ELISA sa pri interpretácii výsledkov určité výsledky vzoriek hodnotia ako dubiozne a vtedy priamo výrobca ELISA súpravy doporučuje inú vhodnú metódu. Samozrejme, že štát by hradil vyšetrenie len jednou sérologickou metódou, chovateľ

by hradil vyšetrenie druhou sérologickou metódou

Prevenia

Fakt, že prítomnosť špecifických protilátok proti Brucella ovis signalizuje nosičstvo infekčného agens v pohlavných orgánoch, kladie dôraz na prevenciu:

1/ do chovov zaraďovať barany z neinfikovaných stád /štatút chovu bez výskytu IE/

2/ kontrola výsledkov sérologickej diagnostiky na infekčnú epididymitídu baranov pri všetkých presunoch

3/ na aukčných trhoch hodnotiť baranov len s negatívnym sérologickým výsledkom /hodnota sérologického vyšetrenia sa zvyšuje použitím 2 sérologických testov/

4/ pri potvrdení opakovaného pozitívneho sérologického nálezu voliť vhodnú eliminačnú metódu /vyraďenie barana z plemenitby, resp. podľa nariadenia RVPS/

5/ pravidelné sérologické vyšetrenie baranov na IE pred aukčnými trhami, pred pripúšťacou sezónou, pred premiestnením a v karanténe

6/ vykonávať dezinfekciu ustajňovacích priestorov pred nákupom baranov

7/ viesť presnú evidenciu v registroch chovov a zabezpečiť povinné hlásenie nákazy

8/ dôsledne realizovať opatrenia na tlmenie infekčnej epididymitídy v chovoch

9/ študovať nákazu aj cestou kontroly dedičnosti zdravia, lebo príčinou rôznych výsledkov pri prenose infekcie je rozdielnosť rasy oviec

10/ v chovoch bahníc, kde pôsobil baran s *B. ovis*, je potrebná najmenej 4 – mesačná pauza

Cieľom týchto preventívnych opatrení je ozdravovanie chovov oviec, a tým zníženie ekonomických strát z dôvodu výskytu ochorenia. Kvalitná a pravidelná preventívna sérologická diagnostika infekčnej epididymitídy má najväčší význam v dosiahnutí úspešného ozdravovacieho procesu. Aj to prispieva k plneniu Nariadenia vlády SR č.304 z 9.júla 2003 o požiadavkách na zdravie zvierat pri premiestňovaní oviec a kôz a ich výmenách s členskými štátmi t.j. do právneho poriadku Slovenskej republiky už bola transponovaná platná legislatíva Európskej únie, ktorá určuje požiadavky na chov oviec vrátane nákazlivej epididymitídy.

Asymetria ľavého semenníka plemenného barana

Snímka: MVDr. Pavol Zubrický

Informácie

Pracovníci Zväzu pre Vás otvorili internetovú stránku www.zchok.sk. Predmetom stránky je zaujať, oboznámiť a samozrejme informovať Vás o všetkom, čo sa týka chovu oviec a kôz.

Zapojte sa aj Vy a napíšte o svojich skúsenostiach, zdôverte sa s problémami, informujte o nedostatkoch.

Na stránkach www.aprox.government.gov.sk sa dozviete o novej hygienickej legislatíve pri výrobe a spracovaní mlieka podľa smerníc EÚ. Informáciu poskytol MVDr. Fridolín Pokorný zo Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR na stretnutí ovčiarov v Liptovskom Hrádku.

ZCHOK organizuje v druhej polovici februára „Regionálne stretnutia chovateľov“ so zástupcami MP SR, ŠVPS SR, ZCHOK, ŠPÚ SR.

ZCHOK v spolupráci s ŠVPS organizuje v marci 2006 odborné dvojdnové školenie chovateľov z pripravovaného hygienického balíčka (HACCP) – získavanie ovčieho mlieka a výroba ovčieho hrudkového syra v salašnických podmienkach v SR s platnosťou od 1.1.2006. Plánované termíny školení:

1. – 2.3.2006 v Košiciach

– pre košickú a banskobystrickú región

8. – 9.3.2006 v Žiline

– pre žilinskú a trenčiansku región

23.–24.3.2006 v Sabinove

– pre prešovský región

Prednášať budú skúsení lektori. Po ukončení školenia každý účastník obdrží „Osvedčenie“ o jeho absolvovaní. Bude možné zakúpiť aj najnovšiu verziu manuálu HACCP s novými nariadeniami EK platnými od 1.1.2006.

Bližšie informácie o školení a organizačné pokyny dostanú registrovaní chovatelia poštou na domácu adresu.

Vítaní sú všetci chovatelia, ktorí vyrábajú ovčie mlieko, resp. výrobky.

Slovenské centrum poľnohospodárskeho výskumu – VÚŽV Nitra, organizuje pre chovateľov oviec a kôz v dňoch 15.–16. marca 2006 odborný seminár „Chov oviec a výroba ovčieho mlieka na Slovensku“ spojený s workshopom.

Hľadáte na internete?
Pomôžeme Vám zorientovať sa.

www.mpsr.sk

Ministerstvo pôdohospodárstva
Slovenskej republiky

www.apa.sk

Pôdohospodárska platobná agentúra

www.europa.eu.int/eur-lex

Legislatíva v jazykoch členských štátov EÚ

www.aprox.government.sk

Inštitút pre aproximáciu práva

www.europa.sk

Zastúpenie Európskej komisie v SR

www.zbierka.sk

Znenia právnych predpisov SR

Náš jubilant

V týchto dňoch sa významného životného jubilea dožíva

Ing. František Kurilla

Predseda PD Pucov, predseda Predstavenstva ZCHOK v Banskej Bystrici.

Narodil sa 22.2.1946 v Radošine, okres Topoľčany.

Po absolvovaní povinnej školskej dochádzky v Bratislave, študoval na Strednej poľnohospodárskej škole v Novom Meste nad Váhom, odbor pestovateľ – chovateľ, ktorú ukončil maturitnou skúškou.

Ďalej študoval na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre, na agronomickej fakulte so špecializáciou zootechnik. VŠP ukončil štátnou záverečnou skúškou v roku 1970.

Po ukončení štúdia začal pracovať mladý inžinier v JRD Leštiny okr. Dolný Kubín až do roku 1986 v rôznych funkciách – zootechnik, hlavný zootechnik a podpredseda družstva.

V roku 1986 bol zvolený za predsedu JRD Pucov, kde nepretržite pracoval do roku 1999.

V roku 1999 a 2000 pracoval vo firme Krmivá a zmesi v Dolnom Kubíne.

Od roku 2001 sa ako víťaz konkurzu opäť dostáva do funkcie predsedu PPD Pucov, kde túto funkciu zastáva až dodnes.

Popri rôznych aktivitách z drobnochovateľských záľub - dlhoročný člen Slovenského zväzu chovateľov a predseda miestnej organizácie SZCH v Dolnom Kubíne – Medzihradné, numizmatických a zbieraní pohľadníc a starožitností svoj voľný čas venuje aj „funkcionárčeniu“ vo Zväze chovateľov oviec a kôz (ZCHOK) v Banskej Bystrici.

V roku 1994 bol zakladajúcim členom Zväzu chovateľov oviec a kôz so sídlom v Nitre na VUŽV.

Na valnom zhromaždení 26.04.1994 Ing. Kurilla zvolili za prvého predsedu ZCHOK so sídlom v Nitre.

Po preložení sídla ZCHOK z Nitry do Banskej Bystrice vykonával funkciu podpredsedu do 01.04.2005.

Od mája 2005 vykonáva funkciu predsedu Predstavenstva ZCHOK v Banskej Bystrici .

Pri tomto Tvojom životnom jubileu Ti kolektív pracovníkov ZCHOK praje veľa zdravia, šťastia, pokoja a blahoprajnosti .

Ing. Pavel Srpoň, riaditeľ ZCHOK

Narodeniny oslávili

v januári 2006:

Martin Malatínek
z Agrosevu Detva

Ing. Habovštiak Július
z Agrodružstva Krivá

Ing. Stanislav Herich
z Ovodu Spišská Nová Ves

vo februári 2006:

Ing. Zuzana Teplická
z PD Mestečko

Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.
z SCPV Trenčianska Teplá

program výživy oviec

Milki s.r.o.
Slovensko
Milkivit

Lízne soli a minerálne soli

Mliečna náhradka pre chov jahniat už od 3 dňa veku Ovimilk

Vitamino-minerálne zmesi aj pre Eko-chov Ovisvit, Lamivit

Doplnkové a kompletné krmné zmesi ČOJ, BAK

Milki s.r.o., Rybníčná 40/a, 835 54 Bratislava
tel.: +421 905 334 823, +421 908 092 922, fax: +421 2 4959 5127

MÁME PRE VÁS RIEŠENIE

LÍZY: • ML 30 • ML7
Lízy dodávame v plastových nádobách, alebo v instantnej forme

SYPKÉ ZMESI -3%:
Sú určené na výrobu doplnkových krmných zmesí.
T10: jahňatá, kozľatá
VDL 10: bahnice, kozy
DB 10: bahnice, kozy, plemenné barany

MIKTEL OVIS **NOVINKA**
- kompletná mliečna krmná zmes pre jahňatá
- neobsahuje GMO
- obsah dusíkatých látok 23,5%
- obsah tuku 26,0%
- lýzin 16,0%

Kontaktujte našich zookonzultantov:
Ing. Husár Michal 0905/607674 Ing. Mundier Pavol 0905/883178
Ing. Štěch Jaroslav 0907/811365 Bc. Bajnok Jozef 0905/883179
MVDr. Žilčay Miloš 0905/486208 Takács Alexander 0905/883180
Ing. Konvička Peter 0905/367561

Alebo nášho špecialistu pre hovädzí dobytok:
Ing. Stopka Vladimír 0905/490917

MIKROP SLOVENSKO s.r.o., OKRUŽNÁ 25, 058 01 POPRAD, Slovenská republika
tel.: 052/7723 787, fax.: 052/7725 071, e-mail: mikrop@mikrop.sk, web: www.mikrop.sk

KOMPLETNÝ PROGRAM MINERÁLNO-VITAMÍNOVEJ VÝŽIVY OVIEC A KÔZ

EM MIKROP®
minerálno-vitaminová výživa zvierat

OVISFARMA

Postroj pre označovanie oviec

Ohlávka

Obojok krčný

Napájacia fľaška

Strangulačné kliešte

Krieda do značkovača

Náhradný cumel

Zásterka pre barana

Misková ventilová napájačka

Značkovací sprej

Napájací kýblik

Závesný zľab

Orezávací nôž

Paznechtové kliešte

Nože - spodný, vrchný

Ručný strihací strojček

Strojček na strihanie oviec

OVISFARMA, s. r. o., Slov. partizánov 1129/49
017 01 POVAŽSKÁ BYSTRICA
tel./fax: 042/432 48 38, 426 12 72, 0905 320 439
e-mail: oviscap@px.psg.sk, www.ovis.sk